

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ Σ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ Ν. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1951

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

18837

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ Σ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ Ν. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1951

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

ΥΣΤΗΡΙΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἀρχαί τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ Ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητεῖαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον· ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογίαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὕφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμα ἀπὸ τὰς βορειότερας ἑλληνικὰς χώρας εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οἰκίσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγένετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φύλων πρὸς Νότον καὶ ἰδρόντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερον πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὰ κατακτήσασθαι οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιότερων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνη ἀξία ἤρχισε νὰ συγκινῆ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεται θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἔπρεπε νὰ γίνωνιν γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοῦτοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐπικλήσεις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διετηρεῖτο ἐξίσον θεομὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδάσεν εὐφρέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιότεραν ὁμολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ., ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωικὰς ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ του τὸ καθορίζουν, εἶναι: ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τὰ τε κλείουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὁποῖα ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπονδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιοτέρα ἐλληνικὰ φύλα, τὰ ὁποῖα κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἐφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἐλληνικῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προ-ἐλληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἄργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας, διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἡ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωικῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὐτῆ τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περίφημος Τρωικὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀπέπτυξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναικὸς πολιτισμὸς.

Ἀσφαλέστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀρχαίων πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἐρρίκος Schliemann (1822-1890), ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὀμηρον, ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφὰς (1870 κ. ἔ.), αἱ ὁποῖαι ἀπέδειξαν, ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηθῶν, ὅπου ἀνεκάλυψε βασιλικὸν τάφον (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνεπίφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρηιάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλεῖς εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρύπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαπτόμενον (1) νεκρὸν ὀλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἤτοι ὄπλα, σκευή, κοσμήματα, διάφορα κομποτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο κτερίσματα. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὕλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πολυχρύσου, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηθῶν.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρείπια ἀνακτόρων μὲ θαυμασίας διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τεῖχη, ἄλλοι τάφοι θολωτοὶ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θαυμάσια αὐτὰ εὑρήματα ἀποδεικνύουν, ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔζων εἰς πολυτελεῖς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὅσων ἐδμάριαν ἦτο δυνατόν νὰ παρέχη ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπολογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600-1100 π. Χ. περίπου, ὁπότε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δωριεῖς Ἑλληνας. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἦθη ἀπὸ τοῦ Ἀχαιοῦ. Ἦσαν λιτοί, εἶχον αὐστηροὺς πολιτικοὺς θεσμοὺς καὶ κύριον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλύτερον ὄπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικά φύλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὁλονὲν πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενετέροισ, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ ἔθιμα τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθην ἀνάμικτα, ἀπὸ διαφόρων Ἑλληνικῶν φυλῶν ἀπέκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ὠνομάσθησαν Αἰολεῖς. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικὰς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτησαν τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημοῦργησεν ἄνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν οἱ ἀποικοὶ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμα περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποιήσις, τὰ ἔπη, τὰ ὅποια ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικὰ τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημιουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, ὅτινες διεξήχθησαν πρὸς κατὰκτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διετηροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρυλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, συνθεθεῖσα μετὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρεῖχεν ὠραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικοὺς ποιητὰς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἠγρεμόνες, οἱ ὅποιοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῶν χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατάρθρωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὅποιον παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἥρωισμοὺς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἴλιου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτευούσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προῶδενεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπεχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημοῦργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺν τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδυάσῃ τοὺς θρόλους τῶν τολημῶν θαλασσίων ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ἄρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὠνομάζοντο μὲ ἰδιαιτέρον ὄνομα νόστροι, ἦτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ Ὀδύσσεια, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεύς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺν διακριτῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἔχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικὰς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικοὺς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἦρωα μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφυΐας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεύς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὐτε στιγμὴν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὅμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεύς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός, ἕως ὅτου μετεστράφη ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ νόστρου.

5. Ὁ Ὅμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κόμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν

ὁ Ὅμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ ἄλλαι ἐλληνικαὶ πόλεις (ἡ Ἴος, ἡ Κολοφῶν, ἡ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμα καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὁμως ἀκριβές δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρῦλον μήτηρ του ἦτο ἡ Κριθίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινας μὲν ὁ ποταμὸς Μέλης, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίων, ἐξ οὗ Μελησιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίες. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν, ὅτι ὁ ποιητὴς θά ἤκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π. Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὥρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπων νεωτέρων ἐλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηρικὸν ζήτημα. Ἢδη ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο, ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοί τινες διετύπωσαν τὴν γνώμην, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἔπη.

Ἡ πιθανώτερα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὑπέστησαν μεταβολὰς τινας ἢ καὶ ἠδῆξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρως προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἀλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχή καὶ τερτηνὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοραδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἔπων καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας, εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν, εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικήν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἁοιδοὶ καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς αὐλὰς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικῶν τιμῶν. Τὸ ἔργον των ἦτο νὰ ποικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων των ἀπαγγέλλοντες ἐπικά τεμάχια, τὰ ὅποια ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἄοιδός, «ἀν ε β ἄ λ λ ε τ ο», δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέληθαι σιωπῇ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικούς στίχους μὲ τὴν ὑπάκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργανου καὶ μὲ θεομήν καὶ ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεῶν τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὁμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὠρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικήν των καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὀνομάσθησαν ῥαψωδοὶ (1). Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἐντελῶς ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργανου εἰς τὰς ἐπικάς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ῥαψωδὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ῥάβδον, διὰ νὰ κανονίξῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοιτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ῥαψωδὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχογραφίαν, ἢ δύνατο νὰ διαρρηθμίξῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἀπετέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικούς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλος τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται, ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλωνται ὑπὸ τῶν ῥαψωδῶν ἐπὶ τῇ βάσει γραπτοῦ κειμένου. Ἡδὴ λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βου π. Χ. αἰῶνος εἶχον ἤδη καταγραφῇ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμῶζοντα μικρὰ ἔπη (ῥάπτω = συναρμῶζω + ῥῆδη).

Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο και διετηροῦντο εἰς τὴν μορφὴν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον (1). Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ και δια-ροητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὀμηρον. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὀμηρον. Ἀλλὰ και μετὰ τόσους αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος και ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως και διδασμα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

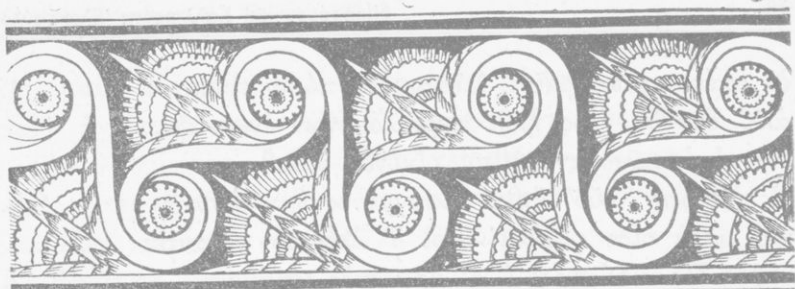

Μυκηναϊκὸν ποτήριον

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρθήσαν ἡ Ἰλιάς και ἡ Ὀδύσσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ε ρ α φ δ ι α ς), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Ποικιλόχρωμος διακόσμησης Μυκηναϊκού ἀνακτόρου

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

α

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν·
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. 5
ἄλλ' οὐδ' ὣς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἥελιοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ. 10
τῶν ἀμόθεν γε, θεά, θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν.

**Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. Ἡ κατ' αὐτοῦ
ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.**

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου κεχρημένον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψὼ δῖα θεάων

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἤλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἰθάκην, οὐδ' ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενέαινεν 20
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.
 Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἐκατόμβης. 25
 ἔνθ' ὁ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηγὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθρόοι ἦσαν.

Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν νὰ ἐπανέλθῃ
 ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο,
 τὸν ῥ' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης· 30
 τοῦ δ' γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηύδα·
 «ὦ πόποι, οἷον δὴ νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιῶνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόνον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγίσθος ὑπὲρ μόνον Ἀτρεΐδαο 35
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰτὴν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἑρμείαν πέμψαντες, εὐσχοπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο, 40
 ὅππότε' ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἤσ' ἰμείρεται αἴης.

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἄθροα πάντ' ἀπέτισεν».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων, 45
καὶ λίην κεινός γε εἰκότι κεῖται ὀλέθρω·

ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι·
ἀλλὰ μοι ἀμφ' Ὀδυσῆι δαΐφροني δαίεται ἦτορ,
δυσμῶρω, ὃς δὴ δηθὰ φίλων ἅπο πῆματα πάσχει
νήσῳ ἐν ἀμφιρῦτῃ, ὅτι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης. 50
νῆσος δενδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,

Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὃς τε θαλάσσης
πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
μακράς, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.
τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερούκει, 55

αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλλοῖσι λόγοισιν
θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
ἦς γαίης θανέειν ἰμείρεται. οὐδέ νυ σοί περ
ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς 60
Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερά ῥέζων
Τροίῃ ἐν εὐρείῃ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσαο, Ζεῦ;».

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
«Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.
πῶς ἂν ἔπειτ, Ὀδυσῆος ἐγὼ θεῖοιο λαθοίμην, 65
ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱρὰ θεοῖσιν

ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν;
ἀλλὰ Ποσειδάων γαίηχος ἀσκελὲς αἰεὶ

Κύκλωπος κεχόλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
ἀντίθεον Πολύφημον, ὃου κράτος ἐστὶ μέγιστον 70

πᾶσιν Κυκλώπεσσι. 71

ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων 74

οὐ τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. 75
 ἀλλ' ἄγεθ', ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθῃσι· Ποσειδάων δὲ μεθήσει
 ὃν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
 ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινόμεν οἶος».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη· 80
 «ᾧ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε,
 Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργεῖφόντην
 νῆσον ἐς Ὠρυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα 85
 νύμφη εὐπλοκάμῳ εἴπη νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὀδυσῆος ταλασίφρονος, ὥς κε νήηται·
 αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκηνδ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
 μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θείῳ,
 εἰς ἀγορὴν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς 90
 πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ
 μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς.
 πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθῶντα
 νόστον πευσόμενον πατρός φίλου, ἦν που ἀκούσῃ,
 ἦδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν»· 95

**Ἡ Ἀθηναῦ ὑπὸ μορφὴν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ὀδυσσεύς.**

ᾧ εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα· 96
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων ἀίξασα, 102
 στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δῆμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἡγήτορι Μέντη. 105
 εὔρε δ' ἄρα μνηστήρας ἀγήνορας. οἳ μὲν ἔπειτα
 πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων θυμὸν ἔτερπον

ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὀτρηροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ, 110
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ दाτεῦντο.

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής·
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιμημένος ἦτορ,
 ὁσσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἴ ποθεν ἑλθὼν 115
 μνηστήρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχει καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσει.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἶσιν Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθὺς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρῃσιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς 120
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

«Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι φιλήσεται· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνου πασσάμενος μυθήσεται ὅττεό σε χρήν».

Ὡς εἰπὼν ἠγεῖθ', ἣ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη. 125
 οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἐντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόκης ἐντοσθεν ἐυζόου, ἐνθα περ ἄλλα
 ἔγγχε' Ὀδυσσεὺς ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἶσεν ἄγων, ὑπὸ λῖτα πετάσσας, 130
 καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρηῆνυς ποσὶν ἦεν.
 πὰρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστήρων, μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῷ
 δείπνω ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθὼν,
 ἠδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποικομένοιο ἔροιτο. 135
 χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα
 καλῇ χρυσεῖῃ, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

- σῆτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα· 139
 δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν αἰείρας 141
 παντοίων, παρὰ δὲ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·
 κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπάχχεται οἰνοχοεύων.
 Ἔς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγήγορες. οἱ μὲν ἔπειτα
 ἐξείης ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε, 145
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,
 σῆτον δὲ δμῶαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
 κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.
 οἱ δ' ἐπ' ὄνειάθ' ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἵαλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπή τ' ὀρχηστὺς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός·
 κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίω, ὅς ῥ' ἤειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αἰεῖδεν. 155
 Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 ἄγχι σχῶν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·
 «Ἐεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσεται ὅττι κεν εἴπω ;
 τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ αἰοιδή,
 ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν, 160
 ἀνέρος, οὗ δὴ που λεύκ' ὄστέα πύθεται ὕμβρω
 κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἦ εἰν ἄλι κῦμα κυλίνδει.
 εἰ κεινόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοῖατο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἀρησαῖατ' ἑλαφρότεροι πόδας εἶναι
 ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσθῆτός τε. 165
 νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μόρον, οὐδέ τις ἡμῶν
 θαλπωρή, εἴ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὤλετο νόστιμον ἦμαρ.
 ἄλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἦδὲ τοκῆς ; 170

ὀπποίης τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἶομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
 καὶ μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' εὐ εἰδῶ,
 ἦε νέον μεθέπεις ἢ καὶ πατρώϊός ἐσσι 175
 ξεῖνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἄνδρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κείνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 Μέντης Ἀγχιάλιο δαΐφρονος εὐχομαι εἶναι 180
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.
 νῦν δ' ὧδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρόους ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον.
 νηὺς δέ μοι ἦδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόληος, 185
 ἐν λιμένι Πείθρω ὑπὸ Νηίῳ ὕληντι.
 ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρώϊοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἐξ ἀρχῆς, εἰ πέρ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπελθῶν
 Λαέρτην ἥρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν 190
 γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρῶσιν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὔτ' ἂν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβησιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἰνοπέδιο.
 νῦν δ' ἦλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νυ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου· 195
 οὐ γάρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρέι πόντῳ
 νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κεῖνον ἐρυκανόωσ' ἀέκοντα.
 αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ 200
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἶω,

οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδῶς.
οὔ τοι ἔτι δηρὸν γε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχῃσιν·
φράσσεται ὡς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
εἰ δὴ ἐξ αὐτοῖο τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
κείνω, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·
ἔκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἐμ' ἐκεῖνος».

**Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηναῶς
πρὸς τὸν Τηλέμαχον.**

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα·
«Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
οὐκ οἶδ'. οὐ γάρ πώ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμε.
νῦν δ' ὃς ἀποτιμότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
τοῦ μ' ἔκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρεεῖνεις ». 220
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Οὐ μὲν τοι γενεὴν γε θεοὶ νώνυμον ὀπίσσω
θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἐπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
εἰλαπίνη ἢ γάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι
δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνὴρ

- αἴσχεα πόλλ' ὀρώων, ὅς τις πιτυτός γε μετέλθοι».
- Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα· 230
 «Ἐεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρειαι ἠδὲ μεταλλάξ,
 μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων
 ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·
 νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιώωντες,
 οἳ κεῖνον μὲν ἄιστον ἐποίησαν περὶ πάντων 235
 ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ ὧδ' ἀκαχοίμην,
 εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,
 ἦε φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.
 τῷ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,
 ἠδέ κε καὶ ᾧ παιδὶ μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσσω. 240
 νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρείψαντο·
 οἴχετ' ἄιστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε
 κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω
 οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.
 ὅσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245
 Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὕληντι Ζακύνθῳ,
 ἠδ' ὅσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,
 τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.
 ἦ δ' οὐτ' ἀρνεῖται στυγερὸν γάμον οὔτε τελευτὴν
 ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250
 οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραΐσουσι καὶ αὐτόν».
- Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσήδα Παλλὰς Ἀθήνη·
 «ὦ πόποι, ἦ δὴ πολλὸν ἀποικομένου Ὀδυσῆος
 δεύη, ὃ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χεῖρας ἐφείη.
 εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσι 255
 σταίη, ἔχων πήληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,
 τοῖος ἐὼν οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα
 οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,
 ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο—

- ὤχετο γὰρ καὶ κεῖσε θοῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἶη
 ἰοὺς χρίεσθαι χαλκῆρας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ.
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἔοντας,
 ἀλλὰ πατὴρ οἱ δῶκεν ἐμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς—
 τοῖος ἔων μνηστῆρσιν ὁμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοίατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἦ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπώσεται ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἥρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἰ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμέεσθαι, 275
 ἄψ ἔτω ἐς μέγαρον πατρὸς μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐείκοσιν, ἦ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἶπησι βροτῶν ἢ ὅσσαν ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἦ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἔλθε καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν·
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἔοντας,
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν 290

- σῆμά τέ οἱ χεῦται καί ἐπι κτέρεα κτερεῖξαι
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καί ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσῃς τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν
 ὅπως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι 295
 κτείνῃς ἢ ἐ δόλω ἢ ἀμφαδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλικὸς ἐσσί.
 ἢ οὐκ αἰεὶς οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστῃς
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολομήτην, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ; 300
 καὶ σὺ, φίλος, μάλα γὰρ σ' ὀρώω καλὸν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἔσσο', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὐ εἶπῃ.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἤδη
 ἠδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλόωσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων». 305
- Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα·
 «Ἐεῖν, ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
 ὡς τε πατὴρ ᾗ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ, 310
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῶ,
 τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξεῖνοισι διδοῦσι».
- Τὸν δ' ἡμίβητ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 «Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο. 315
 δῶρον δ' ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγῃ,
 αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλα καλὸν ἔλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς».
- Ἥ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο· τῶ δ' ἐνὶ θυμῶ 320
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ ἑ πατρός

μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἤσι νοήσας
 θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἷσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
 αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φῶς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνισις τῆς Πηνελόπης.

Τοῖσι δ' αἰδοῖς ἄειδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῇ 325

ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
 λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.

τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδῆν
 κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια.

κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσето οἷο δόμοιο, 330

οὐκ οἶη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.

ἦ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο διὰ γυναικῶν,

στῆ ῥα παρὰ σταθμόν τέγεος πύκα ποιητοῖο,

ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·

ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κενὴ ἐκάτερθε παρέστη. 335

δακρύσασα δ' ἔπειτα προσηύδα θεῖον αἰοιδόν·

«Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτήρια οἶδας,

ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν αἰοιδοί·

τῶν ἔν γε σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῇ

οἶνον πιόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' αἰοιδῆς 340

λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ

τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.

τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,

ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα· 345

«Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρήρον αἰοιδόν

τέρπειν ὅππη οἱ νόος ὄρνυται; οὐ νύ τ' αἰοιδὸι

αἴτιοι, ἀλλὰ ποθὶ Ζεὺς αἴτιος, ὃς τε δίδωσιν

ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω.

τούτῳ δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰεΐδειν 350
 τὴν γὰρ αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
 ἢ τις ἀκούοντεςσι νεωτάτῃ ἀμφιπέληται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτῳ κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο. 355
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἱστόν τ' ἡλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ».
 Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει 360
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ.
 ἐς δ' ὑπερῷ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναῖξι
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἦδύν ἐπὶ βλεφάροισι βάλε γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365—444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρὸς του ὁ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἐντόπωσιν εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ᾄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρόνως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.

(β). Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεύς ἐκαλοῦντο οἱ ὑπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαντάσθησαν, ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κύνas. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θ ὠ κ ο ν τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς ὠρισμένην στιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν δμῆγγριν. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν ἀθαιρεσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποτευνόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονas πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἔκκλησιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ

τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρόνως ἐξήγησε τὰ τοῦ δοθῆναι πλοῖον, διὰ τὰ μεταβῆναι εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ἐπεὶ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ὀδυσσεύς. Μὲ πολλὴν ὄμως ἀθάδαιαν τινὲς ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγορὰν.

Ἡ Ἀθηναῖα τότε ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε τὸν συνοδεύσασθαι εἰς τὸ ταξιδίον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Ἐδρύκλεια ἔμαθεν, ὅτι ἢ ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μετὰ κρᾶθρον ἐταξίδευσαν ὅλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.

(γ). Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πύλοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς, ἐπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὺ μὲ τὸς υἱούς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὺς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἦρως, διεγέρθη εἰς τὸν Τηλέμαχον, ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἴλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξιδίον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξέτισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μὲ θανμασίους ἵππους, οἱ ὁποῖοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ—ἢ Ἀθηναῖα—προφασισζομένη, ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.

(δ). Ἐξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠνοιχθῆναι εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλεῖ-

παιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἡχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενέλαιου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπήλυσαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολὺ ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τῶν θαλάσσιων δαίμονα Πρωτέα τὰς τόχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεῆ ὁ Πρωτεὺς εἶπεν, ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακρυσμένην νῆσον ἢ νύμφη Καλυψῶ.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστῆρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὁμως τῆς Ἀθηναῖς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύως].

Ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

1—28. Ἦδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νύμφην Καλυψῶ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῆ ἐλεύθερον. Ἐκάλεισεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε:

«Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτε τά τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι,	29
νύμφη εὐπλοκάμω εἰπεῖν νημερτέα βουλὴν,	30
νόστον Ὀδυσσεύης ταλασίφρονος, ὧς κε νήηται	
οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων	
ἀλλ' ὅ γ' ἐπὶ σχεδίῃς πολυδέσμου πῆματα πάσχων	
ἤματί κ' εἰκοστῶ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,	
Φαίηκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγχίθειοι γεγάασιν,	35
οἳ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὧς τιμήσουσιν,	
πέμφουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,	

χαλκόν τε χρυσόν τε ἄλις ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἷ περ ἀπήμων ἦλθε λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἴσαν. 40
 ὧς γάρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν».

Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης,
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν 45
 ἠδ' ἐπ' ἀπίρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
 εἴλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατύς ἀργεῖφόντης.

Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ· 50
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἑοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινοὺς κόλπους ἄλός ἀτρυγέτοιο
 ἰχθύς ἀγρώσσαν πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμη·
 τῷ ἵκελος πολέεσσιν ὀχῆσατο κύμασιν Ἐρμῆς. 55
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' ἐοῦσαν,
 ἔνθ' ἐκ πόντου βὰς ἰοειδέος ἠπειρόνδε
 ἦιεν, ὄφρα μέγα σπέος ἵκετο, τῷ ἔνι νύμφη
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν ἐοῦσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμη 60
 κέδρου τ' εὐκεάτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδῶδει
 δαιομένων· ἠ δ' ἔνδον ἀοιδιάουσ' ὀπι καλῇ
 ἰστὸν ἐποιχομένη χρυσεῖη κερκίδ' ὕφαινεν.
 ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθώσασα,
 κλήθρη τ' αἴγειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος. 65
 ἔνθα δέ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο,
 σκῶπές τ' ἴρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
 εἰνάλιαι, τῆσίν τε θαλάσσια ἔργα μέμνηεν.
 ἠ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο

ἡμερίς ἠβώωσα, τεθῆλει δὲ σταφυλῆσι.
 κρῆναι δ' ἐξείης πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῶ, 70
 πλησίαι ἀλλήλων τετραμμέναι ἄλλυδις ἄλλη.
 ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
 θήλεον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
 θήησαιτο ἰδὼν καὶ τερφθείη φρεσὶν ἦσιν.
 ἔνθα στάς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης. 75
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐῶ θηήσατο θυμῶ,
 αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὸ σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
 ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, δῖα θεάων·
 οὐ γάρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
 ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει. 80
 οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
 ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεάων, 85
 ἐν θρόνῳ ἰδρύσασα φαεινῶ σιγαλόεντι·
 «Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
 αἰδοῖός τε φίλος τε; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίζεις.
 αὐδα ὅ τι φρονέεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
 εἰ δύνamai τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν. 90
 ἀλλ' ἔπεο προτέρω, ἵνα τοι παρ ξείνια θείω».
 Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
 ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.
 αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἦραρε θυμὸν ἐδωδῆ, 95
 καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·
 «Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγὼ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλευσι γάρ.
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·

- τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἄλμυρόν ὕδωρ 100
 ἄσπετον; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἷ τε θεοῖσιν
 ἱερά τε ῥέζουσι καὶ ἐξαιτούς ἐκατόμβας.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὔθ' ἀλιῶσαι.
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι διζυρώτατον ἄλλων, 105
 τῶν ἀνδρῶν, οἷ ἄστυ πέρι Πριάμοιο μάχοντο. 106
 τὸν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅττι τάχιστα· 112
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἔστι φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν»· 115

ἽΟ Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

- ἽΩς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατύς ἀργεῖφόντης· 148
 ἦ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια νύμφη
 ἦι', ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. 150
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον· οὐδέ ποτ' ὄσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατείβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
 νόστον ὀδυρομένῳ, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη 155
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ·
 ἦματα δ' ἄμ πέτρησι καὶ ἠόνεσσι καθίζων
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 ἀγχοῦ δ' ἵσταμένη προσεφώνεε διὰ θεῶν·
 «Κάμμορε, μή μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρσο, μηδέ τοι αἰὼν 160
 φθινέτω· ἦδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.
 ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο χαλκῷ
 εὐρεῖαν σχεδίην· ἀτὰρ ἱκρία πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὑψοῦ, ὡς σε φέρησιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.

- αὐτὰρ ἐγὼ σῆτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν 165
 ἐνήθσω μενοεικέ', ἃ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἴματά τ' ἀμφιέσω· πέμπω δέ τοι οὔρον ὄπισθεν,
 ὡς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
 αἴ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἳ μευ φέρτεροὶ εἰσι νοῆσαι τε κρῆναί τε». 170
- Ὡς φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 «Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μήδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἥ με κέλει σχεδίῃ περάαν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινόν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἴσαι 175
 ὠκύποροι περόωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδίης ἐπιβαίην,
 εἰ μὴ μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι
 μὴ τί μοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο».
- Ὡς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεῶν, 180
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
 «Ἢ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσι καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς·
 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευῆσαι.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθε 185
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
 μὴ τί τοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσπ' ἂν ἐμοὶ περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειῶ τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναίσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ 190
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων».
- Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεῶν
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.
 Ἴξον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνήρ,
 καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνάστη 195

- Ἐρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἔδωδ' ἡν,
 ἔσθην καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
 αὐτὴ δ' ἀντίον ἴζεν Ὀδυσσῆος θείοιο,
 τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῶαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκαν.
 οἱ δὲ ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἕλλον. 200»
 αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἡδὲ ποτῆτος,
 τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεάων·
 «Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
 αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205»
 εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
 κήδε' ἀναπλῆσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἐνθάδε κ' αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
 ἀθάνατός τ' εἴης, ἡμιρόμενός περ' ἰδέσθαι
 σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεται ἤματα πάντα. 210»
 οὐ μὲν θην κείνης γε χερείων εὐχομαι εἶναι,
 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πως οὐδὲ ἔοικεν
 θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν».
 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 «Πότνα θεά, μὴ μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτός 215»
 πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
 εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθος τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
 ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρω.
 ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
 οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἡμᾶρ ἰδέσθαι· 220»
 εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
 τλήσομαι ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθέα θυμόν·
 ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
 κύμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω».

[225—261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ αὐγή, ἡ Καλυψὼ ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα καὶ τοῦ ἔδωσεν ἐργαλεῖα, διὰ τὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδῖαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε τὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατόν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. ἀρ. 9)].

Ἀπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεῶς.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου διὰ Καλυψῶ,
 εἶματά τ' ἀμφίεσσασα θυάδεα καὶ λούσσασα.
 ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνοιου 265
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δὲ καὶ ἦα
 κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλά·
 οὔρον δὲ προσέηκεν ἀπήμονά τε λιαρὸν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρῳ πέτασ' ἰστία δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως 270
 ἤμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν
 Πηληιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὄψε δύοντα Βοώτῃν
 Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἄμαξαν ἐπὶ κλησὶν καλέουσιν,
 ἣ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὠρίωνα δοκεύει,
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῖο· 275
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψῶ, διὰ θεάων,
 ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἑπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορευῶν,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιόεντα
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῷ· 280
 εἶσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροειδέϊ πόντῳ.
 Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπίων ἀνιῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὄρεων ἴδεν· εἶσατο γὰρ οἱ
 πόντον ἐπιπλώων. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον,
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

«ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἀμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιόπεσσιν ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
 ἐκφυγέειν μέγα πειῖραρ διζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μὴν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος».

290

Ἔως εἰπὼν συναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρὸς τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεύς λυτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸν ὄν μεγαλήτορα θυμόν.

295

«ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται;
 δίδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν,
 ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.
 οἴοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν.

300

Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἀέλλαι
 παντοίων ἀνέμων. νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.

305

τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἳ τότε ὄλοντο
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἦματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκίῃρα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέρριψαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι.

310

τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἴμαρτο ἀλῶναι».

Ἔως ἄρα μὴν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.
 τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ
 ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δὲ οἱ ἴστων ἔαξεν.

315

δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντῳ.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
 αἶψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμῆς· 320
 εἴματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τά οἱ πόρε διὰ Καλυψῶ.
 ὄψε δὲ δῆ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
 πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.
 ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδὴς ἐπελήθετο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορμηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβητ' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζε τέλος θανάτου ἄλσεινων.
 τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἄνεμοι φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορρῆ προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὐτ' Εὐρος Ζεφύρω εἴζασκε διώκειν.
 Τὸν δὲ ἶδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδῆσσα,
 νῦν δ' ἄλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἣ ῥ' Ὀδυσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἔξε δ' ἐπὶ σχεδὴς πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·
 «Κάμμορε, τίπτε τοι ὧδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει; 340
 οὐ μὲν δῆ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων.
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 εἴματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδὴν ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῇ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τανύσσαι
 ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεςσιν ἐφάψαι ἠπείριοι,
 ἄψ ἀπολυσάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι». 350

Ἔως ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίῃ ἐικυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν· 355

«ὦ μοι ἐγὼ, μή τίς μοι ὑφαίνησιν δόλον αὐτε
 ἀθανάτων, ὅ τέ με σχεδίης ἀποβῆναι ἀνώγει.

ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360

ἔφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίησιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων·

αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μοι σχεδίην διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον».

Ἦος ὁ ταυῖθ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365

ἄρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.

ὥς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠίων θημῶνα τινάξῃ

καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλη· 370

ὥς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἀμφ' ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὥς ἵππον ἐλαύνων,

εἶματα δ' ἐξαπέδυνε, τὰ οἱ πόρε διὰ Καλυψῶ.
 αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,

αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,

νηχέμεναι μεμαώς. ἴδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375

κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὃν μυθήσατο θυμόν·

«Οὕτω νῦν κακὰ πολλὰ παθῶν ἄλλω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγήης».

ἄλλ' οὐδ' ὡς σε ἔολπα ὀνόσσεσθαι κακότητος).
 Ἔως ἄρα φωνήσας ἵμασεν καλλίτριχας ἵππους, 380
 ἵκετο δ' εἰς Αἰγιάς, ὅθι οἱ κλυτὰ δώματα ἔασιν.
 Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
 ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους,
 παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
 ὄρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
 ἦρος ὁ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη
 διογενῆς Ὀδυσσεύς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεύος εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387—493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαυνεν ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλῆρευσεν ἡ θάλασσα καὶ ὁ δυστυχὴς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἀλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κύμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφρούς. Ἐκινδύνευσε πράγματι νὰ συντριβῆ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἔμπνευσεν τῆς Ἀθηναίας ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμα, κωττάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εὗρη κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ ὀρμητικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν ἐξηντηλημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἄ π ν ε υ σ τ ο ς καὶ ἄ ν α υ δ ο ς ἐπὶ πολλήν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ ῥίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρηδεῖμον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμνὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλόθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθεῖά].

ζ

Ἔως ὁ μὲν ἔνθα καθεῖδε πολύτλας δίος Ὀδυσσεὺς
 ὕπνω καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη

βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
οἱ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ἵπερείῃ;
ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηγορέοντων, 5
οἱ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
ἔνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδής,
εἶσεν δὲ Σχερίῃ ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστᾶων,
ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας. 10
ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς Ἀιδόσδε βεβήκει,
Ἄλκίνοος δὲ τότε ἤρχε, θεῶν ἅπο μῆδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
νόστον Ὀδυσσῆι μεγάλητορι μητιόωσα.
βῆ δ' ἴμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἔνι κούρη 15
κοιμᾷτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη,
Ναυσικᾶα, θυγάτηρ μεγάλητορος Ἀλκινόοιο,
πάρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἅπο κάλλος ἔχουσαι,
σταθμοῖν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.
Ἦ δ' ἀνέμου ὡς πνοιῆ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης, 20
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καί μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρη ναυσικλειτοῦ Δύμαντος,
ἢ οἱ ὀμηλικὴ μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
τῇ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Ναυσικᾶα, τί νύ σ' ὧδε μεθήμονα γείνατο μήτηρ; 25
εἶματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἐστίν, ἵνα χρὴ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἀγωνταί.
ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατῆρ καὶ πότνια μήτηρ. 30

ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἠοῖ φαινομένηφι·
 καί τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔψομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύναι, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσαι·
 ἤδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαίηκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆ. 35
 ἀλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν ἐφοπλίσαι, ἣ κεν ἄγρησι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα.
 καὶ δὲ σοὶ ὧδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ ἐπόδεσσιν
 ἔρχεσθαι· πολλὸν γάρ ἀπὸ πλυνοί εἰσι πόληρος). 40

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη· γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλυμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἔμμεναι. οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρῳ
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται. ἀλλὰ μάλ' αἶθρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκῆ δ' ἐπιδέδρομεν αἶγλη· 45
 τῷ ἓνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
 ἐνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσεῶς μὲ τὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἠὼς ἦλθεν εὐθρονος, ἣ μιν ἔγειρε,
 Ναυσικᾶν εὐπεπλον ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἔν' ἀγγεῖλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ· κυχῆσατο δ' ἔνδον ἔοντας·
 ἣ μὲν ἐπ' ἐσχάρῃ ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναῖξιν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῷ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτούς βασιλῆας
 ἐς βουλὴν, ἵνα μιν κάλεσον Φαίηκες ἀγανοί. 55
 ἣ δὲ μάλ' ἄγχι στᾶσα φίλον πατέρα προσέειπε.

«Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἴματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τὰ μοι ῥερυπωμένα κεῖται;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῶ ἔοικε μετὰ πρότοισιν ἐόντα 60
 βουλὰς βουλευεῖν καθαρὰ χροῖ εἴματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἴες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
 οἱ δὺ' ὀπυῖοντες, τρεῖς δ' ἠίθεοι θαλάθοντες.
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἴματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῆ φρενὶ πάντα μέμηλεν». 65
 «Ὡς ἔφατ'· αἶδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομήναι
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθῳ·
 «Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχευ· ἀτὰρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερὴν ἀραρυῖαν». 70
 «Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὦπλεον, ἡμιόνους θ' ὕπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρον ἐσθῆτα φαεινὴν. 75
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐυξέστω ἐπ' ἀπήνη,
 μήτηρ δ' ἐν κίστῃ ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδῆν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
 ἀσκιῶ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσεν ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσέῃ ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἦρος χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
 ἡ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνοιο.
 αἰ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἶην, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι. 85
 Αἰ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο,
 ἐνθ' ἦ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηγετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπύρεεν μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι,
 ἐνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

- τρώγειν ἄγρωστιν μελιθεά· ταὶ δ' ἀπ' ἀπήνης 90
 εἴματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θεῶς ἐρίδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηράν τε ρύπα πάντα,
 ἐξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἤχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95
 αἱ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίῳ
 δεῖπνον ἐπειθ' εἶλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο,
 εἴματα δ' ἡελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῇ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν διωαί τε καὶ αὐτή,
 σφαίρη ταὶ δ' ἄρ' ἐπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσικῆα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.
 οἴη δ' Ἄρτεμις εἴσι κατ' οὔρεα ἰοχέαιρα,
 ἧ κατὰ Τηϋγέτον περιμήκετον ἧ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι
 τῇ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, 105
 ἀγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ·
 πασάων δ' ὑπὲρ ἧ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ρεῖά τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὧς ἧ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμής.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἐμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἴματα καλά,
 ἔνθ' αὐτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὧς Ὀδυσσεὺς ἐγροίτο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρην,
 ἧ οἱ Φαίηκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγγήσαιτο.
 σφαῖραν ἐπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεία· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἅμαρτε, βαθείη δ' ἐμβαλε δίνη·
 αἱ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἐγρετο δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐζόμενος δ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν.
 «ὦ μοι ἐγώ, τέων αὐτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω;
 ἦ ῥ' οἶ γ' ὑβρισταὶ τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

- ἦε φιλόξεινοι καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεουδής;
ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς αὐτῆ·
νυμφάων, αἶ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα
καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσα ποιήεντα.
- ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμι σχεδὸν ἀυδηνῶν;
ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἡδὲ ἴδωμαι». 125
- Βῆ δ' ἴμεν ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλλι πεποιθώς, 130
ὅς τ' εἶσ' ὕμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δὲ οἱ ὄσσε
δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσι μετέρχεται ἢ οἴεσσι
ἡὲ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δὲ ἑ γαστήρ
μῆλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·
ὡς Ὀδυσσεὺς κούρησιν εὐπλοκάμοισιν ἔμελλε 135
μιξέσθαι γυμνός περ ἐὼν· χρεῖω γὰρ ἴκανε.
σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,
τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προὔχουσας·
οἷη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῇ γὰρ Ἀθήνη
θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων. 140
στῆ δ' ἄντα σχομένη, ὁ δὲ μερμήριζεν Ὀδυσσεύς,
ἦ γούνων λίσσοιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρην,
ἦ αὐτως ἐπέεσσι ἀποσταδὰ μελιχίοισι
λίσσοιτ', εἰ δεῖξειε πόλιν καὶ εἵματα δοίη.
ὡς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι 145
λίσσεσθαι ἐπέεσσι ἀποσταδὰ μελιχίοισι,
μῆ οἱ γούνα λαβόντι χολώσαιτο φρένα κούρη.
αὐτίκα μελίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον.
«Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεὸς νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι;
εἰ μὲν τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, 150
Ἄρτεμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μεγάλοιο,
εἶδός τε μέγεθός τε φυὴν τ' ἄγχιστα εἴσκω·
εἰ δὲ τίς ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,
τρὶς μάκαρες μὲν σοὶ γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,

- τρίς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σεῖο,
 λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχευῖσαν.
 κείνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔζοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἑέδνοισι βρίσας οἰκόνδ' ἀγάγηται. 160
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν,
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
 Δῆλῳ δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοῖνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κείσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός, 165
 τὴν ὁδόν, ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσσεσθαι.
 ὣς δ' αὐτως καὶ κείνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῷ
 δὴν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρυ γαίης,
 ὣς σέ, γύναι, ἀγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδία δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει. 170
 χθιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἤματι οἴνοπα πόντον·
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπιναί τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὀλυγίης. νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλλε δαίμων,
 ὄφρ' ἔτι πού καὶ τῆδε πάθω κακόν· οὐ γὰρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν. 175
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστῳ δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί πού εἴλυμα σπεύρων ἔχες ἐνθάδ' ἰοῦσα. 180
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοιῶς,
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἧ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
 ἀνήρ ἠδὲ γυνή· πολλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοῖν. 185

Τὸν δ' αὖ Ναισικάα λευκώλενος ἀντίον ἤυδα·
 «Ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφροني φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τάδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρῆ τετλάμεν ἔμπης. 190·
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἱκάνεις,
 οὔτ' οὖν ἐσθῆτος δευήσεαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὦν ἐπέοιχ' ἱκέτην ταλαπεῖριον ἀντιάσαντα.
 ἄστυ δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν, 195·
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε».

Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ ὁδηγίαι
 τῆς Ναισικάς πρὸς αὐτόν.

Ἦ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι κέλευσε·
 «Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι! πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι;
 ἢ μὴ πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν; 200·
 οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἱκῆται.
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος. 205·
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἱκάνει,
 τὸν νῦν χρῆ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίν τε πόσιν τε.
 λούσατά τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιοι». 210·
 «Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 καδ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν

- Ναυσικαά θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 πὰρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἶματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆ ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον, 215
 ἦνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηύδα δῖος Ὀδυσσεύς·
 «Ἀμφίπολοι, στῆθ' οὕτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοισιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἐλαίῳ
 χρίσομαι· ἧ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν ἐυπλοκάμοισι μετελθῶν».
 Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροά νίζετο δῖος Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἧ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἀμπεχεν ὤμους, 225
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἀλὸς χνόον ἀτρυγέτοιο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἶματα ἔσσαθ' ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμῆς,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μείζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, κὰδ δὲ κάρητος 230
 οὔλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.
 ὥς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνὴρ
 ἴδρις, ὃν Ἥφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
 ὥς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῆ τε καὶ ὤμοισι. 235
 ἔζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θεεῖτο δὲ κούρη.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι μετηύδα.
 «Κλυτέ μεν, ἀμφίπολοι λευκώλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαίηκεσσ' ὄδ' ἀνὴρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.

- αἶ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνεν. 245
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνω βρωσίν τε πόσιν τε».
- ᾿Ως ἔφαθ', αἶ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο,
 πὰρ δ' ἄρ' ᾿Οδυσσῆι ἔθεσαν βρωσίν τε πόσιν τε.
 ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος ᾿Οδυσσεὺς
 ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος. 250
- Αὐτὰρ Ναυσικία λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
 εἶματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήνης,
 ζεῦξεν δ' ἡμιόνους κρατερώνυχας, ἂν δ' ἔβη αὐτή,
 ὠτρυνεν δ' ᾿Οδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἕκ τ' ὀνόμαζεν· 255
 «᾿Ορσεο δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἴμεν, ὕφρα σε πέμψω
 πατρὸς ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἐνθα σέ φημι
 πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσσοι ἄριστοι.
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγρούς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
 τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν 260
 καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὁδὸν ἠγεμονεύσω.
 αὐτὰρ ἐπὴν πόλιος ἐπιβήομεν, ἦν πέρι πύργος
 ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόληος,
 λεπτὴ δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι
 εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω. 265
 ἐνθα δέ τέ σφ' ἀγορὴ καλὸν Ποσιδῆιον ἀμφίς,
 ῥυτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέεσσ' ἀραρυῖα.
 ἐνθα δὲ νηῶν ὅπλα μελαινάων ἀλέγουσι,
 πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσι ἔρετμά.
 οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, 270
 ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμά νεῶν καὶ νῆες εἴσαι,
 ἧσιν ἀγαλλόμενοι πολιὴν περώσιν θάλασσαν.
 τῶν ἀλεσίω φῆμιν ἀδευκέα, μὴ τις ὀπίσσω
 μωμεύῃ· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφίαλοι κατὰ δῆμον·

- καί νύ τις ὧδ' εἶπησι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 «Τίς δ' ὅδε Ναυσικαά ἔπεται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος; ποῦ δέ μιν εὔρει; πόσις νύ οἱ ἔσσεται αὐτῇ.
 ἤ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἦς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεδαπῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσὶν·
 ἢ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἔξει δέ μιν ἡματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καὐτῇ περ ἐποιχομένη πόσιν εὔρειν
 ἄλλοθεν· ἢ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοί μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἔσθλοί».
 ὧς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο. 285
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἢ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι,
 ἢ τ' ἀέκητι φίλων πατρός καὶ μητρὸς ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἔλθειν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρός ἐμοῖο. 290
 δῆεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμών·
 ἔνθα δὲ πατρός ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλώη,
 τόσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἔνθα καθεζόμενος μεῖναι χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρός.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφίχθαι,
 καὶ τότε Φαίηκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρός ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 ῥεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστὶ, καὶ ἂν πάις ἠγήσαιο 300
 νήπιος· οὐ μὲν γὰρ τι εἰκότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαίηκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἦρωος. ἀλλ' ὀπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὦκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἱκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἢ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῇ, 305

- ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ιδέσθαι,
 κίονι κεκλιμένη· δμωαὶ δέ οἱ εἶατ' ὄπισθεν.
 ἔνθα δὲ πατὴρ ἐμοῖο θρόνος ποτικέκλιται αὐτῇ,
 τῷ ὃ γε οἶνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὢς.
- τὸν παραμειψάμενος μητρὸς περὶ γούνασι χεῖρας 310
 βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδῃαι
 χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
 εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέῃσ' ἐνὶ θυμῷ,
 ἔλπωρή τοι ἔπειτα φίλους τ' ιδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον εὐκτίμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν». 315
- Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἴμασεν μάστιγι φαεινῇ
 ἡμιόνους· αἰ δ' ὦκα λίπον ποταμοῖο βέεθρα.
 αἰ δ' ἐν μὲν τρώχων, ἐν δὲ πλίσσοντο πόδεσσιν·
 ἢ δὲ μάλ' ἠγιόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίατο πεζοὶ
 ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόφ δ' ἐπέβαλλεν ἰμάσθλην. 320
 δύσετό τ' ἠέλιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἴκοντο
 ἱρὸν Ἀθηναίης, ἴν' ἄρ' ἔζετο δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μέγαλοιο·
- (Κλυθὶ μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·
 νῦν δὴ πέρ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας 325
 ῥαιομένου, ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
 δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἢδ' ἐλεεινόν).
- Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 αὐτῷ δ' οὐ πω φαίνεται ἐναντίη· αἶδετο γάρ ῥα
 πατροκασίγνητον· ὃ δ' ἐπιζαφελῶς μενείανεν 330
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἢ γαῖαν ἰκέσθαι.

[**(η)**. Καθὼς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήντησε μίαν παρθένον, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐκρόπτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι ἔλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαίακων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαί-

νοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ρ ι γ κ ὀ ν κ υ ἄ ν ο ι ο ἤτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας μὲ κνανῆν ὑαλόμαζαν (βλ. εἰκ. 4). Χρυσαὶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἄργυροὶ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κύνες ἀπὸ χρυσοῦ καὶ ἄργυρου, ἔργα τοῦ Ἡφαίστου, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελῆ ἔπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφρανα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκεύη περιτεχνα, συνεπλήρωναν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξ ἴσου θαυμαστός ἐξετείνετο περίξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κῆπος μὲ δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπῶν, μὲ κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ α σ ι ἄ ς καὶ μὲ δροσερὰς κρήνας. Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν, ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέειπεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικούς λόγους νὰ τὸν ἐλεήσει καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἱκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαιάκων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίσῃ εἰς λαμπρὸν θ ρ ὀ ν ο ν. Ἐπηκολούθησαν ὅλοι αἱ συνήθειες πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

(θ). Τὴν ἐπομένῃν ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆα εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνῆλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολήν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς σ κ η π τ ὄ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγοῦδῆσεν ἔ π ο ς, τὸ ὁποῖον περιέγραφε τὴν ξυν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεῶς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἴλιου. Τόσον συνεινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ἄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγώνων. Ἐξῆλθον ὅλοι εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, καταπλήκτων ὅλους μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ῥώμην τοῦ σώματός του. Ἐγινεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολούθησαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγοῦδῆσε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεῶς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἴλιου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὅλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκί-

νησιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀκλίνιος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

(ι). Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν οἱ Φαίακες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἥρωας τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρι τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον: Ἐπὶ τὸ Ἰλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἠναγκάσθησαν νὰ συνάφουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καὶ ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαναμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ δώδεκα ἄνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεῦς, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

(κ). Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εἶδον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἰόλος, περιέκλεισεν εἰς ἄσκον ὄλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἠνοιξαν τὸν ἄσκον νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκρυπτεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Τότε ἐξαπελῶθησαν οἱ ἀνεμοὶ καὶ νέα θύελλα τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμᾶς, ὅπου νέα φοβερότερα δεινὰ ἐπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρυγόνων ἐθάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεῦς καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῆ ἀποκόψας τὰ προμηθία τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἡ θεὰ Κίρκη μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεῦς εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἐρμού διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἡ θεὰ ἐπανέφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

(λ). Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βράθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

(μ). Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἐμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σεϊρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλλομένους ἢ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοὶ τοῦ Ὀδυσσεως. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου, παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεως, κατέφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεως, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

(ν). Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεως κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νεαὶ φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὅποιον ἀνέμενον εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίσσαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

«Χαῖρέ μοι, ὦ βασίλεια, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας 59
 ἔλθῃ καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῶδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παισί τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ βασιλῆϊ. 62

Οἱ Φαίακες νῆται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεά κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξοχικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν οἶζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοποθέτησαν τὰ δῶρα. Ὅταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεὺς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἓνας ποιμὴν (πάλιν ἡ Ἀθηνα) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσε, ὅτι εὐρίσκειται εἰς τὴν ὀνομαστὴν Ἰθάκην.

(ξ). Κατὰ προτροπὴν τῆς θεᾶς πάντοτε, ἐξήτησεν ἄσυλον εἰς τὴν καλύβην τοῦ χοιροβοσκῶ Εὐμαίου, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀνακτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκῶν

ἔμαθε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μηνησίων καὶ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

(ο). Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰδοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηναῖν νὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν' ἀναγγείλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐτὴν τὸν Εὐμαιον].

π

Ἄναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεως.

[(1-153). Ὅταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πιστοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του. Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεως, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀκριβὲς διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως ὁμως ἔπρεπε νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαιον].

Ἦ ῥα καὶ ὄρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' ἔεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῖο κιὼν Εὐμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἦλθε· δέμας δ' ἦικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλη τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίη.
 στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα·
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἴδεν ἀντίον οὐδ' ἐνόησεν, 160
 οὐ γάρ πω πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἔναργεῖς,
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἴδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῖο φόβηθεν.
 ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὄφρυσί νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἦλθεν μεγάροιο παρέκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῆ δὲ πάροισ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·
 «Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἦδη νῦν σῶ παιδί ἔπος φάο μῆδ' ἐπίκευθε,

ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
ἔρχησθον προτὶ ἄστῦ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ
δῆρὸν ἀπὸ σφῶϊν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι». 170

Ἡ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνῆς ἠδὲ χιτῶνα
θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὤφελλε καὶ ἥβην.
ἄψ δὲ μελαγχροίης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.

ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν' αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
ἦεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα, μὴ θεὸς εἴη,
καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα. 180

«Ἄλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ ἐπάροιθεν,
ἄλλα δὲ εἶματ' ἔχεις, καὶ τοι χρῶς οὐκέθ' ὁμοῖος.
ἦ μάλα τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
ἄλλ' ἔληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώωμεν ἱρὰ
ἠδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φεῖδεο δ' ἡμέων». 185

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
«Οὐ τίς τοι θεὸς εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἰσκέεις;
ἀλλὰ πατὴρ τεός εἰμι, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
πάσχεις ἄλγεα πολλὰ, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν».

Ὡς ἄρα φωνήσας υἱὸν κύσε, καδὲ δὲ παρειῶν 190
δάκρυον ἦκε χαμαῖζε· πάρος δ' ἔχε νωλεμέες αἰεὶ.
Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπείθετο ὄν πατέρ' εἶναι,
ἐξαυτίς μιν ἔπεσσι ἀμειβόμενος προσέειπεν·

«Οὐ σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατὴρ ἐμός, ἀλλὰ με δαίμων
θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω· 195
οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόωτο
ᾧ αὐτοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
ῤηιδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἢ γέροντα.
ἦ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρον καὶ ἀεικέα ἔσσο·

νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 «Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἐόντα
 οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάσθαι·
 οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ὅδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθῶν κακά, πολλὰ δ' ἀληθείς, 205
 ἤλυθον εἰκοστῷ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.

αὐτάρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγελείης,
 ἣ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,
 ἄλλοτε μὲν πτωχῷ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὖτε
 ἀνδρὶ νέφ και καλὰ περι χροῖ εἴματ' ἔχοντι. 210
 ῥηίδιον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι,
 ἡμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἡδὲ κακῶσαι».

Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
 ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,
 ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὄρτο γόοιο· 215
 κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
 φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, οἷσι τε τέκνα
 ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πεπετηγὰ γενέσθαι·
 ὡς ἄρα τοί γ' ἐλεεινὸν ὑπ' ὀφρύσι δάκρυον εἶβον.

καὶ νῦ κ' ὀδυρομένοισιν ἔδυ φάος ἡλιόιο, 220
 εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὄν πατέρ' αἶψα·

«Ποίη γάρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἶομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· [225

«Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.
 Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται·
 καὶ μ' εὐδοντ' ἐν νηὶ θοῇ ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα, 230

- χαλκόν τε χρυσόν τε ἄλις ἐσθῆτά θ' ὕφαντήν.
καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·
νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώμεν.
ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον, 235
ὄφρ' εἰδέω ὅσοι τε καὶ οἳ τινες ἄνδρες εἰσί·
καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίζας
φράσσομαι, ἧ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
μούνω ἀνευθ' ἄλλων, ἧ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους».
- Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 240
«ὦ πάτερ, ἧ τοι σείο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
χεῖράς τ' αἰχμητῆν ἔμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες· ἄγρη μ' ἔχει· οὐδέ κεν εἶη
ἄνδρε δύω πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.
μνηστήρων δ' οὔτ' ἄρ δεκάς ἀτρεκέες οὔτε δὺ οἶαι, 245
ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἴσαι ἐνθάδ' ἀριθμόν.
ἐκ μὲν Δουλιχίῳ δὺω καὶ πεντήκοντα
κοῦροι κεκριμένοι, ἕξ δὲ δρηστῆρες ἔπονται·
ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἕασιν,
ἐκ δὲ Ζακύνθου ἕασιν ἐεῖκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250
ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
καὶ σφιν ἄμ' ἐστὶ Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος αἰδίδος
καὶ δοιδῶ θεράποντε, δαήμονε δαιτροσυνάων.
τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἔόντων,
μὴ πολὺπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσσαι ἐλθῶν. 255
ἀλλὰ σὺ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
φράζευ, ὅ κέν τις νῶϊν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ».
- Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς.
«Τοιγὰρ ἐγὼν ἔρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον·
καὶ φράσαι ἧ κεν νῶϊν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ. 260

ἀρκέσει, ἤέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
 «Ἐσθλὴ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
 ὕψι περ ἐν νεφέεσσι καθημένῳ· ὧ τε καὶ ἄλλοις
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν».

265

Ὁ Ὀδυσσεύς μετὰ τὸν κύνα τοῦ Ἄργον.
 (ἐγχάρακτος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ

β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

στ. 1—10

α) — **ἄνδρα** = περὶ τοῦ ἀνδρός.— **ἔννεπε**· προστ. τοῦ ἐννέπω = διηγούμαι, λέγω (ρίζ. σεπ—).— **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός.— **πλάγχθη**· ρ. πλάζομαι = περιπλανῶμαι (ρίζ. πλάγ. συγγ. πλήττω).— **τὸ πτολίεθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (πόλις καὶ πτόλις).— **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ).— **νόος** = σκέψις, νοοτροπία.— **ὁ** = οὗτος.— **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος.— **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα.— **ὄν· ὄς ἢ ὄν· κτητ.** ἄντων. γ' προστ. = ἰδικός του.— **θυμὸς** = ψυχὴ, καρδιὰ (θύω = πνέω σφοδρῶς).— **κατὰ ὄν θυμὸν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατὰκαρδα.— **ἄρνημαι** = ἀποκτῶ, διασφάζω· **ἀρνύμενος** = προσπαθῶν νὰ διασφάσῃ· ἀποπειρατικός ἐνεστ.— **ψυχὴ** = ζωή.— **ἦν· κτητ.** (στ. 4).— **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (νέομαι = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα).— **ὤς**· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως.— **οὐδ' ὤς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του.— **ἔταρος** = σύντροφος (ἑταῖρος).— **ῥύομαι** = σφάζω.— **ἰέμενός περ· καίπερ ἰέμενος**· ἐναντ. μτχ. ἱεμαι = ἐπιθυμῶ.— **αὐτῶν σφετέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν. . . — **ἄτασθαλῖαι** = ἀνόητοι πράξεις, ἀμαρτήματα.— **νήπιος** = ὁ μὴ ὁμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. νη+ἔπος = λόγος).— **κατὰ ἦσθιον** = κατέφαγον.— **αὐτάρ** = δέ, ἀλλά.— **νόστιμος** (νόστος στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῆλθεν ἡ νεωτέρα : **νόστιμος** = γλυκύς, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς.— **τὸ ἦμαρ — ἡματός** = ἡ ἡμέρα.— **νόστι-**

ΣΗΜ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγραφόμενων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

ΣΗΜ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὅμως παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

μον ἡμαρ = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ νόστον.— **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιο σημείου (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου ἀμός = τίς. πρβλ. οὐδ — ἀμοῦ).— **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων.— **γέ**· τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀμόθεν. Δύναται ν' ἀποδοθῇ μὲ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) — Ρηματικοὶ τύποι παραφωχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως : πλάγ-
χθη, πάθεν, ἴδεν.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ.— **ησι**, καὶ δευτεροκλ. **-οισι** : σφετέροισι (ν), ἀτασθαλίησι (ν), τοῖσι (ν).

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : κατὰ (=ἐντελῶς)— ἡσθιον.

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μὲ σημ. δεικτικῆς ἀνω-
νυμίας : **ὁ γ' ἐν πόντω, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.**

— Χρῆσις ἀσυναρέτων καταλήξεων : **ἄστα, ἄλγεα.**

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς — **ος** δευτεροκλ. — **οιο** :
Ἡελίοιο.

— Κτητ. ἀνωνομ. γ' προσ. : **ὃς ἢ ὄν** (ὄς ἐῖ ἐόν).

γ) — **Μοῦσα** : Οἱ στίχοι 1—10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιή-
ματος. Κατὰ παλαιότητα παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικα-
λεῖται τὰς μούσας ἢ τὴν μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιο-
τάτη χρονολογουμένη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες
ἔζων εἰς τὰς βορειοτέρας ἐλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσα-
λίαν). Ἐπιστεῦετο, ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (κοῦραι Διὸς) καὶ
τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας των
ἦτο ἡ περὶ τὴν Πιέριαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο *Πιερίδες*
ἢ *Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι*. Εὐφύεστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συν-
δράζει τὴν καθιερωμένην ἐπίκλησιν μὲ τὴν περίληψιν τοῦ θέματος, τὸ
ὁποῖον θὰ διηγηθῇ.— **ιερόν** : Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπρο-
στατεῦετο ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται *ιερόν πτολίεθρον*.
— **Ὑπερίων** : Ἐπίθετον τοῦ Ἡλίου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους
= ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ *Ὑπεριονίδης*.— **κατὰ**
βοῦς ἡσθιον : Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς Ὀδυσσεΐας.
Ἀφοῦ ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσεῦς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν,
ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλίου. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῦς
πιεσθέντες ἀπὸ τὴν πεῖναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

στ. 11—27

α) 11—21 — **ἔνθα** = τότε. Χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *ámóθεν*. — **αἰπύς** = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — **ἔσαν** = ἦσαν. — **ἦδὲ** = καί. — **οἶος** = μόνος. — **κέχρημαι** = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χρή*). — **πότνια** = σεπτὴ, σεβαστὴ. Ἐπίθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (ρίζ. ποτ. — Λατιν. pot - possum). — **ἐρύκω** = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — **δίος** = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (ρίζ. δι- Λατιν. divus-divinus). — **τὸ σπέος** = τὸ σπήλαιον. — **γλαφυρός** = κοῖλος, βαθουλός (*γλάφω*—*γλύφω*). — **λιλαίωμα** = ἐπιθυμῶ. — **ὁ πόσις - ιος** = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (ρίζ. ποτ—πρβλ. *πότνια*). — **δῆ** = ἦδη, πλέον. — **περιπ(ε)λομένων**· *περιπέλομαι* = περιστρέφομαι. — **τῶ** = κατὰ τὸ ὅποιον, δηλ. ἔτος. — **οἶ** = αὐτῶ. — **ἐπεκλώσαντο οἶ** = τοῦ προώρισαν. — **νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καὶ στ. 5 *νόστος*. — **οὐδ' ἔνθα** = οὐτε τότε. — **πεφυγμένος**· *φεύγω* = διαφεύγω. — **ἦεν** = ἦν. — **οἱ ἄεθλοι** = οἱ ἀγῶνες, αἱ δοκιμασίαι. — **καί**· ἐπιδοτ = ἀκόμα καί. . — **μετὰ** = μεταξύ. — **οἴσι**· *εἶσι*. — **ἐλεαίρω** = εὐσπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι (*ἐλεῶ*). — **νόσφι** = μακρὰν, ἐκτός. — **ἀσπερχές**· ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — **μενεαίνω** = εἶμαι ὠργισμένος (*μένος*). — **ἀντίθεος** = ὁ ἀντιπαραβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεοὺς, ἰσόθεος. — **πάρος** = πρὶν. — **ἦν (ἐήν) γαῖαν** = εἰς τὴν χώραν του.

22—27 — **μετεκίαθε**· *μετακιάθω* = πηγαίνω πρὸς τινὰς (*μετακιάθω*, θαμιστ. τοῦ *κίω* = πορεύομαι). — **τηλόθι** = μακρὰν (*τηλοῦ, τῆλε*, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. τηλέγραφος, τηλεβόλον κλπ.). — **ἔων** = ὦν. — **τοί**· ἀναφ. ἄντων. — **διχθά**· ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — **δεδαίεται**· παθ. παρακμ. ρ. *δαίομαι* = χωρίζομαι. — **ἔσχατοι ἀνδρῶν** = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — **δυσσομένου** = ἐκεῖ πού δύει, πρὸς τὴν δύσιν (*ἀόρ. α' ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β' ἀορ.*). — **Ἵπερίων**· 8— **ἀνιόντος** = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν. ρ. *ἄνεμι* (*ἀνά + εἶμι*). — **ἀντιάω** = ἀντικρύζω, παρίσταμαι. — **ἐκατόμβη** = θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μὲ ἀφθονα θύματα. — **ἄρνειός** = πρόβατον, κριάρι. — **ἔνθα** = ἐκεῖ. — **ἡ δαῖς - δαιτός** = γεῦμα, συμπόσιον (*δαίομαι* = χωρίζω. Κυ-

ρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμόν).— **παρήμενος** = παρακαθήμενος (ἤμαι = κάθημαι).— **οἱ δὲ δὴ ἄλλοι** = ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἐνν. θεοί.— **ἐνὶ** = ἐν, ἐντός.— **μέγαρον** = ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) — Ἴων. τύπος : **ἔσαν** (ἦσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλαγ. πτώσεις : **οὔ, οἶ, ἔ** (αὐτοῦ — ᾧ — ὄν).

— Οἱ τύποι **ὁ ἦ τὸ** εἰς σημ. ἀναφ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ταί :** τῷ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίαται.

— Παρεμβολὴ τοῦ **ο** εἰς ρήμ. συνηρημένα εἰς **-αω :** ἀντιῶν (ἀντιῶν — ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων: **ἄεθλος, Ἥελιος.**

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου — **αται :** δεδαίαται.

γ) — **ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες :** Ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν ἐλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικὴν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διεσκόρπισε τὰ πλοῖα των καὶ ἄλλοι μὲν ἠφρανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατώρθωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των.— **νύμφη :** Νύμφαι ἦσαν κατώτεροι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες κ. ἄ.).— **Ποσειδάων ἀσπερχὲς μενέαιεν :** Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68.— **Αἰθίοπες :** Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νείλου.

στ. 28—43

α) — **μῦθος** = λόγος.— **ἄρχω μύθων** = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν.— **τοῖσι** = μεταξύ αὐτῶν.— **κατὰ θυμὸν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν.— **ἀμύμων** = ἄψογος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α+μῶμος).— **ῥᾶ** = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐργλιτ. (ἄρα).— **τηλεκλυτὸς** = ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου ἡ

φῆμη φθάνει μακράν, ἐξακουστός (τῆλε + κλύω = ἀκούω). — ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ. κταν — και κταν). — τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. Fep — εἰπεῖν). — μετήδα = ὠμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδή = φωνή). — ὦ πόποι = πῶ! πῶ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — οἶον = πῶς, με πόσην εὐκολίαν! — νύ(ν) = λοιπόν, ἀλθθῶς. — βροτὸς = θνητὸς (ρίζ. μορ-μόρος = θάνατος). — αἰτι(ό)ωνται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — ἔμμεναι· ἀπαρέμφ. τοῦ εἶμι. — οἱ δὲ = ἐνῶ αὐτοί. — και αὐτοί = μόνοι των. — σφῆσιν ἀτασθαλίησιν· στ. 7. — μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ-μέρος, μερίζω). — ὑπὲρ μόρον = παρὰ τὰ ὠρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — και νῦν = και εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, πού λέγω τώρα. — γῆμε· ἔγημε = συνεδέθη διὰ γάμου. — ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἀθρ. α + λέχος = κλίνη). — ἄλοχος μνηστῆ = νόμιμος σύζυγος. — νοστέω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλινοστώ). — εἰδώς· μετχ. ἐναντ. — αἰτύς ἄλεθρος· 11. — πρὸ = προηγούμενος. — οἱ· 17. — εὐσκοπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὀξυδερκῆς (εὐ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — ἀργεῖφόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχὺς + φαίνω). — μνάομαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστῆ). — ἀκοιτις· συνών. τοῦ ἄλοχος (ἀθρ. α + κοίτη). — ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ). — ἡβάω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — ὀππότ' ἂν ἡβῆση = ὅταν ἀνδρωθῆ. — ἱμείρεται· ὑποτακτ. ἀορ. ρ. ἱμείρομαι = ἐπιθυμῶ. — ἦς· κτητ. — αἶα = γαῖα, χώρα. — ἔφατο = ἔφη. — φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὅποῖον ἐθεωρεῖτο ἡ ἕδρα τῆς ψυχῆς). — ἀγαθὰ φρονέων· ἐναντ. μετχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — ἀπέτισε· ὑπκμ. ὁ Αἰγισθος. ρ. ἀποτίνω = πληρώνω τὸ κακὸν πού ἔκαμα.

β) — Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, — μεναι: ἔμμεναι (ἔσμεν(αι)).
 — Γενικὴ ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς — αο: Ἄτρεΐδαο, Ὁρέσταο.
 — Χρῆσις τοῦ εἰ ἀντὶ ε (ἰωνικ.): Ἐρμείας ἀντὶ Ἐρμείας.
 — Ἐγκλητικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. ε και ο ἀντὶ η και ω: ἱμείρεται ἀντὶ ἱμείρηται.

γ) — πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε: Ὁ Ζεὺς μετὰ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ και δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων και τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀγνότεραι

καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς παλαιότερας ἐποχάς.— **Αἰγίσθιο, τὸν ῥ' ἔκταν** Ὁρέστης: Τὸ οἰκογενειακὸν δρᾶμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτή, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνωνος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀμύμων). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμῆστραν καί, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητῆς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος καὶ ἡ Κλυταιμῆστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξῦ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος Ὁρέστης ἀντρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἐνὸς θεῖου του καί, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίκησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεύων τὸν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα του.

στ. 44—62

α) — **ἀμείβομαι τινα** = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός.— **γλαυκῶ-πεις** = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπίθετον τῆς Ἀθηνᾶς (γλαυκός = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὄπ — ὄψις, ὄφραι).— **ὑπατος** = ὑπέρτατος.— **κρείων - οντος** = κυρίαρχος, ἄρχων.— **καὶ λίην... ὀλέθρω** ἡ σειρά τῶν λέξεων: **κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρω καὶ λίην εοικῶτι.**— **κεῖται ὀλέθρω** = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὄλεθρον.— **εοικῶς** = ὁ ἀρμόζων.— **ὡς οὕτως** δεικτικόν.— **ὅτις** = ὅστις.— **ῥέζω** = πράττω.— **ἀμφὶ Ὀδυσῆι** = διὰ τὸν Ὀδυσσεά.— **δαίφρων** = συνετός.— **δαίωμα** = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23).— **τὸ ἦτορ** = ἡ καρδία.— **δύσμορος** = κακότυχος (δύσ + μόρος· 34).— **δηθά, δην** = ἐπὶ μακρόν.— **τὸ πῆμα** = πάθημα (παθεῖν).— **ἄπο** = μακράν.— **ἀμφίρυτος-η-ον** = περίρυτος, ποῦ βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν.— **ὄθι** = ὄπου.— **ὄμφαλδς** = κέντρον.— **ἐν** = ἐντὸς αὐτῆς.— **δῶμα** = κατοικία.— **ναίω** = κατοικῶ (ναός).— **ὀλοόφρων** = κακόβουλος, δόλιος (ὀλόος = ὀλέθριος).— **τὸ βένθος** = βάθος (πρβλ. καὶ πένθος — πάθος).— **ἔχω** = κρατῶ.— **αὐτὸς** = ὁ ἴδιος, μόνος του.— **μακρὸς** = ὑψηλός.— **ἀμφίς** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκρατοῦν οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν.— **δύστηνος** = δυστυχής.— **κατερύκω** 14.— **αἰμύλιος** (καὶ αἰμόλος) = γλυκύς.— **θέλγει** ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεύη.— **ἐπιλήσεται** μέλλον τοῦ λήθωμαι = λησμονῶ (ἰωνικὸς τύπος τοῦ λανθάνω).— **αὐτάρ** 9.— **ἴεμαι** 6.— **ἀποθρῶ-**

σχω = ἀνέρχομαι (θρόσχω = πηδῶ). — **νοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — **ἰμείρεται**· 41. — **οὐδὲ** = καὶ δέν. — **ἐντρέπεται** = κάμπτεται, συγκινεῖται. — **ἦτορ**· 48. — **φίλον ἦτορ** = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδοῦλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος παρ' Ὀμήρῳ ἔχει πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — **νύ**· 32. — **χαρίζομαι τινι** = εὐχαριστῶ τινα. Ἀντικμ. τοῦ χαρίζετο : τ(οι) = σοι. — **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — **ἱερά ῥέζω** = τελῶ θυσίας. — **Τροίη ἐν εὐρείῃ** = εἰς τὴν εὐρείαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — **τί** = διατί. — **ὠδύσασο**· ὠδυσάμην = ὠργίσθη· ἀντικμ. τὸ οἶ.

β) — Ἐναλλαγὴ τοῦ **σ** καὶ **τ** ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : *τοι-σοι* (πρβλ. Λατιν. *tu-tibi*).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς **εὐς** : **-ῆος** (-έως), **-ῆι** (-εῖ), **-ῆα** (-έα) : Ὀδυσ(σ)ῆος Ὀδυσ(σ)ῆι Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἀορ. α' εἰς **-αο** : ὠδυσάμην-ὠδύσασο.

— Ἡ ἀντωνυμία ἐκεῖνος ἄνευ τοῦ **ε** : **κεῖνος**.

γ) — **Κρονίδης** καὶ *Κρονίων* ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἀρχων τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἔδρυσεν ἰδικόν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — **νῆσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ... νῆσος δενδρήεσσα** : Ἡ Ἀθηναῖα τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἥτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὁπωσδήποτε θὰ τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου. — **Ἄτλας** : Τιτάν ἢ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸ βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψήλους κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — **Ἀργείων παρὰ νηυσί** : Τὸ σύνθηρος ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὁμοῦ καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνεγκύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῦά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκευάσαν τὰς σκηνάς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μετὰ τὰς ἐκφράσεις «παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν», «Ἀργείων παρὰ νηυσί».

στ. 63—77

α) — **ἀπαμείβομαι**· ἀμείβομαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.— **προσέφη** ἀντικμ. : τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν.— **νεφεληγερέτα** = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μενεφάλας (νεφέλη+ἀγείρω = συναθροίζω).— **τὸ ἔρκος** = φραγμὸς· μτφ. ἔρκος ὀδόντων = τὸ στόμα (εἶργω, εἰρκή, πολι-ορκία).— **ἔπειτα** = ὕστερ' ἀπ' ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ.— **πῶς ἂν λαθοίμην**· τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω.— **περὶ-ἔστί**· περὶεμι = ὑπερέχω.— **νόον**· αἶτ. τοῦ κατὰ τι.— **περὶ-ἔδωκε** = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν.— **ἱρά**· ἱερά = θυσίαι.— **τοί**· 23.— **γαιήοχος** = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (γαῖα-ἔχω).— **ἀσκελές**· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνως (ρίζ. σκελ-σκλη — σκελετός, σκληρός).— **Κύκλωπος**· γεν. τῆς αἰτίας.— **χολοῦμαι** = εἶμαι ὠργισμένος (χόλος = ὀργή).— **ἀλάωσεν** = ἐτύφλωσεν (ἀλαός = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στέρησεως σημαντικόν.— **ἀντίθεος**· 21.— **οὐ** = οὐ.— **ἐκ τοῦ** = ἔκτοτε.— **ἐνοσίχθων** = ὁ σεῖων ἔνδοθεν τὴν γῆν (ἐν + ὠθῶ + χθών = γῆ).— **οὐ τι** = οὐδὲν.— **πλάζω** = κάμνω νὰ πλανᾶται (πλάζομαι· 2).— **πατρὶς αἴη** = πατρικὴ γῆ.— **ἄγετε**· παρακελευσμ. = ἐμπρός, ἐλάτε.— **οἶδε** = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί.— **περὶ-φράζομαί τι** = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τίνος.— **νόστον**· ἀορίστως = ἓνα τρόπον ἐπανόδου.— **ὅπως ἔλθῃσι** = ὥστε νὰ ἐπανέλθῃ.— **μεθίμῃ** = ἀφίνω, παραιτοῦμαι.— **χόλος** = ὀργή· 69.— **οὐ τι**· 75.— **μὲν** = βεβαίως (μῆν).— **ἀντία** = ἀντιθέτως.— **ἀέκητι** = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (ἀ στερ. + ἐκών).— **ἐριδαίνω** = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν.— **οἶος**· 13.

β) — Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς **-α** (-ας -ης) : νεφεληγερέτα (πρβλ. τὰ λατιν. *α'* κλίσ. *nauta, poeta*).

— Κατάληξις ἀπαρεμφ. — **μὲν** (-ειν) : ἐριδανέμεν.

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ *ἀεὶ* : *αἰεὶ*.

γ) — **νεφεληγερέτα**: ‘Ο ‘Ομηρος αποδίδει εις τούς θεούς επίθετα, τὰ ὅποια ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον *νεφεληγερέτα* εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. ‘Εξίσου ἐκφραστικά εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος: *γαίηχος*, *ἐνοσίχθων*. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἢ ὅποια χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ *ἐνοσίχθων* ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς.— **Κύκλωπος**: ‘Ως γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν ‘Οδυσσεά διὰ πανουργίας. ‘Ο μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ **ι** τῆς ‘Οδυσσεΐας.

στ. 80—95

α) — **εἰ μὲν δὴ** = ἐὰν πράγματι.— **φίλον (ἔστι)** = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται.— **νοστήσαι**· ἐπεξήγ. τοῦ *τοῦτο*.— **πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. *δαίφρων* 48).— **ὄνδε δόμονδε** = εἰς τὸ σπίτι του,— **δόμος** = οἶκος, σπίτι (*δέμω* = κτίζω).— **διάκτορος** = ὁ ψυχοπομπός.— **ἀργεῖφόντης**· 38.— **ὄτρύνομεν**· ὑποτακτ. τοῦ *ὄτρύνω* = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῇ.— **ὄφρα** = ἕνα.— **εὐπλόκαμος** = ἔχουσα ὠραίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά.— **νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (*νη-ἄμαρτάνω*).— **βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις.— **νόστον**· ἐπεξ. τοῦ *βουλή*.— **ταλασίφρων** = ὁ ὑπομένων μὲ καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας, ὑπομονητικός (ρίξ. *ταλα-τλη + φρήν*).— **κε(ν)**· τὸ δυνατ. ἢ τὸ ἀοριστολογ. ἄν.— **ἐγών** = ἐγώ.— **ἔσελεύσομαι**· μέλλων τοῦ εἰσερχομαι — **οἶ**· δοτ. κτητ. *οἶ υἱόν* = τὸν υἱόν·του.— **ἐποτρύνω** = ἐξεγεῖρω· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων.— **μένος** = θάρρος.— **θείω**· θῶ.— **ἄγορῃ** = συνέλευσις (*ἀγείρω*, πρβλ. 63 *νεφεληγερέτα*).— **κομόων** = ὁ τρέφων κόμην.— **τὸ κάρη** = ἡ κεφαλὴ.— **ἀπειπέμεν** = νὰ ἀπαγορεύση. ‘Αόρ. τοῦ *ἀπόφημι*.— **οἶ**· δοτ. ἀντιχαριστική.— **μῆλα** = πρόβατα.— **ἄδινός** = πυκνός, πολυπληθής.— **εἰλίποδες**· ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τούς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βάδισμα (*εἶλω* = στρέφω + *πούς*).— **ἔλιξ**· ἐπίθετον ἐκφράζον τὴν καμπυλότητα.— **ἔλιξ βοῦς** = βοῦς μὲ καμπύλα κέρατα: πρβλ. τοῦ Κρουστάλλη: *βώδια στεφανοκέρατα*.— **ἡμαθόεις** = ἀμμώδης (*ἄμαθος-ἄμμος*).— **πευσόμενον**· μέλλων τοῦ πυνθάνομαι, *μτχ.* τελ.— **ἡδέ**· 12.— **μιν** = αὐτόν.— **κλέος** = δόξα.—

ἔσθλος = ἀγαθός.— **μὴν... ἔχουσιν** ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ ἀντικ. τὸ μὴν : διὰ τὸ νὰ τὸν λαμπρύνῃ φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) — Αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : **μὴν** (— αὐτὸν-ὴν-ό).

— Κατάληξις ἀρχαιότερα γ' προσ. ἐνεστώτος ὑποτακτ. — **ἦσι** : ἔχουσι, ἔλθουσι.

Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγὼ : **ἐγών**.

γ) — **᾽Ωγυγίη** : ᾽Ως ἐπίθετον ἢ λ. ὠγύγιος σημαίνει παλαιότατος. ᾽Ως γεωγραφικὴ θέσις ἢ ᾽Ωγυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς ᾽Οδυσσεΐας, ὡς λιάν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ ᾽Οδυσσεὺς μὲ οὐριον ἄνεμον ἐταξίδευσε 17 ἡμέρας, ἕως ὅτου ἀντικρύσῃ τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — **ἀγορή** : ᾽Ἦδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' ᾽Ελλήσιν ὁ θεσμὸς νὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ ἐκφράζῃ γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — **κάρη κομόωντας** : ᾽Ἡ διατήρησις μακρᾶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βαθμηδὸν ἢ συνήθεια αὐτὴ καὶ διετηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — **μνηστῆρες** : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν ᾽Ιθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὁποῖοι ἐζήτουν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος ᾽Οδυσσεῶς, τὴν Πηνελόπην. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ᾽Οδυσσεῶς καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — **εἰλίποδας ἔλικας βοῦς** : ᾽Οξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ ᾽Ομηρος παριστᾷ μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποῖους ἐσφαζαν οἱ μνηστῆρες. — **Σπάρτη** : ᾽Αχαϊκὸν κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του ᾽Ελένην, ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος. — **Πύλος** : ᾽Ἦτο τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἤδη γέρων ἀπελάμβανεν ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσσην καὶ μεσημβρινὴν ᾽Ηλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. ᾽Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ ᾽Αλφειοῦ.

στ. 96—124

α) 96 — 112— ὡς· δεικτ. 6.— ὡς εἰποῦσα = μετὰ τοὺς λόγους αὐτοῦς.— ἐδήσατο ρ. δέομαι-οὔμαι = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. δέω δῶ.— βῆ-κατὰ = κατέβη.— τὸ κάρηνον = κορυφή (κάρη, 90).— αἶξασα· ρ. αἶσσω = πηδῶ (διάττοντες ἀστέρες, αἶξ).— δῆμος = ἡ κατοικουμένη περιοχή μιᾶς χώρας, ἡ πόλις.— ὁ οὐδός = τὸ κατώφλιον.— ἔχω = κρατῶ.— ἔγχος = δόρυ.— εἶδομαι = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ὡς...— ἡγήτωρ = ἡγεμών.— ἄρα = φυσικά· διότι ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς.— ἀγῆνωρ = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (ἄγαν+ἄνηρ).— ἔπειτα = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν.— πεσσοί = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια παίγνιδίου, ἴσως ὅπως περίπου ἡ σημερινὴ ντάμα.— προπάροιθε(ν) = ἐμπρός.— ἤμενοι = καθήμενοι πρβλ. καὶ 26.— ἡ ῥινός = τὸ δέρμα, ἡ προβειά.— ὄτρηρός = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων.— μίσγω = ἀναμειγνύω.— κρητήρ· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος(κεράννυμι, κρᾶσις, κρᾶμα).— αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.— πολύτρητος = μὲ πολλές τρύπες, πορώδης.— νίζω = πλύνω.— πρότιθεν = παρήθετον.— δατέομαι = μοιράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ δαίωμα 23, 48).

113 — 124 — πολὺ πρῶτος = πρῶτος, πρῶτος.— θεοειδής = θεόμορφος· ἐπίθ. ὠραίων θνητῶν.— ἦστο· ἦμαι = κάθημαι.— τετιημένος = λυπημένος (τετήμαι).— φίλον ἦτορ· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημασ. ἴδε 60.— ὄσσομαι = βλέπω (ὄσσε = ὀφθαλμοί, Λατιν. oculus), ὄσσομαι ἐν φρεσὶ = βλέπω κατὰ φαντασίαν.— ἐσθλός· 95.— εἶ ποθεν ἐλθὼν = ἂν ἤρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουσι εὐχὴν τοῦ Τηλ.— μνηστήρων τῶν μὲν = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων.— σκέδασις = διασκορπισμός (σκεδάννυμι).— σκέδασιν θείη· περίφρ. = νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμόν, νὰ δυναθῇ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς μνηστήρας.— δώματα = ἀνάκτορα.— τιμῆ = ἀξίωμα.— οἴσιν· κτητ.— ἀνάσσω = βασιλεύω, κυβερνῶ.— τὰ φρονέων = ἐνῶ ἔκαμνε αὐτὰς τὰς σκέψεις.— μεθήμενος = καθήμενος μεταξὺ.— εἰσορῶ = βλέπω.— ἰθὺς = κατ' εὐθεῖαν πρὸς...— νεμεσῶμαι = ἀγανακτῶ (νέμεσις = δικαία ἀγανάκτησις).— δηθά· 49.— ἐφεστάμεν = ἐφεστάναι. Τὸ ἀπαρέμφ. ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ.— ἔλε· εἶλε = ἐπιασε, ρ. αἰρῶ.— δεξιτερός = δεξιός (Λατ. dexter).— ἐδέξατο = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς.— **ἔγχος**· 104.— **μιν φωνήσας** = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν.— **ἔπεα πτερόεντα** = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μετὰ τὴν ὁποίαν ἐκστόμιζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι.— **παρ' ἄμμι** = παρ' ἡμῶν.— **φιλέομαι** = φιλοξενοῦμαι.— **ἔπειτα** = μετ' ὀλίγον.— **πατέομαι** = γεύομαι.— **δεῖπνον** = φαγητόν.— **μυθέομαι** = λέγω.— **ὄττεο**· ὄτου = οὔτινος.— **ὄττεό σε χρὴ** = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) — **ου** ἀντὶ **ο**: *Ὀδλυμπος* - *Ὀλυμπος*.

Κατάληξις γ' πληθ. παρατ. — **εν** (εσαν): *πρότιθεν* (πρὸ (ε)-τίθεσαν).

— Ἰωνικὸν **ει** ἀντὶ **ε**: *ξεῖνος* (ξένος).

— Συνέρισσις **ε** + **ο** εἰς **ευ**: *δατεῦντο* — (*ε*)*δατέοντο*.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμίας: **ἄμμι** (ἡμῶν).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — **εαι**: *φιλήσει* (*φιλήση*), *μυθήσει* (*μυθήση*).

— Ἰωνικὸν **η** ἀντὶ **α**: *κοιτήη* (*κοιτήη*).

— Ἡ πρόθεσις εἰς εἰς Ἰωνικὸν τύπον: **ἔς**.

γ) — **πρόθυρον**: Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχεται τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον αὐλήν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἐρκεῖου Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἔφθανέ τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοάν ὡς πρόθυρον, τὴν λεγομένην αἴθουσαν. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίνων κίωνων καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ἡ *ἐστία* ἢ *ἐσχάρα*. Ἀνωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὄροφῆ ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ *ὄπαιον*, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὅπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε *θάλαμος*, χρησιμοποιούμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4). — **χάλκεον ἔγχος**: Τὰ ὄπλα τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθαρὸς χαλκὸς ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτα

πολὺ μαλακόν. Ἔργος ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μή-
 κους 2—5 μ. Ἀποτελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης αἰχμῆς καὶ ἐκ τοῦ δόρατος
 (κονταριοῦ), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ τὸ ἐμπή-
 γνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἐχρησιμοποιοίει.— **Τάφος:**
 Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος
 καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι
 πειραταί.— **πεσσοί:** Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὁμηρι-
 κούς καὶ τοὺς ἱστορικούς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσούς. Εἰς τὰ
 ἐρείπια τῆς Κνωσοῦ εὐρέθῃ ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου,
 ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν Ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5).— **θεράποντες:** Πι-
 θανῶς ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων
 καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεως.— **κῆρυκες:** Ἐπίσημοι θεράποντες
 τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα.— **ἔμισγον οἶνον:**
 Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ
 ὕδωρ εἰς ὥρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς
 τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119 — 124
 νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς ὁμη-
 ρικούς χρόνους.

στ. 125—143

α) — **ὤς:** 96.— **ἠγείτο** = προηγήθη, διὰ τὸ εἰσαγάγει τὸν ξένον.—
ἔσπετο ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ.— **ὅτε δὴ** = ὅτε πλέον.— **ῥα** = φυ-
 σικά.— **ἔσαν** 12.— **δόμος:** 83.— **μακρός:** 54.— **δουροδόκη** = θήκη
 τῶν δοράτων (δοῦρον + δέχομαι).— **εὐξοος** = ὁ τελείως λελασμένος,
 στιλπνός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων.— **ταλασίφρων** 87.—
εἶσεν = ἔβαλε τὸ καθίσθη (ἐλλειπτ. ἀόρ. εἶσα).— **ὑπό** = ὑποκάτω.—
λίτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα.
 (μόνον δοτ. τῇ λιτὶ καὶ αἰτ. τὴν λίτα).— **πετάσας:** ρ. πετάν-
 νυμι = ἀπλώνω.— **καλὸν δαιδάλεον** προσδιορ. θρόνον.— **δαιδάλεος**
 = τεχνικὰ στολισμένος (Δαίδαλος).— **ὁ θρῆνυς** = σκαμνὶ διὰ τὰ πό-
 δια.— **παρ' παρὰ** = πλησίον.— **ὁ κλισμὸς** = κάθισμα χαμηλότερον τοῦ
 θρόνου (κλίνω).— **ποικίλος:** πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὕλικά, πλου-
 τιστός.— **ἔκτοθεν** = εἰς ἀπόστασιν.— **ἀνιάομαι** = στενοχωροῦμαι, ἐνοχ-

λοῦμαι.— ὁ ὄρυμαγδός = θόρυβος.— ἀδήσειεν ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω.— ὑπερφιάλος = ὑπερόπτης — μετελθών = εὐρεθεὶς μεταξύ — μίν· 95.— ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος.— ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χειρ + νίπτω).— ἀμφίπολος = θεραπευτὴς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περὶ τι).— προχώω· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν· ἢ πρόχοος (πρό + χέω) = κανάτι μὲ προεξέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6.)— ὁ λέβης-τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος.— νίψασθαι, τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖν. σκοπὸν = διὰ νά...— τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω.— ξεστός = γυαλισμένος.— σῖτος = ἄρτος.— ταμίη = θεραπευτὴς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιά καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή.— ὁ δαιτρός = ὁ ὑπὴρέτης, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι).— κρειῶν = κρεάτων (κρεάων κρεέων).— πίνακες = πινάκια.— ἀείρω = σηκώνω, μεταφέρω.— σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν).— κύπελλον = ποτήριον.— θαμά = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμών).— ἐπώχετο = ἤρχετο κατὰ διαλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπαναλαμβάνομένης.— οἰνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) — Συγκεκομμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας : σφι(ν) = σφίσιν.

γ) — σῖτος : Ὁ ἄρτος παρεσκευάζετο μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήγετο, ἀλλ' ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον.— δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχαίρια οὔτε πηροῦνια.

Διακρίναιτε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ δημηρικοῦ ἀνακτόρου (σκεύη καὶ ἐπιπλα) β) εἰς τὴν περιποίησησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

στ. 144—155

α) — ἀγήνωρ· 106.— ἔπειτα = ἀκολούθως.— ἐξείης = κατὰ σειρὰν (ἔχομαι).— ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις.— ἡ δμωή = δούλη, ὑπηρέτρια (δαμάω = δαμάζω).— παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφρονίᾳ

(*παρανήω* καὶ *παρανήω* = *σωρεύω* πλησίον). — *κάνεον* = *καλαθάκι* τοῦ ψωμιοῦ. — *ὁ κοῦρος* = νεαρός ἀνὴρ, *παλληγκάρι* (θηλ. ἢ *κούρη* = *κόρη*). — *ἐπιστέφομαι* = *γεμίζω* μέχρι στεφάνης. — *τὸ ὄνειαρ-ατος* = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (*ὄννημι* = ὠφελῶ). — *ιάλλω* = ἀπλώνω. — *ἡ πόσις-ιος* = τὸ ποτόν. — *ἐδητύς* = φαγητὸν (ρίζ. *ἐδ.* — *ἐσθίω*, *ἐδώδιμος*, Λατ. *edo*). — *ἐξ ἔντο* = ἀπέβαλον (ρ. *ἴημι* = ἀποβάλλω). — *ἔρος* = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — *μεμῆλει* = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — *τοῖσιν ἄλλα μεμῆλει* = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — *μολπή* = ἄσμα (μέλπω). — *ἡ ὄρχηστὺς-ύος* = χορός. — *ἀναθήματα* = ἀπραϊτήτα συμπληρώματα. — *δαῖς-δαιτός* 26. — *ἐν χερσί... Φημίω* ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου. — *ῥά* = βεβαίως. — *αἰίδω* = ψάλλω. — *ἀνάγκη* = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — *ἦ τοι* = τῷ ὄντι. — *φορμίζω* = κρούω τὴν φόρμιγγα. — *ἀνεβάλλετο* = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — *καλόν*· ἐπίρρ. = ὠραῖα.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνομάτων. τύπων: *ἔρος* (ἔρωσις).
— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄιδω: *αἰίδω*.

γ) — *δμωαί*: *δμωαί* ἦσαν αἱ ἐξ αἰχμαλωσίας δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρύτερας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ *ἀμφίπολοι*, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνῆκον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — *ἀναθήματα δαιτός*: Τὸ ὀμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ᾠδὴν καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοί ἀοιδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φῆμιος, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουσιν τοὺς συμπότας μετ' ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ ἀοιδὸς ἀνεβάλλετο, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν). — *κίθαριν περικαλλέα*: Ἡ *κίθαρα* ἢ ἡ *φόρμιγξ* ἦτο τετράχορδον ὄργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου *περικαλλέα*.

στ. 156—177

α) — *γλαυκῶπις*· 44. — *ἄγχι* = πλησίον. — *πευθοίατο-πεύθοντο*· ρ. *πεύθομαι* = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (*πυθάνομαι* — *πεύσομαι*).

ἦ και = μήπως και... — νεμεσσωμαι = θυμώνω, προσβάλλομαι. πρβλ. 119. — ὅτι κεν εἶπω = δι' ὅ, τι θὰ σοῦ εἰπῶ. — κέν = τὸ ἀοριστολογ. ἄν. — μέλει 151. — ρεῖα = εὐκόλα πράγματα (θηΐδια, θάδια). — βίотος = περιουσία, πρβλ. νεοελλ. τὸ βίος. — νήποινον· ἐπίρρ. = δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοί. — ἔδω = τρώγω, πρβλ. 150. — δὴ που = ἴσως τώρα πλέον. — πύθομαι = σαπίζω. — ὄμβρος = βροχή. — ἐπ' ἠπείρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν. — εἶν = ἐν. — ἄλγ-ἄλός = θάλασσα (ἄλας, ἀλιεύς, παράλιος). — κυλίνδω = κυλίω ἀντκ. τὰ ὄσῃ. — εἶ γε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει και ἔννοιαν εὐχῆς, πρβλ. νεοελλ. ἔ, και ἂν τὸν ἔβλεπαν. — ἰδοῖατο — ἰδοῖντο. — ἀρησαῖατο — ἀρήσαιντο· ρ. ἀρῶμαι = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ. — πόδας· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — ἀφνειός = πλούσιος. — χρυσοῖο — ἐσθῆτος γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν και εἰς ἐνδύματα. — μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors). — θαλπωρὴ = παρηγορία. — ἐπιχθόνιος = ἐπίγειος (ἐπὶ + χθών). — φῆσιν — φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί. — τοῦ δὲ ὤλετο = πάντως δι' αὐτὸν ἐχάθη. — ἄγε = ἔλα, ἐμπρός, πρβλ. 76. — ἀτρεκέως = χωρὶς περιστροφάς, εὐλιχρινῶς. — καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς. — τίς, πόθεν· ἀσύνδετον = ποιός, ἀπὸ ποῦ; — εἰς = εἰ = εἶσαι. — πόθι· ἐν τόπῳ στάσις = ποῦ; — τοι = σοι. — τοκῆς = γονεῖς (τίκτω, τέκνον). — εὐχετόωντο ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· εὐχετάομαι ἢ εὐχομαι ἔμμεναι = καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι. — οὐ μὲν γάρ τι = διότι πάντως δὲν... — οὐ τι = οὐδὲλως. — ἐτήτυμον· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (ἔτυμος = ἀληθής). — ἀγορεύω = λέγω. — ἡ-ῆ = ἡ-ῆ. — νέον· ἐπίρρ. = νεωστί, διὰ πρώτην φοράν. — μεθέπω = ἔρχομαι πρὸς. — ἐσσί = εἶ. — πατρώϊός ἐσσι ξείνος = συνδέεσαι διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου. — ἴσαν = ἦσαν (εἶμι) = ἤρχοντο. — δῶ = δῶμα. — ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων = ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικμ.

β) — Κατάληξις γ'. πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ. — ατο: πευθύατο, ἰδοῖατο, ἀρησαῖατο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἶν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β'. προσ. ἐνεστ. ὀριστ. τοῦ εἶμι : εἰς (εἶ) ἐγκλινόμενον και ἐσσί.

— Παρατακτικὸς τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι: ἴσαν (= ἦσαν).

γ) — ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε: Ὁ χρυσὸς ὡς πολῦτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς σκεύη, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολύτιμα ὕλικά καὶ ἐποικίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὕφαντικὴν καὶ ποικιλτικὴν τέχνην. — **ξένος πατρώιος**: Μεταξὺ τοῦ φιλοξενούντος καὶ τοῦ φιλοξενομένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. *Ξένος λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.*

στ. 178—212

α) 178 — 193 — τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — τοιγὰρ = ὠρισμένως. — ἀτρεκέως· 169. — ἀγορεύσω τοι ταῦτα = θὰ σὲ πληροφορήσω δι' αὐτά. — δαιτῶρων· 48. — εὐχομαι εἶναι· 172. — ἀτὰρ = αὐτάρ· 9. — φιλήρετμος = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (φιλῶ + ἔρετμα = κουπιά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — ὦδε· ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν νηὶ ἠδὲ ἐτάροισιν· ἦτοι μὲ ἰδιόκτητον πλοῖον. — κατήλυθον· κατήλυθον = κατέπλευσα. — οἶνοψ = ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπός καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρωμος. — ἀλλόθροος = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (ἄλλος + θρόος). — μετὰ χαλκὸν = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — ἄγω = φέρω. — αἶθων = στιλπνός (αἶθω = καίω, λάμπω· αἶθουσα, αἶθιορ, αἶθίη). — ἦδε· δεικτ. = ἐδῶ δά. — ἔστηκεν = εἶναι ἠγκυροβολημένη. — ἐπ' ἀγροῦ = εἰς μίαν ἔξοχικὴν παραλίαν. — νόσφι = μακρὰν, ἔξω. — ὕληεις = δασώδης (ὕλη = δάσος). — ἐξ ἀρχῆς = παλαιόθεν, ἀπὸ παλαιὰ χρόνια. — εἰ πέρ τε... ἦρωα· σειρὰ λέξεων: εἰ πέρ τε ἐπελθὼν εἶρηαι γέροντα ἦρωα Λαέρτην = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης... — εἶρομαι = ἐρωτῶ. — ἦρωας· ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἡγεμόνων. — οὐκέτι· συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. — ἀπάνευθεν = μακρὰν, ἔξω. — ἐπ' ἀγροῦ = εἰς τὴν ἔξοχὴν. — πῆματα πάσχει· 49· ἐδῶ = τάλαιπωρεῖται. — ἀμφίπολος· 136. — βρώσις = φαγητὸν (βιβρώσκω). — παρτιθεῖ· παρατίθησι = παραθέτει. — εὐτ' ἂν = ὅταν. — τὰ γυῖα = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. — ἐρπύζω· ἐρπω = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίαν ἢ ἀπὸ κόπωσης. — ὁ γουνός = ὕψωμα, ἀνωφέρεια (γόνυ, γωνία). — ἀλῶη οἰνόπεδος = ἕκτασις ἀμπελόφυτος.

194 — 212 — δὴ γὰρ = διότι ἀκριβῶς. — ἐπιδήμιος = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμω, εἰς τὴν πόλιν του.— **νύ(ν)** = βεβαίως.— **ἡ κέλευθος** = ὁ δρόμος· **βλάπτουσι κελεύθου** = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του.— **οὐ πω... ἀλλ' ἔτι** = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλὰ...— **ζωδός** = ζωντανός.— **πού** = καθὼς πιστεύω.— **κατερύκεται**· παθητ. τοῦ **κατ-ερόκω**· 14.— **χαλεπός** = σκληρός, κακός.— **ἔχω** = κρατῶ, κατακρατῶ.— **ἔρυνκα-νόω**· ἄλλος τύπος τοῦ **ἔρυνκω**.— **ὡς** = ὅπως.— **βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ** = ἐμπνέουσι.— **τελέεσθαι**· μέλλ. τοῦ **τελοῦμαι** = ἐκπληροῦμαι.— **οὔτε τι ἔων** = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι.— **οἰωνός** = πτηγνόν (Λατ. avis, οἰωνός).— **οἶδα οἰωνῶν** = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς.— **σάφα** = σαφῶς.— **δηρόν**· δηθά· 49.— **πατρὶς αἰή**· 75.— **οὐδ' εἶ πέρ τε** = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα.— **ἔχῃσι**· ὑποκμ. δεσμά καὶ ἀντικμ. τὸν Ὀδυσσεά.— **φράζομαι** = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον.— **ὡς κε** = διὰ νὰ...— **στ. 206** ὡς στ. 169.— **εἰ δὴ** = ἐὰν τῷ ὄντι.— **τόσος** = τόσον μεγάλος.— **αἰνῶς** = καταπληκτικά.— **ἐπεὶ θαμά...**· Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωση τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου.— **θαμά**· 143.— **τοῖον** = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι.— **μίσγομαι** = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι.— **πρὶν ἀναβήμεναι** = πρὶν ἐπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ.— **ἔβαν**· ἔβησαν = μετέβησαν.— **κοίλος** = κουφωτός.— **ἐκ τοῦ**· 74.

β) — Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστώτος τοῦ παρατί-
θημι = **παρτιθεῖ**.

— Σχηματισμὸς ἀορ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέμ. ἐλυθ- (ἐλήλυθα): **ἤλυθον**.

γ) — **οἶνωψ πόντος**: Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανεκλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθθὺ χροῶμα καὶ τὴν στυλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου.— **ἐς Τεμέσην**: Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ **Ταμασσός**. Ἡ μεγαλόνησος ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της.— **σιδήρος**: Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π. Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωικοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμα εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψιν τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὀμιλῇ περὶ ἀνταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων.— **Ῥεΐθρον-Νήιον**: Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγνωρισθοῦν σήμερον αἱ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην.— **μάντις**: Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τοὺς ἰδίους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἡ μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἡ πτῆσις μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν: οἰωνός = προγνωστικὸν σημεῖον.

στ. 213—251

α) 213—220.— **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα, νοῦν).— **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν.— **ἠῦδα** ἀδάα = ὀμιλῶ.— **τοιγάρ** 179.— **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν.: ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι.— **φησὶ μὲν—αὐτάρ** ἀντίθεσις.— **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε.— **γόνος** = γέννησις, καταγωγή.— **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς.— **ὡς δὴ ὄφελον ἔμμεναι** τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ὡς ἤμουν δά.— **τευ** = τινός.— **τὸ κτέαρ-ατος** = τὸ κτῆμα.— **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσα εἰς τὰ ἀγαθὰ του.— **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εὐρῆκα (ἔλλειπτ. ἀόρ.).— **δς** = οὗτος.— **ἀποτμος** = ἄτυχος. (ἀ + πότμος = τύχη).— **τοῦ ἔκ** = ἐκ τοῦ ὁποίου.— **ἐρεείνω** = ἐρωτῶ.— **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν ὁ Τηλ. μετριάξει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγε: ἡ ἐρώτησίς σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221—229.— **μὲν** βεβ. = πάντως.— **νώνυμος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος (ἠγ + ὄνομα).— **ὀπίσω** χρόν. = εἰς τὸ μέλλον.— **θῆκαν** τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν.— **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα.— **ἐγείνατο** = ἐγέννησε.— **τίς δαίς** = τί εἶδους συμπόσιον 152.— **δμιλος ὄδε** = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος.— **ἔπλετο** ρῆμ. πέλομαι = εἶμαι. Ἡ Ἀθηνᾶ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστήρες εἶχον παύσει νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν ἀοιδόν.— **τίπτε** κατὰ συγκοπὴν τίποτε = ἐπὶ τέλος τίς;— **ἡ χρεῶ** = ἡ ἀνάγκη.— **τί χρεῶ σε (ἔστι)** = τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο;— **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας.— **γάμος** = ἐορτὴ γάμου.— **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὅποῖον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του.— ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι.— ὑπερφίαλος· 134.— δοκέουσί μοι = μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν.— δαίνυμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον.— νεμεσσήσαιτό κεν· 119.— αἴσχα = ἀπρέπεια.— πινυτός = συνετός· (πρβλ. πεπνυμένος· 213).— μετέλθοι = θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην.

230—251.— ἐπει...· και πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκφρασθῆ ἀκολούθως ὁ Τηλέμ.— ἄρ(α) και ῥά = λοιπόν.— δὴ = τώρα.— ἀνείρομαι· 188.— μεταλλάω = ἐξετάζω μὲ ἐνδιαφέρον.— μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο.— ἀφνειός· 165.— ἀμύμων· 29 = ἐντιμος, τιμημένος.— ὄφρα· χρον. = ἐφόσον.— ἐπιδήμιος· 194.— ἐβόλοντο = ἐβούλοντο.— μητιάω = σκέπτομαι (μῆτις = σκέψις).— θεοὶ κακὰ μητιόωντες = κάποιοι κακόβουλοι θεοί.— αἴστος = ἄφαντος (ἀ + ἰδεῖν).— περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον.— ἀκαχοίμην· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἄχνυμαι, ἄχ).— δάμη· δάμνημι — δάμνημαι = ἀφανίζω — ἀφανίζομαι.— δήμος· 103.— ἡέ· 175.— τολύπευσεν = ἔφερεν εἰς πέρας (τολυπεύω = κάμνω τολύπας ἐρίου, κατεργάζομαι).— τῷ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη.— τῷ· δοτικ. χρόνου = τότε.— τύμβος = μνῆμα.— ἡδέ κε ἤρατο = και θὰ ἐκέρδιζε.— και ᾧ παιδί = και διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἐαυτόν.— ὀπίσσω· 222.— νῦν δέ· 166.— ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος).— ἄρπυιαι = δαίμονες τῆς θυέλλης, θυέλλαι (ἀρπάζω).— ἀνηρείψαντο· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὰ ὕψη.— οἴχεται = ἔφυγε, πάει.— ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῆ (ἀ + πυνθάνομαι).— γόος = θρήνος.— κάλλιπεν = κατέλιπεν.— οὐδέ τι = και δέν.— στεναχίζω = στενάζω (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ στένω — στενάχω).— οἶον· 13.— νύ· νῦν = τώρα.— τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά.— τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχνη, τέκτων).— ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες.— ὕληεις· 186.— κραναός = τραχύς, βραχώδης (κρανίον, κέρας, κράνος).— κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων.— μνάομαι· 39.— τρύχω = βασανίζω, φθείρω.— στυγερός = μισητός.— τελευτὴν ποιῶ = δίδω τέλος.— φθινύθω = ἀφανίζω, ρημάζω (φθίνω).— τάχα δὴ = ὠρισμένως γρήγορα.— διαρραίω = κομματιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) — Γεν. ἀορ. ἀντωνυμίας τὶς-τινός : τεῦ.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ υ ἀντὶ ο : νόνυμος (ὄνομα ἀντὶ ὄνομα).

— ἝΑφομοίωσις τοῦ τ τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως κατὰ μετὰ τοῦ ἄρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ : κάλλιπεν (κατ-λίπεν).

γ) — ἝΞανος : Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ νὰ συσκεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίῳν πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. ἝΟσάκις ἕμωσ ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγένετο **εἰλαπίνη**, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — **τύμβος** : Λοφῶδες ὑψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. ἝΕπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις σῆμα, ἕῆτοι ἀναμνηστικῆ στήλη. — **Παναχαιοί** : ἝΟλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ ἝΙλιον ἝΑχαιοί. Περὶ ἝΑχαιῶν ἕδε εἰσαγ. — **Ἕἄρπυιαι** : Προσωποποιήσις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἕξωτικά ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον παρθένου. Κατὰ τὸν ἝΗΣίοδον αἱ Ἕἄρπυιαι εἶναι δύο, ἕἡ ἝΑελλῶ καὶ ἕἡ ἝΩκυπέτη. — **Ἕἄριστοι** : Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. ἝἜνιστε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ βασιλεῖς. Εἰς πολλὰ ἀχαιϊκὰ κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἕἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἕἔδῳ οἱ διάφοροι μνηστῆρες τῆς Πηγελοπῆς. — **ἝΔουλίχιον-ἝΣάμη-ἝΖάκυνθος** : Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶσ μία τῶν ἝἘχινάδων νήσων. Κατ' ἕἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμῆμα τῆς Κεφαλληνίας. ἝἈπετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ ἝΟδυσσεῶσ.

στ. 252 — 278

α) 252 — 271. — **ἕπαλαστέω** = ἀγανακτῶ. — **ἕπαλαστήσασ** ἕτροπ. μετχ. = μὲ ἀγανάκτησιν ἐνν. κατὰ τῶν μνηστῆρων. — **ἕὼ πόποι** ἕἐπιφών. ὀργῆς = τί κακό ! — **ἕἡ δῆ** = πράγματι. λοιπόν. — **πολλὸν** = πολύ. — **ἕδεύομαί τινος** = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἕἡ ἀπουσία του. — **ἕὸ κε χεῖρας ἐφείῆ** ἕδσ ἕἄν ἐφείῆ χεῖρας = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χεῖράσ του ἕνεοελλην. θὰ ἕἔβαζε χεῖρι εἰς τοὺς μνηστῆρας (ἐφείῆμι = ἐπιβάλλω). — **πρῶται θύραι** = τὸ πρόθυρον 103. — **εἰ σταίῆ** ἕἡ ὑπόθ. ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἕἄσ ἕἡρχετο τώρα... — **ἕἡ πήληξ** = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλ. πηλήμιον). — **δοῦρε** ἕδυικ. τοῦ δοῦρον = δόρου. — **τοῖος** = τοιοῦτος. — **νόῆσα** ἕνοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα** = διὰ πρώτην φοράν. — **ἀνιόντα** ἕχρον. μετχ. ἕἄνεμι = ἕἔρχομαι ὀπίσω ἀπό. — **οἰχομαι** = μεταβαίνω. — **θοῶσ** = ταχύς. — **φάρμακον ἀνδροφόνον** =

δηλητήριον θανατηφόρον.— **δίζημα** = ἀναζητῶ.— **ὄφρα οἱ εἶη** = ἕνα ὑπάρχη εἰς αὐτόν, διὰ νὰ τὸ ἔχη.— **ἰός** = βέλος.— **χρίσθαι** = διὰ νὰ ἀλείφῃ. Τὸ ἀπρφ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν.— **χαλκήρης** = χάλκινος (χαλκός + ἄρ-ἀραρίσκω = προσαρμόζω).— **ὁ μὲν ὁ Ἴλος**.— **ῥά** = βεβαίως.— **νεμειρίζομαι** = φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος.— **αἰὲν** = πάντοτε· **αἰὲν ἐόντες** = αἰώνιοι.— **φιλέεσκε**· θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἡγάπα· πάντοτε.— **αἰνώς** = πολὺ, ἐξαιρετικῶς· 208.— **ὀμιλήσειεν**· ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις : **εἰ σταλή ὀμιλῶ** = συναντῶ.— **ὠκύμορος** = ταχυθάναντος (ὠκός = ταχύς + μόρος).— **πικρόγαμοι γενοίατο** = θὰ ἔκαμαν ἕνα πικρὸν γάμον.— **ἦ τοι μὲν** = βεβαίως.— **ἐν γούνασι θεῶν**· ἀντιστ. πρὸς νεοελλ. : στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ.— **ἦ... ἦε**· ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα.— **ἀποτίνομαι** = ἐκδικοῦμαι, πρβλ. 43 ἀποτίσεται ὑποκτ. μετὰ τοῦ κεν = ἄν.— **οὐκί** = οὐλί.— **φράζομαι**· 205, 273.— **ἄνωγα** = προτρέπω· πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ.— **ὄπως κε(ν) ἀπόσσει**· πλγ. ἐρώτ. ἀπωθοῦμαι = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω.— **εἰ δ' ἄγε νῦν** = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα.— **ζυνήμι** = ἀκούω προσεκτικὰ, καταλαβαίνω.— **ἐμπάζομαι μύθων** = προσέχω, παρακολουθῶ λόγου.

272—278.— **ἄγορή**· 90.— **ἤρωες**· ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189.— **πέφραδε**· πρκμ. τοῦ φράζω = λέγω· ὁ πρκμ. δηλοῦ, ὅτι ἡ πράξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνεῖ.— **ἐπιμάρτυροι** = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ.— **σκίδναμαι**· σκεδάνημαι = σκορπίζομαι.— **ἄνωχι**· προστακτ. τοῦ ἄνωγα.— **μητέρα δέ... ἴτω** = ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἄς πάη.— **ἐφορμᾶται** = παρακινεῖ.— **γαμέεσθαι** = νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον.— **ἄψ** = ὀπίσω.— **μέγα δύναμαι** = ἔχω μεγάλην ἰσχύν.— **οἱ δέ** = οἱ ἐν τῷ πατρικῷ τῆς οἴκῳ.— **τεύχω γάμον** = κάμνω γάμον.— **ἄρτυνέουσι**· μέλλ. τοῦ ἀρτύνω = ἐτοιμάζω.— **τὰ ἔδνα** = προικιά· ἴδε πργμ.— **ἔοικε** = ἀρμόζει.— **παιδός**· ἢ παῖς = ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας.— **ἔπεσθαι ἐπὶ παιδός** = νὰ ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί τῆς μιὰ κόρη.

β) — Συνήθης ἢ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (= ἄν) : ἦ κεν ἀποτίσεται, ὄπως κε(ν) ἀπόσσει.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ πολὺ : πολλόν.

— κ ἀντὶ χ (Ἰων.) : οὐκί.

γ) — ἔχων πῆληκα... : Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέ-

στερα ὄπλα τῶν ὀμηρικῶν ἡρώων. Ἡ *πήληξ* ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐραν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ *κόρυς*. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώοντο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνας. Πολλάκις ἡ *κόρυς* ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινά ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7).— Ἡ *ἀσπίς* τῶν ὀμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἢ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιότερον καὶ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ παραστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ *τελαμώνος* (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, ὁ *δμφαλὸς* (*ἀσπίς δμφαλόεσσα*). Τὰ *δόρατα* εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξύλου (*δῶρον* = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ *αἰχμή*. Βλ. στ. 121 ἄρχος.— **Ἐφύρη**: Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἥλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτιαν τῆς Ἠπείρου. Τινὲς ὑποθέτουσι, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἡλειακῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βόττανα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἠπείρου διήλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου.— **Μερμερίδης**: Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἐγγυονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησε τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων.— **πατὴρ μὲγα δυναμηνιοιο**: Πατὴρ τῆς Πηνελόπτης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατ'ἴκει εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν. ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας.— **τὰ ἔδνα**: Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστὴρ ἐδίδεν *ἔδνα* εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης, ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν ἠγόραζε. Ὅτε ὅμως ἐπειτα ἐλεπτύνθησαν τὰ ἔθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν *ἔδνα* ἀπὸ τὸν μνηστῆρά της ὡς δῶρα, καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της ἄλλα *ἔδνα* ὡς προῖκα.

στ. 279—305

α) 279—292.— **πυκινῶς ὑποθήσομαι** = θὰ σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλὴν· **ὑποτίθωμι** = παραγγέλλω, συμβουλεύω.— **αἶ κε** = ἐάν.— **πίθαι** = ὑπακούσης (ἐπιθον, πείθω).— **ἄρσας**· ἀραρίσκα νῆα = καταρτίζω, ἐτοιμάζω πλοῖον.— **ἐρέτης** = κωπηλάτης (ἐρετμά, φιλήρετμος· 181).— **εἰίκωσιν** = εἰκοσιν.— **πευσόμενος**· 94.— **δὴν**· δηθά· 120.— **οἰχομένοιο**· 135.— **βροτός**· 32.— **ἡ ὄσσα** = φήμη, ἥτις διαδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός.— **μάλιστα** = συγχρότατα.— **τὸ κλέος** = ἡ εἰδήσις.— **εἶρομαι**· 188.— **ὄς**· δεικτ. = **δεύτατος** = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ δεύτερος.— **χαλκοχίτωνες** = οἱ φέροντες χαλκίνοὺς θώρακας.— **βίοτον· νόστον**· ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θὰ γυρίσῃ.— **ἦ** = βεβαίως τότε.— **τρυχόμενός περ**· ἐναντ. **μτχ.** **τρυχομαι** = ὑποφέρω.— **μηδ' ἔτ' ἐόντος**· πλεονασμ. μετὰ τὸ **τεθνεῶτος**.— **δῆ** = τότε πλέον.— **σῆμα χέω** = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κenoταφίου.— **κτέρεα** = νεκρικὰ δῶρα, ὅπλα ἰδίᾳ.— **κτερεῖζω** = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρόν.— **εἴοικε**· ὑποκμ. **κτερεῖξιαι**.
 293—305.— **ἔρξης**· ἔρδω = πράττω.— **φράζομαι** = σκέπτομαι· **φράζεσθαι**· ἀπρμφ. μετὰ σημασίαν προστακτ.— **κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ἢ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε.— **ὄππως κε κτείνης**· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά.— **ἀμφαδόν** = ἐν φανερωῖ, εἰς φανερόν ἀγῶνα μετ' αὐτοῦς (ἀναφανδόν).— **οὐδέ τι** = καὶ οὐδὲν.— **νηπιάας ὄχέω** = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω.— **τηλίκος** = τόσον μικρός.— **αἰώ** = ἀκούω ἐν σημασ. πρkm. = δὲν ἔχεις ἀκουστά.— **πατροφονῆα** = τὸν φονέα τοῦ πατρός του.— **δολόμεντις· ἰος** = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μῆτις = σκέψις).— **κλυτός** = ἀκουστός (κλύω = ἀκούω).— **ἔκτα**· ἀβρ. τοῦ **κτείνω**.— **φίλος**· κλητκ.— **ἄλκιμος** = δυνατός (ἀλκή = ρώμη).— **ἔσσ(ο)**· προστ. τοῦ εἰμί β' πρόσ.— **ὀψίγονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (ὀψέ + γεν· γενε-).— **εὖ λέγω** = ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω.— **θοή**· 260.— **ποῦ** = ὡς φαντάζομαι.— **ἀσχαλάω**· ἀσχάλλω = στενοχωροῦμαι.— **μένοντές με** = ἀναμένοντές με.— **σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω** = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι· στ. 151).— **ἐμπάζομαι**· 271.

β) — β' πρόσ. τῆς προστακτ. τοῦ εἰμί: ἔσσο.

— Ἐπικὸς τύπος τοῦ ἀριθμ. εἰκοσι: εἰίκωσι.

γ) — ἐρέτησιν ἑείκοσιν: Τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) εἰκοσόροι, ἐνῶ τὰ πολεμικά πεντηκόντοροι. — χαλκοχιτώνες· ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέρματος ἄνευ χειρῶν καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ τὸ ἀντέχει περισσό-
τερον, ἐκαλύπτετο μὲ χάλκινα ἐλάσματα (γύαλα), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχιτώνες. — σῆμα... κτέρεα: Ἡ Ἀθηναῖα συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμ. νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του χέων σῆμα, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρῶν τιμάς. Περὶ τύμβων καὶ σημάτων βλ. στ. 239. Περὶ κτερέων βλ. εἰσαγωγή.

στ. 306 — 324

α) 306 — 313. — στ. 306 = 213. — ἦ τοι = ὠρισμένως. — φίλα φρονέων = ἀπὸ φιλικῆν διάθεσιν. — ὥς τε = καὶ καθὼς. — λήσομαι· 57. — ἄγε νῦν· μὲ παρακελευσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ. — ἐπιμένω = μένω ἀκόμα. — ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο = ἂν καὶ εἶσαι βιαστικός εἰς τὸ ταξίδι σου. — ὄφρα· τελικ. = ἕνα. — λοεσσάμενος = λουσσάμενος. — τεταρπόμενος = ταρπόμενος· μ. ἀόρ. β'. τοῦ τέρπω μὲ ἀναδιπλ. — τὸ κῆρ = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημασ. τοῦ φίλος 60. — κίω = πορεύομαι· 22. — χαίρων ἐνὶ θυμῷ = μὲ χαρούμενη καρδιά. — τιμήεις = πολῦτιμος. — κειμήλιον = πολῦτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς ἀναμνηστικὸν (κείμεναι). — ἐξ ἐμεῦ· ἐξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 — 318. — ἔτι = περισσώτερον χρόνον. — κατερούκω· 14. — λιλαίομαι· 15. μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημαντικόν. — ὁδοῖο = νὰ ἐξακολουθήσω τὸν δρόμον μου. — ὅττι κε ὅ τι ἂν = ὅ,τι δῆποτε. — ἄνωγα· 269. — αὐτις ἀνερχομένω = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν. — δόμεναι· δοῦναι· ἀπαρφ. μὲ σημ. προστακτ. — φέρομαι = παίρνω μαζί μου. — καὶ ἔλων = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξῃς. — ἀμοιβῆ = ἀνταπόδοσις.

319 — 324. — ὄρνις ὡς = καθὼς πτηνόν. — ἀνόπαια· ἐπίρρ. Κυρίως αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος-α-ον = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγγίτου (τὸ ὄπαιον) — διέπτατο· διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου. — τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ. — μένος = τόλμην. — ἔ = αὐτόν· (γραμμ. τυπ. 17). — πάροιθεν = ἔμπροσθεν, προηγούμενος. — φρεσὶν ἦσι· εἰς φρεσὶν = εἰς τὸν νοῦν του. — θάμβησεν· θαμβέω = μένω ἐκθαμβος. — δίστατο· οἶομαι = δισισθάνομαι,

ἀντιλαμβάνομαι.— **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν.— **ἐπώχето** ἐπιχομαί τινα = πηγαίνω πρὸς τινα.— **ἰσόθεος** = ἴσος πρὸς τοὺς θεούς.— **ὁ φῶς-φωτός** = ἀνὴρ (φημί).

β) — Μέσ. ἄορ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ: **τεταρπόμενος**.
— Συναίρεσις τοῦ **ε + ο** εἰς **ευ**: ἐμεῦ (ἐμέο — ἐμοῦ).

γ) — **δῶρον**: Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελεῖ ἔπλα κ.τ.τ.). — **ἀνόπαια**: Περὶ τοῦ ὄπαιου καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πραγματικά).

στ. 325 — 365

α) 325 — 336.— **τοῖσι** = χάριν αὐτῶν.— **αἰίδω** 154.— **περικλυτός** = περίφημος (κλυτός 300).— **ἤατο** ἤντο, ἤμαι = κάθημαι.— **λυγρός** = θλιβερός.— **ἐπετείλατο** = τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὑποστοῦν.— **ὑπερωϊόθεν** = ἐκ τοῦ ὑπερφίου.— **θέσπις** (θεός + ρίζ. σπτ., πρβλ. ἔννεπε 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν.— **θέσπις αἰοιδῆ** = θεῖον ἄσμα.— **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε.— **περίφρων** = συνετός.— **οἶο δόμοιο** = τοῦ δωματίου της.— **οἶος** 13.— **ἄμα** = μαζί.— **στῆ ῥα** = ἐστάθη.— **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγινὸν ξύλον τῆς θύρας.— **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας, ἐδῶ = τὸ μέγαρον.— **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς.— **ποιητοῖο** εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένου = καμωμένου, κτισμένου.— **ἄντα** = ἐμπρός.— **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου της.— **σχομένη** ἔχομαι = κρατῶ, συγκρατῶ.— **λιπαρὸν** = λαμπρόν, πολυτελές.— **κρήδεμνον** = καλύπτρα (κρήη + δέω).— **ἐκάτερθε οἶ** = ἐκατέρωθεν αὐτῆς.— **κεδνός** = προσεκτικός, πιστός.

337 — 344.— **γάρ** βεβαιωτ.— **θελικτήρια** = ἄσματα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά.— **κλείω** = κλείω, κλειῶ = ὑμνώ.— **σφίν** ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ αἰεide.— **παρήμενος** = παρακαθήμενος.— **ἀποπαύε(ο)** = παῦσε.— **λυγρός** 327.— **τείρω** = διατρύω, κατατρώω τείρει μοι φίλον κῆρ = μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά.— **μάλιστα** = περισσότερο ἀπὸ ἄλλας γυναικας.— **καθίκετό με** = μ' ἐπληξε (καθι-

κάνω). — ἄλαστον = ἀλησμόνητον. — τοῖην κεφαλὴν = τοιοῦτον (προσφιλές) πρόσωπον. — κλέος = δόξα, φήμη. — κλέος εὐρύ = δόξα ἀπλωμένη. — καθ' Ἑλλάδα = ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345 — 359. — τί τ' ἄρα = καὶ διατὶ λοιπόν. — φθονέω = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — ἐρίηρος = ἀγαπητός, πιστός (ἐρι = πολὺ + ἀραρίσκω = ἀρμόζω). — ὄπηρ = μὲ ὅποιον τρόπον. — ὄρνυται οἱ νόος = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι). — οὐ τοι αἴτιοι = δὲν σοῦ πταίουν. — ποθί· ποῦ = ἴσως, φαντάζομαι. — ἀλφηστῆς = ὁ τρώγων ἄρτον, ἄρτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — νέμεσις γίγνεται τινι = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — οἶτος = κακὴ μοῖρα. — τήν· δευτ. = ταύτην. — ἐπικλείζω = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — ἀκούοντεςσι = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — ἀμφιπέληται = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηχεῖ γύρω. — ἐπιτολμῶ = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — φώς· 324. — τὰ σὰ αὐτῆς = τὰ ἰδικὰ σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — κομίζω = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — ἰστός = ὁ ἀργαλειός (ἴσταμαι). — ἡλακάτη = ἡ ρόκα. — ἐποίχομαι ἔργον = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — μῦθος = τὰ λόγια. — ἀνδρῆσσι μελήσει = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — τοῦ κράτος ἐστὶ = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360 — 365. — θαμβέω· 323. — πάλιν βεβήκει = ἐπέστρεψε. — οἰκόνδε = εἰς τὸ δωμάτιόν της — πόσις· 15. — ὄφρα = ἕως ὅτου. — βάλε οἱ = τῆς ἔριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) — Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λῆγον εἰς ντ: ντεσσι: ἀκούοντεςσι.

— Ἀναγραμματοςμὸς συμφώνων: κραδίη (καρδίη).

γ) — λυγρὸν νόστον: Περί τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πρῆμ. — κρήδεμνον: Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὅποιον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὅποιον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἄντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, ὡσάν φακιδίλι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε: Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προομηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ἱστορούμενα μὲ τὴν ποιητικὴν τέχνην τῶν ἀοιδῶν. Περί ᾧδῆς, ἐπῶν κττ. βλ. εἰσαγωγήν. —

καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος: Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκαλεῖτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος.— **Δαναοί:** Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἑλληνας καὶ Δαναούς. Κυρίως ὅμως τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ.— **ἢ τις νεωτάτη ἀκούοντεσσι ἀμφιπέληται:** Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἀκροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκαιροι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παραίνεσεως τῆς Ἀθηνᾶς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

— Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερείας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὁμηρικοῦ ἀνακτόρου.

Ῥ Α Ψ Ω Δ Ι Α ε

στ. 29—54

α) 29—42.— **αὔτε** = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε — **τά τ' ἄλλα** = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν.— **ἐνπλόκαμος**· α 86.— **εἰπεῖν**· ἀπρμφ. μεσημ. προστ.— **νημερτέα βουλήν**· α 86.— **31** = α 87.— **πομπή** = ὁδηγία, συνοδεία.— **σχεδίη** = προχείρως κατασκευασθὲν πλοῖον.— **πολύδεσμος** = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος.— **πῆμα**· α 49.— **ἤματι εἰκοστῷ** = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας.— **ἐρίβωλος** = μετὰ πολλοὺς βώλους, εὐφορος (ἐρι = πολὺ + βῶλος) ἐπίθ. τῆς γῆς — **ἀγχιθεός** = πλησίον, συγγενὴς τῶν θεῶν (ἄγχι = ἐγγὺς + θεός).— **γέγασα** = γέγονα (ρ γίγνομαι).— **περὶ κῆρι** = μετὰ τὴν καρδιά των, μετὰ πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ κῆρ = καρδία).— **θεὸν ὧς** ὡς θεόν.— **ἄλις** = ἀρκετά, ἀφθονα.— **ἔσθης**· α 165 — **ἐξήρατο** = ρ. ἐξάρνημαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.— **ἀπήμων** = ἀβλαβὴς (ἀ + πῆμα).— **λαχῶν**, **λαγχάνω** = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ.— **ληγίς-ίδος** = λάφυρα.— **ἡ αἶσα** = τὸ μερί-

διον.— ὡς· δεικτ.— οἱ μοῖρ' ἔστι = εἶναι τὸ πεπρωμένον του.— ὑπό-
ροφος = μὲ ὑψηλὴν ὄροφὴν.

43 — 54.— ἔφατο = ἔφη.— ἀπίθησε = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε =
δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος— διάκτορος Ἀργεῖφόν-
της· α 38, 84.— αὐτίκα ἔπειτα = εὐθὺς ἀμέσως.— ἐδήσατο· α 96 —
ἀμβρόσιος = ἀθάνατος, θεϊκὸς (ἀ + μ(β)ροτός).— μίν· α 95.— ἡμέν-
-ῆδὲ = συμπλεκτ. σύνδεσις = καί—καί.— ὑγρή· ὡς οὐσιαστ. πρβλ. ξηρὰ
(γῆ).— ἀπείρων-ονος = ἀπέραντος (ἀ + πέρας) — ἅμα πνοιῆς = μαζὶ
μὲ τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος.— τῆ· ἀναφορ. δοτ. ὄργ.— θέλω =
μαγεύω.— τοὺς δ' αὐτε = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους.— ὑπνώω = κατέ-
χομαι ἀπὸ ὕπνου.— κρατύς = κραταῖός.— ἐπιβάς· ἐπιβαίνω = πατῶ
τὸ πόδι, φθάνω.— ἔμπεσε = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφά-
νειαν τῆς θαλάσσης.— σεύομαι = ὄρμῶ, προχωρῶ γρήγορα.— λάρος =
τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὁ γλάρος.— ὁ ὄρνις· α 320 — κόλποι ἄλδος = τὰ
κοιλώματα τῆς θαλάσσης.— ἀτρύγετος = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, ποὺ
δὲν ἡσυχάζει ποτέ. Ἐπιθ. τῆς θαλάσσης.— ἀγρώσσω· ἕτερος τύπος
τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω.— δεύω -ομαι = βρέχω -ομαι.— ἄλμη = ἄλμυρὸ
νερό.— ἵκελος = ὅμοιος— πολέεσσι κύμασι = εἰς τὰ ἀτελείωτα κύ-
ματα.— ὀχῆσατο· ὀχοῦμαι = φέρομαι ἐπὶ...

β)— Τύποι τοῦ φημι εἰς μέσ. φωνῆν: ἔφατο.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἰμί: ἔσμι -έσσι -ἔστί.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. πολὺς κατὰ τὴν γ' κλίσιν: πολέες -πολέα
(κύμασι πολέεσσι).

γ)— Σχερῆη: κοινῶς ὑποτίθεται, ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα.
Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικός, καυχώμενοι ὅτι
κατάργονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθεοι).— λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἰ-
σαν: Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιρά-
ζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβαίως τὸ
μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἴλιου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσσωσε, διότι
δὲν ἤλθεν ἀπῆμων.— Πιερία: Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α τοῦ Ὀλύμπου
(ἴδε α I, πραγμ. σημ.).— πολέεσσι κύμασι: Παρατηρήσατε τὴν περι-
γραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπί-
θετον πολὺς ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμαι-
νομένης θαλάσσης.

στ. 55—75

α) — **τηλόθι** (α 22) **ἐοῦσαν** = μεμακρυσμένην. — **ἔνθα**: χρον. — **ιο-ειδής** = ὁ ἔχων ὄψιν ἴου, ἰόχρους. — **ἠπειρόνδε** = πρὸς τὴν ξηράν. — **ἦιεν** πρτ. τοῦ *εἶμι-ῆει*. — **ἄφρα**: χρον. = ἕως ὄτου. — **σπέος**: α 15. — **τῷ**: ἀναφορ. *τῷ ἐνι* = ἐν τῷ ὁποίῳ. — **ναίω**: α 51. — **τέτμεν**: α 218. — **ἔσχαρόφιν**: πτ. γεν. *ἔσχαρα* = ἐστία. — **ὄδμη** = ὁσμὴ (ὄζω, ὄδωδα). — **ἠ κέδρος**: δένδρον ὅμοιον μὲ τὴν ἐλάττην. — **εὐκέατος** = ποῦ σχίζεται εὐκόλως (*κεάζω* = σχίζω). — **τὸ θύον**: κυπαρισσοειδὲς δένδρον μὲ εὐῶδες ξύλον. — **ὄδωδα** = μυρίζω, εὐωδιάζω. — **δαίομαι** = καίομαι (*δάς, δαυλός*). — **ἀοιδιάω** = τραγουδῶ. Ἐκτεν. τύπος τοῦ *ἀείδω* (*ἀοιδή*). — **ἠ ὄψ-ὀπός** = ἠ φωνή. — **ἐποικομένη ἰστόν** = πηγαινοερχομένη εἰς τὸν ἀργαλειόν φησ. — **ἠ κερκίς** = ἠ σαῖτα. — **ῦλη**: α 186. — **τηλεθώσα** = πολλὴ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' ἀναδιπλ. τύπος τοῦ *θάλλω*). — **ἠ κλήθρη** = δένδρον, ἠ κλήθρα. — **ἠ αἶγειρος** = ἠ λεύκη. — **τανυσίπτερος** = ποῦ ἀπλώνει τὰ πτερὰ της (*τανύω* = τεντώνω). — **εὐνάζομαι** (*εὐνή*) = κοιμῶμαι, ἐπὶ πτηνῶν = κουριάζω. — **ὁ σκῶψ** = εἶδος γλαυκός. — **ὁ ἴρηξ** = ὁ ἰέραξ. — **ἠ κορώνη** = ἠ κουρούνα. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι ἐκτείνει τὴν γλῶσσαν, διὰ τὴν φωνάξῃ· ὅθεν τανύγλωσσος δύναται τὴν ἐρμηνευθῆ μετὰ τὸ νεοελλ. *φωνακλοῦ*. — **εἰνάλιος** = θαλασσίνοδός (ἐν *ἀλί*). — **τῆσι μέμηλεν** = ποῦ ἀγαποῦν τὰ τῆς θαλάσσης· *μέλει μοι τι* = μὲ ἀπασχολεῖ κἀτι. — **ἠ δὲ αὐτοῦ** = καὶ τὴν ἐδῶ... — **ἠ ἡμερίς** = κληματαριά. — **ἠ βῶσα**: ἠ βῶα = εἶμαι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας μου· *ἡμερίς ἠβῶσα* = κλῆμα θαλερόν. — **τεθήλει**: *θάλλω* = ἔχω ἀφθόνους καρπούς. — **τετάνυστο**: *τανύομαι* = ἀπλώνομαι. — **ἐξείης**: α 145. — **πίσυρες** = τέσσαρες. — **λευκόν** = διαυγές, κρυσταλλένιο. — **τετραμμέναι ἄλλυδις ἄλλη** = ἐστραμμέναι ἠ κάθε μία πρὸς ἄλλη διεύθυνσιν. — **ἀμφι** (ἐπίρρ.) = γύρω. — **μαλακός**: διὰ τὴν πολλὴν χλόην. — **θήλεον** = *ἔβαλλον*. — **ἔνθα**: τοπικ. — **ἔπειτα** = ὕστερ' ἀπ' ὅλα αὐτά, δηλ. ἀπὸ τὴν φυσικὴν καλλονήν. — **θηήσαιτο**: *θεάομαι* = θεωρῶ μετὰ θαυμασμοῦ, θαυμάζω. — **ῆσιν**: κτητ. = *ἐαῖς φρεσίν* = εἰς τὴν ψυχὴν του.

β) — Διατήρησις τοῦ **δ** πρὸ τοῦ **μ**: *ὄδμη* (ὄσμῆ).

— Κατάληξις ἀρχαίων πτώσεων. — **οφι(ν)**: *ἔσχαρόφι(ν)*, *δακρούφιν*.

— Αἰολικὸς τύπος τοῦ *τέσσαρες*: **πίσυρες**.

γ)— **τὴν νῆσον** α 50, 85.— **πόντος ἰοειδής**: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανοῦν χρῶμα (σάν λουλάκι), τὸ ὁποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα.— **ἰστόν ἐποικομένη**: ‘Επειδὴ ὁ ἰστός κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ ἀφίνη τὴν κερκίδα.— **ῦλη δὲ σπέος ἀμφί...**: ‘Η περιγραφή θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ ‘Ομήρου. Προσέξατε, ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν’ ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερο ἢ ἐντόπῳσις τοῦ κάλλους;

στ. 76—115

α) 76—84.— **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον.— **ἐῶ θυμῷ** = μὲ ὄλην τὴν ψυχὴν του.— **εἰς ἤλυθεν** = ἐμβῆκε μέσα.— **ἄντην ὄρω** = ἀντικρύζω.— **οὐδὲ ἠγνοίησε** = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ.— **διὰ θεάων** α 14.— **γάρ τε· καὶ γὰρ** = διότι, ἄλλως τε δέν.— **ἀγνώσ-ῶτος** = ἀγνωστος.— **πέλομαι** = εἰμί.— **οὐδ’ εἰ** = ἔστω καὶ ἄν.— **ἀπόπροθι** = μακρὰ.— **ναίει δώματα** = ἔχει τὴν κατοικίαν του.— **οὐδὲ** = ἀλλὰ δέν.— **μεγαλήτωρ-ορος** = μεγαλόκαρδος (μέγας + ἦτορ).— **ἔτετμε** α 218, ε 58.— **ἔνθα πάρος περ** = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρὶν, ἔπου συνήθιζε νὰ κάθηται.— **στοναχῆ** = στεναγμὸς (στενάχω, στένω).— **ἐρέχθω** = σπαράσσω, βασανίζω.— **ἀτρύγετος**· ε 52.— **δερκέσκετο** = ἐκύτταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ δέρκομαι = κυττάζω).— **λείβω** = χύνω.

85—91.— **ἐρεείνω** = ἐρωτῶ.— **ιδρύω** = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίστη.— **φαιινός** = φωτεινός, λαμπρός (φάος-φῶς).— **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, σκαλιστός.— **τίπτε· τί ποτε** = διατὶ ἄρα γε.— **χρυσόρραπιδις** = ποῦ κρατεῖ χρυσὴν ράβδον (ῥαπ-ῥάβδος).— **εἰλήλουθας** = ἤλθες.— **αἰδοῖός τε—φίλος τε** = σεβαστός καὶ ἀγαπητός. Συνήθης ἔκφρασις ἐκτιμῆσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων.— **πάρος**· α 21.— **θαμίζω** = ἐρχομαι συχνά.— **αὔδα**· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (πρβλ. μετηῦδα, προσηῦδα).— **φρονέω** = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου.— **τελέω** = ἐκτελῶ.— **ἄνωγεν** = εἶναι πρόθυμος· α 269.— **εἰ... γε** = ἐὰν βεβαίως.— **τετελεσμένον** = ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ,τι

εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῆ καὶ τώρα = δυνατόν.— **ἔπειο**· προστκ. τοῦ ἔπομαι.— **προτέρω** = παρέχει.— **πὰρ θεῖω τοι** = νὰ σοῦ παραθέσω.— **ξείνια** = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92—96.— **ἀμβροσίη** = τροφή θεῶν.— **πλήσασα**· *πίμπλημι* = γεμίζω.— **κέρασσε** = ἠτοίμασε εἰς τὸν κρατῆρα (*κεράννυμι*).— **νέκταρ** = ποτὸν τῶν θεῶν.— **ἤσθε**· *ἔσθω-ἔσθίω*.— **ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ** = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (*ἀραρίσκω* = συναρμόζω, στερεώνω).

97—115.— **εἰρωτᾶς... θεόν**· σειρὰ λέξεων : *εἰρωτᾶς* (σὺ) θεά με θεὸν ἐλθόντα = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἕνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου.— **νημερτέως**· ἐπίρρ. τοῦ *νημερτής*· α 86.— **ἐνισπῆσω**· μέλλ. τοῦ *ἐννέπω*· α 1.— **κέλειαι**· *κέλομαι*· *κελεύω*.— **ἠνώγει** = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιχημῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διός· *ἄνωγα*· α 269.— **ἄσπετος** = ἄρρητος, ἀπέραντος (*ἀ + ρίζ.* σεπ.).— **ἄγχι**· α 157.— **ιερά ῥέζω**· α 47.— **ἔξαιτος** = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός.— **μάλ' οὐ πως ἔστι** = δὲν εἶναι δυνατόν μὲ κανένα τρόπον.— **νόος** = σκέψις, ἀπόφασις.— **αιγίοχος** = ὁ Ζεὺς ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα.— **παρεξελθεῖν**· *παρέξιμι* = παραβαίνω.— **άλιῶ** = ματαιῶν (*ἄλιος* = μάταιος).— **τοι παρεῖναι**· εἶναι παρὰ τοι (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου.— **διζυρὸς** = πολυπαθής, δυστυχής (*δίζυς* = συμφορά).— **ἀποπεμπέμεν** = ν' ἀφήσῃς ἐλεύθερον.— **ὅττι τάχιστα** = ὡς τάχιστα.— **αἶσα**· ε 40.— **τῆδε** = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.— **ἀπονόσφιν**· ἐπιτατ. τοῦ *νόσφιν* = τόσον μακρὰν.

β) Οὐδέτ. τῆς ἀναφ. ἀντων. ὅστις : **ὅττι** (ὅ,τι).

γ) — **ἐν θρόνῳ φαεινῶ σιγαλόεντι** : Ἀπὸ ὅ,τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφαντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκευὴ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν καλαισθησίαν κατεσκευασμένα.— **ἔνθα πάρος περ** : Οἱ στίχοι 82—84 παριστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεύος. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἦρωας εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αἰχμαλωσίαν του.— **ἀμβροσία - νέκταρ** : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὁποίαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νὰ τονώνουν καὶ νὰ τέρπουν τοὺς ἀθανάτους.—

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις: Ἐὰν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτῆσίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὄσμὴν τῶν καιομένων κρεάτων.— **αἰγίοχος:** Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἦτο δὲ ἡ αἰγὶς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ.— **ἄστῳ Πριάμοιο:** Εἰς τὸ Ἰλίον ἐβασίλευεν ὁ Πριάμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρον ἤδη, ὅτε ἤρχεισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

στ. 148—170

α) 148—159.— **κρατύς**· ε 149.— **μεγαλήτωρ**· ε 81.— **πότνια**· α 14.— **ἦιε**· ἦει.— **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον.— **ἐπικλύω**· μετὰ γεν. = ἀκούω.— **ἀγγελία** = μῆνυμα, προσταγή.— **τῷ ὄσσε**· δυϊκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί.— **δακρυόφιν**· ἀπὸ δάκρυα (γραμμ. τυπ. ε 59).— **τέρσομαι** = στεγνώνω.— **κατεΐβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἴβω καὶ λείβω = χύνω).— **αἰών** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωή.— **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του.— **οὐκέτι ἦνδανε νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μετὰ τὴν νύμφην (ἀνδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ—ἡδύς).— **ιαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ ἱαύω = κοιμᾶμαι).— **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως— **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση** = παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων— κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, ποὺ τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲν τὴν ἤθελε.— **ἡμαρ**· α 9.— **ἄμ** = ἀνά.— **ἡ πέτρη** = ὁ βράχος.— **ἡ ἠίων-όνος** = ἀκτὴ τῆς θαλάσσης.— **157-158** = ε 83-84.— **ἀγχοῦ**· ἄγχι· α 157, ε 101.— **προσεφώνει** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160—170.— **κάμμορε** = δυστυχισμένη. Κυρίως· ὁ εἰς μέρος, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκειμένος (κατ-σμόςρος).— **μῆ μοι**· μοι δοτ. χαριστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ μῆ...— **ὀδύρομαι** = θρηνῶ.— **αἰών**· ε 152.— **πρόφρασσα**· θηλ. τοῦ πρόφρων = πρόθυμος (πρό+φρην).— **δοῦρατα**· δόρυ-δούρατος· πρώτη σημ. = ξύλον (πρβλ. δούρειος ἵππος, δόρυ).— **χαλκῶ**· δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ ταμῶν = ἀφοῦ κόψης μετὰ χάλκινον πέλεκυν.— **σχεδίη**· ε 33. βλ. κατωτ. πραγματικά.— **ἴκρια** = σανίδες ἀποτελοῦσαι τὰ δύο καταστρώματα πρόφρας καὶ πρύμνης.— **πῆξαι**·

ἀπαρμφ. ρ. *πήγνυμι* = στερεώνω.— *ὑψοῦ* = ὑψηλὰ δηλ. ἐπὶ τῶν ξύλων τῆς σχεδίας.— *ἡεροειδής* = ὀμιχλώδης (*ἀήρ-ἡέρος* = ὀμίχλη).— *μενοεικής* = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκής (*μένος* + *εοικα*).— *ἄ κεν ἐρύκοι*: ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὅποια θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ.— *τὸ εἶμα -ατος* = ἔνδυμα (ρίζ. ἔσ., *ἔσσυ-μι, ἔσσυμι-ἀμφιέννυμι*).— *οὔρος* = οὔριος ἄνεμος.— *ἀσκηθής* = ἀβλαβής.— *αἶ κε* = ἔάν.— *μευ* = μου.— *φέρτερος* = ἀνώτερος.— *κρῆναι κραίνω* = δρῶ, ἐκτελῶ.

β) — *αἶ* ἀντὶ *εἰ*. Συνήθως *αἶ κε* = *εἰ, ἄν, ἔάν*.

— Τροπὴ τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου: *ἀμ-πέτρησι* (ἀνὰ *πέτρησι*)· *κάμμορε* (κάτ(σ)μορε).

— Γεν. α'. προσ. τῆς προσ. ἀντων. ἐγώ: *μεῦ καὶ ἐγγλ. μευ*. Ἄλλοι τύποι: *ἐμέο, ἐμεῖο, καὶ σπαν. ἐμέθεν*.

γ) — *Τὸν δ' ἄρ' ἀπ' ἀκτῆς εὔρε*: Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ ἕως τώρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγίνετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ὅλην τὴν περιπατῆ νοσταλγίαν του.— *ἀρμόζω εὐρείαν σχεδίην*: Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὅδυσ. γενικὰς ὀδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδίας. Θὰ συναρμολοῦν πρῶτον κορμοὶ δένδρων (*δούρατα μακρὰ*) πελεκημένοι καλὰ, διὰ νὰ ἀποτελεσθῆ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ ὅποσον θὰ ἐπιπλέη. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συνηρμοσμένων κορμῶν θὰ στερεωθοῦν σανίδες, διὰ νὰ σχηματισθοῦν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πῦρραν, ὅπως ἐγίνετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν του προσθέτων ἰστόν, κεραίαν, πηδάλιον καὶ ἰστία. Τὴν προεφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγμα ἀπὸ ξύλα λυγαριάς, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰκ. 9).

στ. 171—191

α) 171—179.— *ρίγησε*: *διγέω* = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ῥίγους, ἀνατριχιάζω.— *πολύτλας* = πολυπαθής, καρτερικὸς (ρίζ. *ταλ-τλήναι* α 87).— *ἄλλο τι*· κατηγρμ. τοῦ *τόδε* = αὐτῆ σου ἢ ἀπόφασις εἶναι κατ' ἄλλο.— *μήδομαι* = σκέπτομαι (*μηῆτις, πολύμητις, μητιῶν* α 234).—

οὐδέ τι = καὶ καθόλου.— **πομπή** = ἀποστολή εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου.— **ἢ κέλευαι** ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (κέλομαι· ε 98).— **τὸ λαῖτμα** = βυθός, χάος· λαῖτμα θαλάσσης = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν.— **ἀργαλέος** = δύσκολος, σκληρὸς (ἔργον = κάτι πολὺ δύσκολον).— **νῆες εἴσαι** (ἴσαι) = ἰσόρροποι, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι.— **ναῦς ὠκύπορος** = γοργὸν πλοῖον (ὠκὸς = ταχύς).— **ἀγάλλομαι** = χαίρω.— **νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω** = πλοῖα ποὺ χαίρονται τὸν οὔριον ἄνεμον τοῦ Διός.— **οὐδ' ἂν ἐπιβαίην** = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.— **ἀέκητι**· α 79.— **σέθεν** = σοῦ.— **εἰ μὴ τλαίης** = ἐὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (τλη-τλα-τολμῶ).— **μέγαν ὄρκον** = ἐπίσημον ὄρκον.— **πῆμα**· α 49.— **μὴ βουλευσέμεν** = ὅτι δὲν θά...

180 — 191.— **μείδησεν**· μειδάω — μειδιάω = μειδιῶ.— **κατέρεξε χεῖρι** = τὸν ἐθώπευσε μὲ τὸ χέρι.— **ἔκ τ' ὀνόμαζε** = τὸν ὀνόμασε μὲ τὸ ὄνομά του. Ἀφοῦ τὸν προσεφώνησε ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα.— **ἄλιτρος** = ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος (ἀλιταῖνω = ἀμαρτάνω, ἀλιτήριος).— **ἀποφώλιος** = ἄχρηστος, μάταιος, ἄκαιρος.— **οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς** (εἰσαί) = ξεῦρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν.— **οἶον τὸν μῦθον** = τί εἶδους λόγον.— **ἐπιφράζομαι** = σκέπτομαι.— **ἔστω... τότε** = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο.— **νῦν**· συμπερ. καὶ χρόν. = λοιπὸν τώρα.— **κατειβόμενον**· ε 152.— **πέλει** = ἐστί.— **ἄσσα** = ἅττα = ἅτινα.— **μῆδομαι**· ε 173.— **χρειῶ** (χρεῶ)· α 225 = ἀνάγκη.— **ἴκω** = ἰκάνω = φθάνω, ἔρχομαι.— **ὄτε με χρειῶ τόσον ἴκοι** = ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν.— **νόος** = σκέψις, ψυχή.— **ἐναίσιμος** = δίκαιος, λογικὸς (ἐν + αἴσα = τὸ προσήκον).— **οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι** = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσα.— **θυμὸς σιδήρεος** = σκληρὴ καρδιά. Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχῆ.

β) — Ποιητ. τύποι γενικῆς προσωπ. ἄντων. β' προσ.: **σέθεν, σεῖο, σεῦ** (πρβλ. καὶ ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ).

γ) — **ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω**: Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὅποῖον πλέει μὲ οὔριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων.— **νῆες εἴσαι**: Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τὸ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα: **μέλαιναί νῆες, εὐσσελμοί**, (σέλιμα = κατάστρωμα), **κοῖλαι, εἶσαι** κ. ἄ.— **τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ**: Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στύξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαγεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἄροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμόν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

στ. 192—224

α) 192—200.— **ἠγήσατο** ἠγοῦμαι = προηγῶμαι, προπορεύομαι.— **καρπαλίμως** = μὲ γοργὸν βῆμα.— **ἴχνιον** = ἴχνος.— **ἴξον** μεικτ. τύπ. ἄορ. α'. καὶ β' τοῦ ἴκω· ἰκάνω = φθάνω.— **σπεῖος**· σπέος· α 15.— **(ἐ)τίθει πάρα** = παρέθετε.— **πᾶσα** = παντὸς εἴδους.— **ἐδωδή**· ε 95.— **οἶα** = τοιαῦτα φαγητά, ὅποια.— **ἀντίον** = ἀντικρῦ.— **ἴζω**· ἀμβτ. = κάθημαι.— **δμωή**· α 147.— **οἱ δ' ἐπ' ὄνειθα**· α 149.

201—213.— **(ἐ)τάρπησαν**· τέρομαι τινος = ἀπολαμβάνω, χρῆταινω.— **ἐδητύς, ποτής**· α 150.— **τοῖς μύθων ἤρχε** = ἤρχισε πρώτη τὴν μεταξὺ των συνομιλίαν.— **διογενής** = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος, διογένητος. Ἐπίθετον βασιλέων.— **οὕτω δὴ** = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὀμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.— **χαῖρε** = νὰ πᾶς στὸ καλό.— **ἔμπης** = ἐν τούτοις, παρ' ὅλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψης.— **εἰ μὲν** = ἂν ὅμως.— **γέ**· βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν: ἐνθάδε μένων γε = θὰ ἔμενες βεβαίως ἐδῶ.— **αἶσα**· ε 40.— **κῆδος**· α 244.— **ἀναπίμπλημι** = ὑπομένω, τραβῶ (πίμπλημι = γεμίζω). Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἐκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας: γέμισε τὸ ποτήρι.— **αὔθι**· συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ.— **ἐνθάδε αὐτόθι**· τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα: δὲν θὰ τὸ κουνούσες ἀπ' ἐδῶ.— **φυλάσσεις τότε δῶμα**· φυλάττω = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ.: φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου.— **ἱμερόμενος**· α 41.— **ἄλοχος**· α 36.— **ἐέλδομαι** = ἐλπίζω, λαχταρῶ.— **αἰὲν ἤματα πάντα**· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού...— **οὐ μὲν θην...** **εὐχομαι εἶναι**· ἢ σειρὰ τῶν λέξ.: **εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι**

χερείων ἐκείνης. — θῆν = βεβαίως· ἐγκλ. μόριον. — εὐχομαι = καυχῶμαι. — χερείων· χείρων = κατωτέρα. — τὸ δέμας = ἡ κορμοστασιά. — ἡ φυή = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας, φυήν· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — οὐ πῶς = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν. — οὐδὲ ἔοικεν = οὔτε εἶναι πρόπον. — εἶδος = μορφή, κάλλος. — ἐρίζω = συναγωνίζομαι.

214 — 224. — πολύμητις = πανοῦργος (μητις = σκέψις, μῆδομαι). — πότνα· κλητ. τοῦ πότνια· α 14. — χῶμαι = ὀργίζομαι· ἀντκμ. : μοι τόδε. — πάντα μάλα, οὐνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους... — σεῖο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀκιδνοτέρη = κατωτέρα. — περίφρων = ἡ γνωστικὴ (περὶ = περισσῶς + φρήν). — μέγεθος = ἀνάστημα. — εἰσάντα ιδέσθαι· ἄντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύζῃ κανεῖς. — ἀλλὰ καὶ ὥς = παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τῆν Πηνελ. — ἐέλδομαι· ε 210. — τλήσομαι = θά τὸ ὑποφέρω (ρίξ. τλα-τλη-τάλας). — ταλαπενθῆς = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα + πένθος). — μοχέω = ὑποφέρω (μόγισ-μοχθῶ). — μετὰ τοῖσι = μαζὶ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) — δμωαί: Ὅσαν κατώτεραι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Κλυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331. — ἀθάνατος τ' εἶης: Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον ἓνα προσφιλῆ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονὸς, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξαιρεῖ περισσότερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

στ. 262 — 281

α) — τέτρατον = τέταρτον. — τῶ = αὐτῶ. — ἄρα = πλέον. — πέμπε = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε. — εἶμα· ε 167. — ἀμφιέννυμι = ἐνδύω (ἀμφίεσις). — θυώδης = ἀρωματισμένος (τὸ θύος = τὸ ἄρωμα). — ἀμφιέσασα καὶ λούσασα· σχῆμα πρωθύστερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμφιέσασα. — ἐν δέ = ἐντὸς τῆς σχεδίας. — τὸν ἕτερον = τὸν ἓνα. — ἕτερον δέ = καὶ ἓνα ἄλλον, δηλ. ἀσκόν. — τὰ ἦα = ἐφόδια, τροφίμα διὰ τὸ ταξίδι (ἦμα, ἐκ τοῦ ρ. εἶμι). — ὁ κώρυκος = δερμάτινος σάκος. — ὄψα = προσφάγια, φαγώσιμα. — μενοεικῆς· ε 166. — οὔρος· ε 167. — προέηκεν· ρ. προῆμι = ἐξαπολύω, ἀφίνω. — ἀπήμων· τὸ ἐπίθ. μὲ

ἐνεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερός, εὐνοϊκός.— **λιαρὸς** = μαλακός, εὐχάριστος.— **γηθόσυνος** = χαρούμενος (γηθέω).— **πηδαλίω**· συναπτ. πρὸς τὸ ἡμενος.— **ἰθύνομαι** = διευθύνω· ρ. μέσ. ὦφελ.— **οὐδὲ** = καὶ δέν.— **ὄψε** = ἀργά.— **ἐπίκλησιν**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα.— **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται.— **δοκεῦω** = παρακολουθῶ, παρατηρῶ.— **οἷη**· α 13.— **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερ-, μμορ-, μοῖρα).— **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δὲν κάνει λουτρόν, δὲν βουτιέται.— **τήν**· ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα.— **ἄνωγα**· α 269· ε 139.— **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν.— **ὀκτωκαιδεκάτη**· ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι.— **σκιόντα**· κατηγορημ. = ὡς σκιά.— **ὄθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ζηρᾶς, ὅπου...— **ἄγχιστον**· ἐπίρρημα ἄγχι· α 157.— **πέλεν** = ἦν.— **εἶσατο**· εἶδομαι = φαίνομαι· εἶσατο· ὑποκμ. τὰ ὄρη.— **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται.— **τὸ ῥινὸν** = ἡ ἄσπις.— **ἐν ἡεροιιδεί πόντω**· συναπτ. πρὸς τὸ εἶσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἄσπις, διότι τὰ ὕρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) — **Πληιάδες**: Αἱ Πλειάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὀμῶνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολή των γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν.— **ὁ Βωώτης**: Ἀστερισμὸς τοῦ Ἄρκτου, τοῦ ὁποίου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. Ἄρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς.— **Ἄρκτος**: Ὁ γνωστός ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἄρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἄμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὀρατὸς καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δὲν λούεται ποτέ, ἦτοι δὲν δύνει ποτέ εἰς τὸν Ὠκεανόν.— **Ὠρίων**: Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύνων. Κατὰ τὴν ἐπιτολήν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουσι τὰ κυνικὰ καύματα.— **Ὠκεανός**: Ἡ μεγάλη ἐκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

— Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἄρκτον;

στ. 282—312

α) 282—290.— τὸν δὲ ἶδε· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε.— ἀνίων· α 259.— κρείων· α 45.— ἐνοσίχθων· α 74.— τηλόθεν· α 30.— Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων.— εἶσατο· ε 281· εἶσατο οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε.— ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου.— χῶμαι· ε 215.— κηρόθι· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός.— κάρη· α 90.— προτι = πρὸς· μυθήσατο προτι ὃν θυμόν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του.— ὦ πόποι = πῶ! πῶ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως.— ἦ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν.— μετεβούλευσαν ἄλλως = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν.— ἄμφ' Ὀδυσσῆι· α 48.— ἐμεῖο = ἐμοῦ.— καὶ δὴ = καὶ νά.— σχεδὸν = πλησίον (ἔχω).— πεῖραρ-ατος = σχοινίον, παγίς.— διζύς-ύος = συμφορὰ (διζυρός).— ἦ μιν ἰκάνει = ἡ ὅποια ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὅποια τοῦ ἦλθε.— ἀλλ' ἔτι μὲν· σειρά λέξ.: ἀλλὰ φημί μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸν ἐλάαν· μέλλ. ἀπαρέμφ. τοῦ ἐλαύνω = θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα.— ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω.— κακότης = δυστυχία.

291—298.— ἑλών· ρ. αἰρῶ = πιάνω.— ὀροθύνω = ἐξεγείρω (ἐρέθω, ἐρεθίζω).— ἄελλα = ὀρηκτικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω).— σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου.— ὀρώρει νύξ = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὄρνυμαι· α 347).— σὺν-ἔπεσον = ἔπνευσαν συγχρόνως.— δυσσαῆς = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ+ἄημι· ε 292).— αἰθρηγενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθείς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ.— κυλίνδω = κυλίω.— λύτο· ἔλυτο ἐλύμην μέσ. ἄορ. μὲ παθ. σημασ. = ἐλύθησαν.— ὀχθήσας· τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν.— μεγαλήτωρ θυμός = μεγαλόφρων ψυχή.

299—312.— δειλός· δειλαιός = δυστυχής.— νύ· α 32.— μήκιστα· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρὸς = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον.— τί νύ μοι μήκιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἕως ποῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορὰ μου;— δείδω = φοβοῦμαι (ἀρχ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα).— μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια.— νημερτής = σωστός.— μέ· ὑποκμ. τοῦ ἀναπλήσειν.— ἄλγεα ἀναπλήσειν· πρβλ. ε 207 : κήδεα ἀναπλήσειν.— τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς.— οἰοισιν νεφέεσσι = μὲ πόσον φοβερά νέφη!— περιστέφει = στεφανώνει, γεμίζει γύρω.— ἐπισπέρχω = ἐνσκήπτω ὀρηκτικῶς.—

σῶς (σός) = ἀσφαλής, ἀναπόφευκτος.— αἰπὺς ὄλεθρος· α 11.— μάκαρ-αρος = καλότυχος.— χάριν φέρω = προσφέρω χάριν.— ὡς δὴ ἐγὼ = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια.— ὄφελον θανέειν = εἴθε νὰ ἐφονεύθην.— ἐπισπεῖν· ἐφέπω = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω.— πότμον ἐπισπεῖν = νὰ εὔρω τὸν θάνατόν μου (πότμος = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου).— χαλκήρεα· α 262.— περὶ Πηλεΐωνι θανόντι = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως.— τῷ = τότε· α 239.— κτέρεα· α 291.— ἄγω κλέος τινός = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω.— λευγαλέος = οἰκτρός.— εἴμαρτο = ἦτο τὸ τυχερόν μου (μείρομαι, μόρος).— ἀλῶναι· ρ. ἀλίσκομαι = νὰ ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) — Σχηματισμὸς μέσου ἄρ. τοῦ ρ. λῶ ἀνεν τοῦ -σα: λύμην-λύτο.. — Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. δόρυ: γεν. δουρός, πληθ. δοῦρα..

γ) — Σόλυμοι: Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας.— τρίαίνα: Κοντάρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος.— χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες: Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἠγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωικὸν πόλεμον· χάριν τῶν Ἀτρειδῶν, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης.— περὶ Πηλεΐωνι θανόντι: Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλεΐως καὶ τῆς Νηρηίδος Θέτιδος Ἀχιλλεύς ἦτο ὁ γενναϊότερος ἀπὸ τοῦς ἡρώων τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόνας ἐν Φθίᾳ: καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτὸν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατεράν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατώρθωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

στ. 313—332

α) — ἔλασεν· ἐλαύνω = σπρώχνω.— κατ' ἄκρης = ἀπὸ ὑψηλά: ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά.— ἐπεσσύμενον = ὀρμητικὸν (ἐπισσεύομαι = ὀρμῶ· ε 51).— περὶ ἐλέλιξεν = ἐστριφογύρισε· ρ. ἐλελίξω.— προέηκε χειρῶν = ἄφησε νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὰ χέρια του· ρ. προῖημι.— μισγομένων ἀνέμων = συγκρουομένων ἀνέμων.— ἔαξεν· ρ. ἄγνοιμι = θραύω· ὑποκμ. ἢ θύελλα.— τὸ σπεῖρον = τὸ ἰστίον (σπεῖρω = τυλίσσω, σπεῖρα, σπάργανον).—

ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσαρτᾶται τὸ ἱστίον, ἀντένα.—
θῆκε ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνῃ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ
 νεροῦ· ὑποκμ. ἢ *θύελλα τῶν ἀνέμων*.— **αἶψα μάλα** = εὐθύς ἀμέσως.—
ἀνσχεθέειν = ν' ἀναδυθῆ· ἀνέσχον—ἀνέσχεθον.— **ὑπὸ ὀρμῆς** = πιεζό-
 μενος ἀπὸ τὴν ὀρμῆν.— **πόρε** = ἔδωσε· ἔπορον (ρίζ. *πορ-πορίζω*).— **ὄψε**
δὲ δῆ = ἀργὰ τέλος πάντων.— **κρατός**· γεν. τοῦ *κάρη*· α 90.— **κελα-**
ρύζω· λέξ. ἡχοποιήτος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στάζῃ
 πολὺ.— **οὐδ' ὧς** = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του.— **ἐπελήθητο**·
 α 57.— **τειρόμενός περ** = παρ' ὄλην του τὴν ἐξάντλησιν.— **μεθορμη-**
θεῖς = ὀρμήσας πρὸς τὴν σχεδίαν.— **λαμβάνομαί τινος** = πιάνομαι
 ἀπὸ κάτι.— **ἀλειίνων** = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ.—
φορέω = φέρω.— **κατὰ ῥόον** = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων.— **ὀπω-**
ρινός = φθινοπωρινός (*ὀπῶρη* = ἡ ἐποχὴ τῶν ὀπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ
 θέρους).— **ἄμ** = ἀνά.— **ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν** = εἶναι κολλημένοι,
 μπερδεμένοι ἢ μία μὲ τὴν ἄλλην.— **προβάλεσκε**· θαμιστ. τοῦ *προβάλλω*
 = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε.— **φέρεσθαι**· ὑποκμ. *Βορέην*· ὁ Νότος
 ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς.— **εἶξασκε**· θαμιστ.
 τοῦ *εἶκω* = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὐρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἀνε-
 μον τὸν Ζέφυρον.— **διώκειν** ὑποκμ. *Ζέφυρον* = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) — **ὡς δ' ὅτε ὀπωρινός Βορέης**: Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περι-
 γράφῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώ-
 σεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστατον καὶ εἰς τὴν νεοελλη-
 νικὴν ποίησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐποχὴν,
 κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετεχειρίζοντο
 εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφίνουσαν ἀνεξάλειπτον ἐντύ-
 πωσιν.

—² *Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικὴν τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 328-330.*

στ. 333 — 353

α) — **τὸν δὲ ἶδεν**· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκειτο εἰς τόσον
 ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε.— **καλλίσφυρος** = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ
 = ἀστραγάλους.— **βροτός**· ὁ καὶ ἡ βροτός.— **αὐδήεις-εσσα-εν** = ὁμι-

λῶν μὲ ἀνθρωπίνην φωνήν.— **ἔξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν** = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξὺ τῶν θεῶν· ρ. **μείρομαι** = λαμβάνω μέρος.— **ἀλώμαι** = περιπλανῶμαι.— **ἄλγε' ἔχοντα'** συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του.— **πολύδεσμος**· ε 33.— **κάμμορε**· ε 160.— **ὠδύσατο**· α 62.— **ἐκπάγλως** = σφοδρῶς.— **ὄτι τοι φυτεύει** = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ.— **οὐ μὲν δὴ** = ἀλλὰ πάντως δὲν...— **καταφθίω**· μτβ. = ἀφανίζω.— **μενεαίνω** = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (*μένος* = ἐπιθυμία σφοδρά).— **μάλ' ὦδε** = ἀκριβῶς ἔτσι.— **ἔρξαι**· ἀπαρέμφ. ὡς προστακτ. ἔρδω· α 293.— **ἀπινύσσω** = ἐνεργῶ ἀνοήτως.— *οὐκ ἀπινύσσω* = πράττω ὀρθῶς (*ἀπίνυτος* = ἀσύνετος· α + πινυτός).— **κάλλιπε** = κατάλιπε.— **νέω** = πλέω, κολυμβῶ.— **ἐπιμαίομαι** = τείνω, ἐπιδιώκω.— **νόστος**· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν σημ. = ἀφιξίς.— **ἐπιμαίειο νόστου** = κύταξε νὰ φθάσῃς.— **ἀλύξαι**· ἀλύσκω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφίζομαι.— **τῆ'** δεικτ. ἐπίρρ. = ἰδοῦ, πάρε ἐδῶ.— **κρήδεμνον**· α 334.— **τανύω** = ἀπλώνω.— **ἄμβροτον** = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν.— **οὐδὲ... δέος (ἔστι)** = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος.— **ἐφάψαι**· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ.— **ἄψ** = πάλιν.— **βαλέειν**· ἀπαρέμφ. ὡς προστακτ. *βάλλω* = ρίπτω.— **πολλὸν ἀπὸ** = πολὺ μακριὰ ἀπὸ.— **ἀπονόσφι τραπέσθαι** = νὰ γυρίσῃς καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς.— **ἡ αἴθια** = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ. : βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) — **Ἰνώ**: Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱοὺς του τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζὶ μὲ τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἔγινε θαλασσία θεά, ἡ *Λευκοθέα*, καὶ ἔθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης ἐλατρεῦετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων.— **καλλίσφυρος**: Ἡ ἐπική ποίησις ἐξαιρεῖ συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. *ἐυπλόκαμος νύμφη, γλαυκῶπις Ἀθήνη, καλλίσφυρος Ἰνώ κ. ἄ.*

στ. 354—387

α) 354—364.— **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. *μερ-μέριμνα*).— **355** βλ. στ. 298.— **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονο εἰς ἐμέ.— **μή τις...** ἔνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ρήματος (*δέδία*).— **ὕφαινω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον.— **ὄτε** = ἐφόσον.— **οὐ μάλα** συναπτ. πρὸς τὸ **πείσομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλήν τῆς Λευκοθέας.— **ἐκάς** = μακράν.— **γαίαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπρωμένην γῆν.— **φύξιμον εἶναι**· *φενκτὸν εἶναι* = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ.— **μαλ' ὦδ' ἔρξω**· ε 342.— **ἄφρ' ἄν**· τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν.— **ἀρήρη**· *πρκμ.* ὑποστ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω.— **ἀρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσεις.— **ἀρήρη κεν ἀρμονίησιν** = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των.— **τόφρα** = ἕως τότε.— **τλήσομαι**· ε 222.— **διὰ τινάσσω** = διαλύω.— **νήχομαι**· *νέω* ε 344.— **οὐ πάρα (μοι)**· *οὐ πάρεστι* = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365—379.— **ἦος** = ἕως.— **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου.— **ὠρσεν ἐπὶ** = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (*ὄρνημι*).— **ἀργαλέος**· ε 175.— **κατρηφῆς** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω.— **ἦλασε**· ε 313.— **ζαῆς** = σφοδρῶς πνέων (ἐπιτατ. ζα + ἄημι).— **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα.— **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά.— **καρφαλέος** = ξηρὸς (*κάρφος* = ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν).— **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐξηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει.— **ἄλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κί' ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71.— **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας.— **ἀμφὶ βαῖνε** = ἔβαινε ἐπὶ.— **κέλης-τος** = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν.— **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἵππευε.— **ἐξαπέδυνε** = ἔβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνων του.— **τάνυσσεν**· ε 346.— **ἄλς - ἄλός** = θάλασσα.— **κάππεσε**· = ἔρριψε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμά του.— **πετάννυμι** = ἀπλώνω.— **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, με τὴν πρόθεσιν νά...· *μέμονα*· *πρκμ.* με σημασίαν ἐνεστ.— **κρείων**· α 45.— **376** βλ. στ 285.— **ἀλώω**· *προστκ.* τοῦ ἀλῶμαι· ε 336.— **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου.— **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεῖοι ἄνθρωποι. Πρβλ. ε 35 *ἀγχίθεοι Φαίηκες*.— **μείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναντῶ.— **ἀλλά..... κακότητος**· *σειρὰ λέξ.* : *ἀλλ'* ἔολπα οὐδ' ὡς σε ὀνόσσεσθαι κακότητος.— **ἔολπα**· *πρκμ.* με *σημ.* ἐνεστ. = ἐλ-

πίζω (ἔλπομαι).— ὄνομαι = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θά παραπονεθῆς ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380—387.— ἴμασε· ρ. ἰμάσσω = κτυπῶ με τὴν μάστιγα.— καλλιτρίχες· καλλίτριξι = με ὠραῖον τρίχωμα.— οἶ· δοτ. κτητ.— ἔασιν = εἰσίν.— ἄλλα ἐνόησεν = ἔκαμε ἄλλην σκέψιν.— ἦ τοι = πράγματι.— κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον.— εὐνάζομαι = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω.— ὤρσε ἐπὶ = ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ.— κραιπνός = γοργός, ταχύς.— πρό = ἔμπροσθεν αὐτοῦ.— ἔαξεν ἄγνουμι· ε 316.— φιλήρετμος· α 181.— κήρ-κηρός = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου.— ἀλύξας· ἀλύσκω· ε 345.

β) — Σχηματισμὸς γ' πληθ. τοῦ εἰμί: ἔασι.

γ) — διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς: Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαίακων.— εἰς ὃ κεν μιγῆης: Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται νὰ ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῆ ὁ Ὀδυσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων. Ἐκεῖνο ποῦ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτόν, εἶναι νὰ τὸν βασανίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερο.— καλλιτρίχας ἵππους: Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχοῦμενος εἰς μεγαλοπρεπεῖς ἄρμα.— Αἰγαί: μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περιφρημοσ διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ῥ Α Ψ Ω Δ Ι Α Ξ

στ. 1—24

α) 1—12.— ὤς· α 6.— ἔνθα = ἐδῶ.— καθέδω = κοιμῶμαι.— πολύτλας· ε 171.— δῖος· α 14.— ὕπνω = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῆ.— ἄρημένος = ἐξηγλημένος, τσακισμένος.— βῆ· ἔβη = μετέβη.— δῆμος = χώρα.— ναίω· α 51.— εὐρύ-χορος = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη.— ἀγχοῦ· ἄγχι· α 157.— ὑπερηνορέων = ἀλαζονικός (ὑπὲρ + ἀνήρ).— σφέας· σφᾶς = αὐτοῦς, δηλ. τοὺς Φαίακας.— σινέσκοντο· θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ.— βίηφι = κατὰ τὴν δύναμιν· δοτκ. τοῦ ὀνομ. βίη.— φέρτερος· ε 170.— ἀνίστημι = ξεσηκώνω.— ἄγε· ἦγε = ὠδήγησε.— θεοειδής· α 113.— εἶσεν = ἐγκαθίδρυσεν· α 130.— ἐκάς· ε 358.— ἄλφηστής· α 349.— ἀμφι ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω.— δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα).— νηὸς = ναός.— ἐδάσσατο· δατέομαι, δαίωμαι· α 48, 112.— ἄρουρα = καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι.— κήρ—κλήρ· ε 387.— δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι.— κηρι δαμείς = ὑποκύφας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν.— Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄιδος. Ἄις—Ἄιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου (α στερ. + ἰδεῖν).— μήδεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομένης ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

13—24.— μεγαλήτωρ· ε 81.— μητιάω = κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234.— ἴμεν· ἀπαρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι.— βῆ δ' ἴμεν = καὶ ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ.— πολυδαίδαλος = κατεσκευασμένος μετέχνην, μετὰ πολλὰ ποικίλματα.— ὦ ἔνι· ἐν ὦ.— κούρη = μία κόρη.— φυὴν καὶ εἶδος· ε 212 καὶ 213.— παρ'· παρὰ = πλησίον.— ἀμφίπολος· α 136.— χαρίτων ἄπο· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἄπο.— σταθμοί· α 333.— θύραι = θυρόφυλλα.— ἐπέκειντο = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν.— φαινός· ε 86.— ἐπέσσυτο· ἐπισσεύομαι = ὄρμῳ, σπεύδω.— τὰ δέμνια = κλίνη.— εἰδομένη κούρη = μετὰ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105.— ναυσικλειτός = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖά του, ξακουστός καρaboκῆρης (ναῦς + κλειτός = ἐνδοξός).— οἱ· τῆ Ναυσικᾶ.— ἡ ὀμηλικίη· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες.— χαρίζομαι θυμῷ = εἶμαι ἀγαπητός.— εἰσαμένη· ἄρ. τοῦ εἰδομένη.

β)— Ἄρχ. κατάληξις δοτ. —φι: βίηφι.

γ)— Ὑπέρεια: Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρίς τῶν Φαιάκων.— Κύκλωπες: Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικῶν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις.— Ναυσίθοος: Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων.— ἀμφὶ δὲ τείχος ἔλασσε πόλει κ.λ.π. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συνωκίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μεταξὺ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλυτέρους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οικογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατόικον ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαὸς, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι ἢ δουλολάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαίθρον.— ναοὺς

θεῶν: Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγίνετο εἰς τὰ ἄλλα καὶ εἰς ὑπαιθροῦς βωμοὺς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας.— **Ἀλκίνοος:** υἱὸς τοῦ Ναυσιθίου. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος.— **Ναυσιθίος - Ναυσικάα:** Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ῥαψωδίαν θ στ. 111 κ. ἐ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὠκύαλος, Ναυτεύς, Πρυμεύς, Ἀγχίαλος, Ἐρετμεύς, Ποντεύς κ. ἄ.— **Χάριτες:** Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνομίας.

στ. 25—47

α) 25—40.— **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ — ἴημι).— **ᾧδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν.— **γείνατο** α 223.— **εἶμα** ε 267.— **τοὶ** δοτικ. ἡθικὴ = πρὸς ἐντροπήν σου.— **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα.— **ἀκηδής** με παθητ. σημασίαν. = ἀπεριποίητος.— **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής.— **σχεδόν** ε 228· ἐδῶ χρον.— **ἵνα** = ὅποτε· ἀναφ. χρον.— **ἐννυσθαί** ε 264.— **τὰ δέ** = ἄλλα δέ.— **οἱ κε** τὸ κε ἄοριστολ. = ὅποιοι θά...— **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ.— **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ.— **φάτις** = φήμη.— **ἀναβαίνει** = προέρχεται καὶ διαδίδεται.— **ἐσθλή** α 115.— **ἴομεν** ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι.— **πλυνέουσαι** πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω.— **ἄμ' ἡοῖ φαينوμένηφιν** = μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξῃ ἢ αὐγῆ.— **συνέριθος** κατηγορ. = ὡς βοηθός.— **ᾄφρα** τελ. = διὰ νά...— **ἐντύνομαι** = ἐτοιμάζομαι.— **τοὶ** βεβαιωτ.— **δὴν** δηθά· α 120— **μνάομαι** α 239.— **ὁ ἀριστεύς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος.— **ᾄθι** = ὅπου, δηλ. μετὰ τῶν ἀρίστων.— **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παρακαλῶ.— **ἡᾶθι πρό** = πρὸ τῆς αὐγῆς.— **ἐφοπλίζω** = ἐτοιμάζω.— **ἦ κεν ἄγῃσι** ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νά μεταφέρῃ.— **ζῶστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες.— **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἐνδυμα τῶν γυναικῶν.— **ῥήγεια** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (ῥέζω = βάπτω).— **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου.— **ᾧδε** συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι.— **κάλλιον** = ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον.— **ἡέ' ἦ**, συγκρ.— **πολλόν**· πολύ.— **ἀπὸ πόλῃος** = μακρὰν ἀπὸ τῆν πόλιν.— **πλυνὸς** =

φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, κατάλληλον διὰ νὰ πλυ-
νῶνται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γούρνα.

41—47.— **ἔδος** = κατοικία (*ἔξομαι, ἔδρα*).— **ἀσφαλῆς** = ἀκλόνη-
τος.— **τινάσσομαι** = συγκλονίζομαι.— **ἄμβρος** = βροχὴ.— **δεύομαι**
ε 53.— **ἐπιπίλνεται** = πλησιάζει (*πέλ—πλησίον*).— **μάλ' αἶθρη** = τε-
λεία αἶθρία.— **πετάννυμαι** = ἀπλώνομαι.— **ἐπιδέδρομεν** = εἶναι διά-
χυτος· ρ. *ἐπιθέω*.— **αἶγλη** = λάμψις, φεγγοβολή.— **λευκός** = λαμπερός,
διαυγής (λατ. *lux, lυκαυγές*).— **διεπέφραδε**· *διαφράζω* = δίδω ὁδηγίας.

γ)— **τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν**: Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι
ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ νὰ ὑφαίνουν καὶ νὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ
κατετίθεντο εἰς ἰδιαιτερον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσαν περίστασιν ἔπαιρ-
ναν ἀπ' αὐτά, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῶν ἢ διὰ νὰ τὰ προσφέρουν ὡς δῶρα.
Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ *Ναυσικᾶ* εἰς τὸν μνηστήρᾳ της καὶ εἰς τοὺς
συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ πλυθῶν, διὰ νὰ κάμουν
καλυτέραν ἐντύπωσιν.— **πέπλους**: Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον
γυναικεῖον ἐνδυμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος,
τὸ ὁποῖον στερεώνεται μὲ *πόρπας* εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοὺς
βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης
ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν.— **ῥήγεια σιγα-
λόεντα**: Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινωσκηπάσματα εἶναι
προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς
τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα
μὲ διάφορα σχέδια (*σιγαλόεντα*).

στ. 48—70

α) 48—65.— **Ἡώς**· ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς.— **εὐθρονος** = ἡ ἔχουσα
ὠραῖον θρόνον. Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς.— **Ναυσικᾶν**· ἐπανάληψ. τοῦ *μιν*.—
εὐπέπλος = φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα.— **ἄφαρ** =
εὐθὺς ἀμέσως.— **διὰ δώματα** = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον.—
τοκῆς· α 170.— **κιχήσατο**· *κιχάνω* = συναντῶ, εὐρίσκω.— **ἐσχάρη**·
ε 59.— **ἦστο**· *καθῆστο* = ἐκάθητο.— **τὰ ἠλάκατα** = νήματα.— **στρω-
φάω** = κλώθω.— **ἀλιπόρφυρα** = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης.
(*ἄλς ἄλός*· α 162).— **τῷ δέ**· ἐνν. *πατρί*.— **θύραζε** = εἰς τὴν θύραν.—
ξυμβλητο· *ξυμβάλλομαι* = συναντῶ.— **μετὰ βασιλῆας** = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὐγενῶν.— **κλειτὸς** = ἐνδοξος.— **βουλή** = συμβούλιον.— **ἴνα**· ἀναφ. τοπ. = ὅπου.— **ἀγαυὸς** = ἐπιφανής (ρίζ. ἀγα-γαν-ἀγαμαι = θαυμάζω).— **πάππα φίλε** = πατερούλη μου.— **οὐκ ἂν δὴ...** ἢ **Ναυσ.** ὑποβάλλει τὴν παράκλησίν της ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως.— **ἐφοπλίζω**· ζ 37.— **ἀπήνη** = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μὲ ἡμιόνους.— **εὐκυκλος** = ἔχουσα ὠραίους τροχούς.— **τά μοι**· δοτικ. ἦθ., πρβλ. καὶ ζ 26.— **ἔοικε** = ἀρμόζει, ταιριάζει.— **μετὰ πρώτοισι** = μετὰ τῶν ἐπισήμων.— **βουλὰς βουλεύω** = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον.— **ὁ χρώς** = δέρμα, σῶμα.— **γέγαα**· γέγονα.— **ὀπύιοντες** = ἔγγαμοι.— **ἠίθεος** = ἄγαμος.— **θαλέθων** = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας· (θαλέθω ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω).— **οἱ δέ**· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοὶ ἀδελφοὶ μου.— **μέμηλε**· α 151.

66—70.— **αἰδομαι**· αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι.— **θαλερὸς γάμος** = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας.— **ἐξονομαίνω** = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω.— **ὁ δέ** = ἀλλὰ αὐτός.— **φθονέω** = θέλω νὰ σὲ στερήσω.— **τεῦ** = τινός· α 217.— **ἔρχευ**· ἔρχομαι = πῆγαινε.— **ὁ δμῶς**· ἢ **δμοή**· α 147.— **ὑπερτερῖη** = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον.— **ἀραρυῖα** = ἐφωδιασμένη· ρ. ἀραρίσκω· α 280.

β) — Ἀνώμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος υἱὸς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσιν.

— Συναίρεσις τοῦ **ε + ο = ευ** : ἔρχευ (ἔρχομαι) ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον **δατεῦντο**· α 112.

γ) — **Ἡὼς** : Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτῆ τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μὲ ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα : **ροδοδάκτυλος**, **κροκόπεπλος**, **ἐὐθρονος**, **χρυσόθρονος** κ. ἄ. Ἡ Ἡὼς ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τῆς πραΐας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἰπερίονος καὶ τῆς Εὐρυφάεσσης, σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ.— **ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο** : Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μὲ τὴν ἀκολουθίαν της καὶ ἀσχολεῖται εἰς ἐργόχειρα.— **ἀλιπόρφυρα** : Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἠλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὁποῖον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον βασιλεῖς ἠδύνατο νὰ τὸ μεταχειρίζωνται ἐν ἀφθονίᾳ.

στ. 71 — 109

α) 71 — 84. — **κέκλετο** ρ. κέλομαι = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — **(ἐ)πίθοντο**· πίθομαι· πείθομαι. — **ἡμιονεῖη** = συρομένη με ἡμίονους. — **ὀπλέω**· ὀπλίζω = ἐτοιμάζω. — **ὑπάγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἔσθητα**· περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμοιο**· ἐνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πραγμ. σημ. — **φαινός**· ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **εὐξεστος** = λεῖος, στιλπνός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικῆς**· ε 166. — **ἔδωδή**· ε 95. — **ὄψον**· ε 267. — **αἰγίος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσετο**· μέσ. ἄορ. α' με κατὰ λ. ἄορ. β'. — **ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος**· ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — **χυτλόομαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρὸν. — **ἐλάαν**· ἀπαρέμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλ. τοῦ ἐλαύνω. — **καναχῆ** = κρότος (λέξ. ἡχοποίητος). — **ἡμιόνοιον** = ἀπὸ τοὺς δύο ἡμίονους· γεν. δυϊκ. — **ἄμοτον**· ἐπίορ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐτέντων τὸς πόδας, διὰ νά τρέξουν. — **οἶος**· α 13. — **ἄμα τῆ γε** = βεβαίως μαζί της. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 — 98. — **ἐνθ' ἡ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός**· ζ 40. — **ἐπηετανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος)· πλυνοὶ ἐπηετανοὶ = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε. — **ὑπεκπρόρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώοντο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι**· ρ. καθαίρω = καθαρίζω. — **μάλα περ ῥυπόωντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — **ὑπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγὸν καὶ ἀπεμάκρυναν. — **σεύω** = ἀφίνω νά τρέξη. — **πάρα** = πλησίον. — **δινῆεις** = πλήρεις δινῶν, ὀρμητικὸς (δίνη = συστροφή, στρόβιλος). — **ἄγρωστις-ιος** = χλόη, γρασίδι. — **μελιηδῆς** = γλυκὺς ὡς μέλι. — **ἔσφόρεον** = ἔφερον εἰς...· ρ. φορέω· θαμιστ. τοῦ φέρω. — **μέλαν** = τὸσον βαθύ, ὥστε νά φαίνεται μέλαν. — **στεῖβω** = πατῶ, πιέζω. — **βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — **θοῶς** = ταχέως· α 260. — **ἔριδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι. — **τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία. — **ἐξεΐης**· α 145. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130. — **ὁ θις-ινός** = ἀμμουδιά. — **ἦχι** = ὅπου. — **ἡ λάιγξ -γγος** = χαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ λῆας = λίθος). — **ποτι** = πρὸς. — **χέρσος** = ξηρά. — **ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω. — **λίπ(α)**· = παχειά, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτιατ. λίπα. — **μένον**· ὑποκμ. αἰ δέ. — **τέρσομαι**· ε 152. — **αὐγῆ** = λάμπις, θερμαὶ ἀκτῖνες.

99 — 109.— **τάρφθεν** = ἐτάρπησαν, τέρπομαι σίτου = χορταίνω ἀπὸ φαγητόν.— **ταί** = αὐταί· ἐνν. ὄλαι μαζί.— **ἄρ(α)**· ἀντιστ. : ἐπεὶ σίτου τάρφθεν = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἦτο σύνηθες νὰ διασκεδάζουσιν.— **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἔβγαλαν.— **τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε τὸ τραγοῦδι.— **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν.— **οἷη** = ὅποια, ὅπως.— **κατ' οὔρεα** = ἀνὰ τὰ ὄρη.— **ιοχέαιρα** = τοξεύτρια (ἰός = βέλος + χέω).— **περιμήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερύψηλος.— **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων.— **ὠκὺς** = ταχύς.— **τῆ δέ θ' ἄμα** = καὶ μαζὶ τῆς.— **αιγίοχος*** ε 103.— **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουσιν εἰς τοὺς ἀγρούς.— **γέγηθα** = χαίρω* παρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. (γῆθω, γηθόσυνος* ε 269).— **φρένα*** αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν τῆς.— **πασάων ὑπὲρ** = ἀπὸ ὅλες πρὸ ὑψηλά.— **κάρη*** α 90.— **ἔχει** = κρατεῖ.— **ρεῖα*** ἐπίρρ. = εὐκόλως* α 160.— **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (ἄρι = λίαν + γνωτός).— **πέλεται** = ἐστί.— **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἂν καὶ ὄλαι εἶναι ὠραῖαι.— **μεταπρέπω** = ξεχωρίζω.— **ἀδμῆς - ἦτος**. = ἄγαμος.

γ) — **σφαίρη ἐπαιζον**: Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ πολλοὶ ἄλλοι παραλλαγὰὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ.— **λευκώλενος**: Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα ὃ πέπλος ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 παρκμ.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον *λευκώλενος* ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικείας καλλονῆς.— **Ταυγετος - Ἐρύμανθος**: Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἄφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν Ἐρυμάνθειον κάπρον, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὁποία ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου.— **νύμφαι**: Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἀρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (ἀγρονόμοι). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὅλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιστήμα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ *Ναΐαδες*, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ *Νηρηίδες*, εἰς τὰ δένδρα αἱ *Δρυάδες*, εἰς τὰ ἄντρα αἱ Ἀντριάδες κ.ο.κ.— **καλαὶ δέ τε πᾶσαι**: Μὲ τὴν ἀπλήν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ καλύ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς : ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξύ ὠραίων συνομιλήκων τῆς.

— Ἐκτιμῆσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκότος τῶν στίχων 102 — 109.

στ. 110—148

α) 110—118.— **πάλιν** = ὀπίσω.— **νέομαι** α 17.— **πτύσσω** = διπλώνω. Ἄφοῦ πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε...— **ἐνθ' αὔτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσχέπτετο νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδον.— **ἔγροίτο**: *ἐγείρομαι* = ζυτιῶ καὶ σηκώνομαι.— **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμούς (εὐ + οἶζ. οπ-).— **ἢ οἱ ἠγήσαιτο**: ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον.— **πόλιν**: αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν.— **μετ' ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἔστατο μία ἀμφίπολος.— **ἀμαρτάνω τινός** = ἀστοχῶ, ἀπατυγχάνω.— **δίην** = στρόβιλος, τὸν ὅποῖον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ.— **ἄυσαν**: *αὔω* = φωνάζω.— **ἐπὶ μακρὸν** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἐφθασε μακρὰν ὁ ἦχος τῆς φωνῆς των.— **ἐξόμενος** = ἀνακαθίσας.— **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**: ε 365.

119—126.— **ὦ μοι ἐγώ**: ε 299.— **τέων** = τίνων.— **ἡ ρ(α)** = ἄρα γε.— **ὑβριστής** = βίαιος, κακοποιός.— **νόος**: ε 190.— **θεουδῆς** = θεοφοβούμενος (θεός + ρίζ. δεῖ — τοῦ δεῖδω).— **ὡς τε**: συναπτ. πρὸς τὸ *κουράων*.— **ἀμφήλυθε** = ἤλθε στ' αὐτιά μου.— **θῆλυς** = γυναικεία, λεπτή.— **αὐτῆ** = φωνῆ (αὔω).— **αἰπεινός** = ὑψηλός (*αἶπος* = ὕψωμα· *αἰτεσ-νός*, *αἰτενός-αἰπεινός*).— **κάρηνα**: α 102.— **τὰ πίσεια** = τὰ λιβάδια (ρ. *πιδ-πιδάω* = ἀναβρῶζω· *πίδαξ*).— **ποιήεις** = χλοερὸς (*ποίη* = *πόα*).— **ἦ νύ που** = πάντως, νομίζω.— **σχεδόν**: ε 288.— **αὐδήεις**: ε 334.— **αὐτός** = ὁ μόνος μου, ὁ ἴδιος.— **πειρήσομαι**: ὑποτ. ὡς καὶ τὸ ἴδιωμαί.

127—136.— **ὑπεδύσετο** = ἐβγῆκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους.— **βῆ δ' ἴμεν**: ζ 15.— **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ. *ἀλκί*.— **ῥυει** = βρέχει· *ῥόμενος* = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν.— **ἄημι** = πνέω. *ἀήμενος* = πληττόμενος ἀπὸ ἀνεμον.— **ῥοσε**: ε 151.— **δαίεται** = βγάζουν φωτιές· *δαίωμαί* ε 61.— **μετέρχομαι** = πηγαίνω πρὸς...— **ὁ οἷς** = τὸ πρόβατον.— **ἀγρότερος** = ἄγριος.— **κέλομαι**: ε 98.— **τὰ μῆλα**

α 92.— **πειρήσοντα**· πειράω = κάμνω ἀπόπειραν, μτχ. τελικ.— **δόμος** = στάνη.— **πυκινός** = στερεός.— **μίξεσθαι**· ε 378.— **χρειώ ἴκανε**· ε 189.

137—148.— **σμερδαλέος** = φοβερός.— **κεκακωμένος** = παραμορφωμένος· αἰτιολ. μτχ.— **τρέω** = φεύγω ἀπὸ φόβον (ὁ τρέας).— **ἄλλυδις ἄλλη**· ε 71.— **ἥϊών**· ε 156.— **προυχούσας**· προεχούσας = προεξεχούσας. Διὰ τὸ ἀπομακρυνθοῦν περισσότερον, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρὰ ἀκρωτήρια, τὰ ὅποια ἐσημάτιζεν ἡ ἀκτὴ.— **τῇ ἐνὶ φρεσὶ** = εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς.— **ἐξ αἰρούμαι** = ἀφαιρῶ, βγάζω.— **γυῖα**· α 192.— **ἄντα** = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον.— **σχομένη**· ἔχομαι = κρατοῦμαι εἰς τὴν θέσιν μου.— **μερμηρίζω**· ε 354.— **γούνων** συναπτ. πρὸς τὸ λαβών.— **λίσσομαι** = παρακαλῶ (λιτή-λιτανεία).— **εὐῶπις**· ζ 113.— **ἦ αὐτως** = ἡ μόνον ἔτσι.— **ἀποσταδὰ** = ἐξ ἀποστάσεως.— **μειλίχιος** = γλυκὺς (μειλίσσω).— **εἰ δείξειε**· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις τοῦ Ὀδ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπείρας.— **δοάσατο** = ἐφάνη· μόν. ἀόρ. και πρτ. δέατο.— **κέρδιον** = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον.— **μὴ χολώσαιτο**· ἐνδοιαστ. πρότ. χολοῦμαι· α 69.— **κερδαλέος** = ὅστις θὰ ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) — **κερδαλέον φάτο μῦθον**: Εἰς διαφόρους σκηνὰς τῆς Ὀδυσσεΐας και τῆς Ἰλιάδος, ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει θαυμαστὴν ἱκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις και νὰ ὁμιλῇ μὲ τὸν πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἡ εὐφυΐα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικαῖαν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ και νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρήσατε ἀκόμα μὲ πόσῃ προσοχῇ ζυγίζει τὰς σκέψεις του και μὲ ποίαν ἐτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλύτερον.

στ. 149—185

α) 149—159.— **γουνοῦμαι** (τινὰ) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω.— **ἄνασσα** = βασίλισσα, ἀρχόντισσα.— **νῦ** = λοιπόν.— **θεὸς βροτός**· θηλ.— **τοί** = ἐξ ἐκείνων οἶ.— **ἐγὼ γε** = ἐγὼ δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου.— **εἶδος, μέγεθος, φρυή**· ε 213, 217, 212· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— **εἶσκω** = παρομοιάζω· σὲ ἀγχιστα εἶσκω = σὲ θεωρῶ ὁμοιοτάτην.— **ἡ χθών** = γῆ.— **βαιετάω**· α 51.— **μάκαρ**· α 82· *τρὶς μάκαρες* = τρισευτυχισμένοι.— **σοί**· δοτικ. κτητ. εἰς τὸ πατῆρ κ.λ.π.—

κασίγνητος = ἀδελφός.— **πού** = ὡς φαντάζομαι.— **ἰαίνομαι** = θερμαίνω, εὐφραίνω.— **εἵνεκα σείο** = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματά σου.— **λεύσσω** = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν. μολονότι προηγεῖται τὸ σφίσι.— **θάλος** = θαλερὸς βλαστός.— **εἰσοιχνέω** ἑταιρ. τοῦ εἰσοιχομαι = εἰσέρχομαι συχνά.— **δ' αὖ** = μάλιστα.— **περὶ κῆρι** ε 36.— **ἔξοχον** = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν.— **ὅς κε** = ὅς ἄν.— **ἔδνα** = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). Ἴδε πραγμ. α 277.— **βρίθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον **βρίσας ἐέδνεσι** = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δῶρων.— **ἀγάγηται** ἀντικμ. **σε**.

160 — 169.— **σέβας** = θαυμασμός.— **ἔχει με** = μὲ κατέχει.— **δὴ ποτε** = ἀληθῶς κάποτε.— **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερὸν βλαστόν.— **ἀνερχόμενον** = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω.— **ἔσπετο** α 125.— **λαὸς** = στρατός.— **τὴν ὁδὸν** = κατὰ τὸ ταξίδι.— **ἦ δὴ** = κατὰ τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς.— **κῆδεα** α 224.— **ὡς δ' αὐτως** ὡσαύτως δέ.— **ἔτεθήπεα** ὑπερσ. τοῦ τέθηπα = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. ταφ-θαφ-θάμβος).— **δην** α 203.— **οὐ πω** = ποτὲ ἕως τώρα δὲν...— **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε.— **δόρυ** = κορμὸς δένδρου.— **ἄγαμαι** = θαυμάζω.— **δειδία** δέδια **δεῖδω** = φοβοῦμαι.— **αἰνώς** α 208.— **δέ** ἀντίθ. = ἀλλά.— **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορά.— **ἰκάνει με** = ἤλυθεν εἰς ἐμέ, μὲ εὐρήκε.

170 — 185.— **χθιζὸς** = χθесινός, χθές κατγρμ.— **οἶνοπα** α 183.— **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν.— **ἐφόρει** ε 327.— **κραιπνός** ε 385.— **θύελλα** ε 317.— **κάββαλε** = ἔριψε, ἐπέταξε(**κατ-βάλε**, ὅπως καὶ **κάλλιπε**. Ἴδε γραμμ. τύπον α 243).— **δαίμων** = θεότης ρυθμίζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη.— **ῥφρα** τελ.— **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ.— **οἶω** οἶομαι.— **παύσεσθαι** ὑποκμ. **κακόν**.— **τελέουσι** μέλλ. τοῦ **τελέω** = προξενῶ.— **πάροιθεν** = πρότερον, πρίν δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινά μου.— **ἐλεαίρω** α 19.— **μογέω** ε 223.— **σὲ ἐς πρώτην** ἐς σὲ πρώτην.— **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι.— **εἴ που** = ἔάν τυχόν.— **εἴλυμα** = περικάλυμμα.— **τὰ σπεῖρα** = τὰ ροῦχα.— **ἔχεις** = εἶχεις.— **δοῖεν** εὐχή.— **μεμοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ (**μένος**, **μενεαίνω** ε 341).— **ὄμοφροσύνη** = ὁμόνοια.— **ἔσθλός** α 95.— **ὀπάζω** = χαρίζω.— **μὲν γὰρ** = διότι πράγματι.— **ἀρείων** συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. ἄριστος (ρίζ. ἀρ-ἀρετή, —ἀραρίσκω).— **ὄμοφρονέοντε** δυϊκ. μτχ. τοῦ ὄμοφρονέω = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην.— **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν οἶκον.— **πολλὰ ἄλγεα** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως.— **δυσμενής** = ἐχ-

θρός.— **χάρμα** = χαρά.— **εὐμενέτης** = εὐμένης, φίλος.— **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) — **Ἄρτεμιδί σε εἶσκω**: Ἰδ. στ. ζ 102—109.— **Δῆλος**: Ἡ λατρεία τοῦ Ἄπολλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἰωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερός φοίνιξ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν.— **Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ**: Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἔβαιναν ὁ τελὼν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῖ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγένοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι.— **ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαι**: Ἡ παρομοίωσις τῆς Ναυσ., μὲ τὸν ἱερὸν φοίνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικωτέρας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοίνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅτε διὰ πρώτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλιγραμμὸν καὶ τρυφερὸν δένδρον φοίνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσ. νὰ παραβάλλῃ τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

στ. 186—210

α) 186—197.— **ἀντίον ἠΐδα**: α 213.— **φωτί· ὁ φῶς**: α 324.— **Ζεὺς δὲ αὐτὸς** = καὶ ὁ μόνος ὁ Ζεὺς.— **νέμω** = μοιράζω.— **ὁ ἄλβος** = ἡ εὐτυχία.— **ἐσθλός**: α 115.— **καὶ που σοὶ** = ἔτσι καὶ εἰς σέ.— **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοῖραν.— **τετλάμεν**: ἀόρ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. ταλα-τλη-τλα· ε 178).— **ἔμπης**: ε 205.— **δευήσεται**: μέλλ. τοῦ δεύομαι· α 254.— **ῶν**: τούτων ὄν.— **ἐπέοικε** = ὑποκμ. μὴ δεύεσθαι· ἦτοι: δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπ' ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης.— **ταλαπείριος** = ὑποστὰς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθῆς (ταλα + πείρα).— **ἀντιάζω** = συναντῶ· ὑποκμ. τῆς μτχ. ἰκέτην = ὅταν αὐτὸς εὐρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας.— **δείξω δέ...** **ἔρέω δέ**: συμπλεκτ. συνδ. καί... καί.— **ἔρέω**: ἐρῶ.— **λαοὶ** = οἱ κάτοικοι.— **ἔχουσι** = κατοικοῦσι.— **μεγαλήτωρ**: ε 81.— **τοῦ δ' ἐκ**: ἐκ δὲ τοῦ = καὶ ἀπ' αὐτόν.— **ἔχεται** = κρατεῖται, ἐξαρτᾶται.— **τὸ κάρτος** = ἡ ἐξουσία.— **ἡ βίη** = ἡ ἰσχὺς.

198 — 210.— ἦ = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἡμί = λέγω).— **κελεύω**· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω.— **πόσε** = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ;— **ἦ μή που** = ἀλήθεια μὴ τυχόν.— **φάσθε** = λέγετε, νομίζετε.— **οὐκ ἔστι** = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ.— **διερός** = ἄξιος φόβου· (ρίζ. δι-δέδια-δέος).— **οὗτος ἀνὴρ διερός βροτὸς** = αὐτὸς ὁ ἀνθρωπος ὁ φοβερός.— **οὐδὲ γένηται** = οὔτε θὰ ὑπάρξῃ.— **ὅς κεν ἴκηται**· ὅς ἂν ἴκηται = ὅστις θὰ ἔῃτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ— **ἡ δημοτῆς** = ἐχθρότης, κάταστροφὴ (δήμιος-δαίω = καίω, λεηλατῶ).— **ἀπάνευθε**· α 190.— **πολύκλυστος** = πολυκλύμαντος (κλύζω, κατακλύζω).— **ἔσχατοι**· α 23.— **ἄμμι**· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ **ἐπιμίσγεται** = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν.— **δύστηνος**· α 55.— **ἄλωμενος** = περιπλανώμενος.— **κομέω** = περιποιοῦμαι (ρίζ. κόμ, γηροκομῶ, ἱπποκόμος).— **πρὸς Διὸς** = ἐκ μέρος τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς.— **δόσις** = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον.— **φίλος** = εὐπρόσδεκτος.— **ὀλίγη τε φίλη τε** = ἔστω καὶ μικρὸν, εἶναι εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. «δόσις ὀλίγη τε φίλη τε» ἔχει καταστῆ παροιμιώδης.— **ᾔθι** = ὅπου.— **ἐπὶ ἔστι** = ὑπάρχει καί.— **σκέπας ἀνέμοιο** = τόπος ὑπὲρνεμος.

γ)— **ἔσχατοι**: Ἡ νῆσος Σχερία παρίσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ Φαίακες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των— **πρὸς Διὸς εἰσιν ξεῖνοί τε πτωχοί τε**: Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν ἐλέγετο ξεῖνιος καὶ ἱκετήσιος Ζεὺς. Ὁ μέγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρύτατα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβίαζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν τοῦτον νόμον.

στ. 211—246

α) 211 — 222.— **ἔσταν**· ἔστησαν.— **κέλευσαν ἀλλήλησι** = ἐφώναζεν ἡ μία τὴν ἄλλην.— **καὶ δ' εἶσαν**· κατ (α) δὲ εἶσαν = τὸν ὠδήγησαν δέ.— **πὰρ δὲ οἱ** = πλησίον του δέ.— **ἄρα** = φυσικά.— **τὸ φᾶρος** = ἐξωτερικὸν ἔνδυμα.— **εἶματα**· κατηγρ. = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ.—

λῆχυθος· ζ 79.— ἄνωγα· α 269.— ἄρα = ἀκολούθως.— ῥοαί = ρεῖ-
θρα.— μεταυδάω = ὁμιλῶ πρὸς.— οὕτω ἀπόπροθεν = ἔτσι εἰς ἀπό-
στασιν.— αὐτὸς = μόνος μου.— ὤμοιιν ἀπολούσομαι = πλύνω ἀπό-
τοὺς ὤμους μου.— ἦ γάρ = διότι πράγματι.— δηρόν· ἐπίρρ. = πολὺν
καιρὸν (πρβλ. δὴν — δηθὰ — δηρόν).— ἀπὸ χροός ἐστιν = λείπει ἀπό-
τὸ σῶμά μου, ἐστερηθήη τὸ σῶμά μου.— ἀλοιφή = ἐπάλειψις δι' ἐλαί-
ου.— ἄντην· ἐνώπιόν σας.— μετελθὼν = ἀφοῦ εὐρέθηη μεταξὺ.

223—238.— ἴσαν· ἦσαν.— νίζομαι = πλύνομαι· α 112.— ἀμπέχω
= ἐνδύω, περιβάλλω. (ἀμφι + ἔχω). Ἡ ἄλμη εἶχεν ἐπικολήσει εἰς
τοὺς ὤμους του ὡς ἐνδυμα.— σμήχω = καθαρίζω διὰ τριβῆς.— χνόος
= ἄχνη, τὸ ἀπέξηραμμένον ἄλας.— ἀτρύγετος· ε 52.— πάντα λοέσ-
σατο = ἐκαθαρίσθη τελείως.— λίπα· ζ 96.— ἔσσατο· ἄρρ. τοῦ ἐννυ-
μαι = ἐνδύομαι.— πόρε· ε 321.— ἀδμής· ζ 109.— ἐγγεγαυῖα = ἡ
γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (γέγασα — γέγονα· ε 35).— θῆκεν εἰσιδέειν =
ἔκαμε νὰ φαίνεται, τὸν ἔκαμε κατὰ τὴν ὄψιν.— μείζων = ὑψηλότε-
ρος.— πάσσων = παχύτερος.— κὰδ δὲ κάρητος· κατὰ δὲ κάρητος.—
ἦκε = ἔκαμε νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι του.— οὖλαι κόμαι = σγουρά
μαλλιά.— ὑακίνθινον ἄνθος = τὸ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου.— περιχεύεται
χρυσόν = περιχύνει, στολίζει μὲ χρυσόν.— ἴδρις-ιος = ἔμπειρος τεχνί-
της (ιδ-εἶδέναι).— δέδαεν· ἄρρ. μετ' ἀναδιπλ. = ἐδίδαξεν (ρίζ. δα-
δαῖναι, διδάσκω, δαῖφρον).— χαρίεις = κομψός.— τελείω = ἐκτελῶ
(τελέω).— ἔζετο· καθέζετο· ε 195.— κίω· ζ 84.— θῖνα θαλάσσης·
ζ 94.— στίλβω = λαμποκοπῶ.— θηέομαι· θεάομαι = βλέπω μετὰ θαυ-
μασμοῦ.

239—246.— κλύω = ἀκούω.— ἀέκητι· α 79.— οὐκ ἀέκητι = με-
τὴν θέλησιν. Σχῆμα λιτότητος.— ἐπιμίσγεται· ζ 205.— ἀντίθεος·
α 21.— ἀεικέλιος = ἄσχημος.— δέατο = ἐφάνετο (δοάσατο· ζ 145).—
αἶ (εἶ) γάρ = εἶθε πράγματι.— πόσις· α 15.— κεκλημένος εἶη = νὰ
ὀνομάζετο, νὰ ἦτο.— ἄδοι· ἀνδάνω = ἀρέσκω· καὶ οἱ ἄδοι = καὶ ἐπι-
πλέον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, δηλ. ὅχι μόνον νὰ εἶναι κάποιος τοῦ τόπου μας,
ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἡ ἐδῶ διαμονή.

β)— Ἀφομοίωσις τοῦ τ τῆς προθέσεως κατὰ πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμ-
φωνον τῆς ἐπομένης λέξεως : κὰδ δ' ἄρ, κὰδ δὲ κάρητος (ὅπως καὶ
εἰς τὰ σύνθετα : κάλλιπε, κάμμορος).

γ) — **φᾶρος**: Ἐνδυμα ἀνδρικὸν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρίδων φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὕακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας**: Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἔνοσεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — **ἀνὴρ ἰδρις**: Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικοὺς χρόνους ἴδε εἰσαγ. — **περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ**: Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται *ἐμπαιστική*. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὐρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηναίων (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσὰ σχέδια κ. ἄ.). — **Ἥφαιστος-Παλλάς Ἀθήνη**: Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἥφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηναίη γενικῶς ἦτο ἡ προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτὴν ἐλατρεύετο ὡς Ἐργάνη Ἀθηναί.

στ. 247 — 290

α) 247 — 254. — **μάλα** = πολὺ, ἐν. προθύμως. — **ἦ τοι** = πράγματι, ἐν. ὁ Ὀδυσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἀγευστος, νηστικός (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἀλλ' ἐνόησεν** ε 382. — **εἴματα πτύξασα** ζ 111. — **κρατερῶνυξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — **ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε** ε 181.

255 — 290. — **ὄρσοο** = σήκω· προστ. ἀόρ. τοῦ ὄρνυμαι· α 347. — **ἴμεν**· ἰέναι, εἴμι. — **δαίφρων**· α 48. — **εἰδησέμεν**· εἰδήσειν ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὦδε...** ἀπινύσσειν· ε 342. — **ὄφρ' ἄν** = ἕως ἄν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν**· ἴωμεν ἄν. — **ἀγροὶ** = ἐξοχή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημένα ἐκτάσεις. — **τόφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. — **μεθ' ἡμίονους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμίονους. — **καρπαλίμως**· ε 193. — **ἔρχεσθαι** ἀπαρ. εἰς σημ. προστακτ. — **ἡγεμονεύω ὁδόν** = προηγούμεναι, διὰ τὰ νὰ σᾶς δεῖγνω τὸν δρόμον. — **ἐπιβήομεν**· ἐπιβήσωμεν = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν (ἔστι)** = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — **ἐκάτερθε πόληος** = ἀπὸ τὰ

δύο μέρη, περικλείων τὴν πόλιν.— **λεπτὸς** = στενός.— **εἰσίθμη** = εἴσοδος.— **ὄδον** = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ.— **ἀμφιέλισσαι (νῆες)** = κυρτούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρὺμνην.— **εἰρύονται** ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνελκυσθῆναι.— **ἐπίστιον** = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῆ εἰς τὴν ξηράν.— **πᾶσιν ἐκάστῳ ἐστὶ** = ὅλοι ἀνεξαίρετως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον.— **σφι** σφίσιν-αὐτοῖς.— **ἀγορῆ** = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις.— **Ποσιδήιον** = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος.— **ρύτος** = μέγας λίθος, τὸν ὁποῖον ἔσυραν, διὰ τὸ νὰ τὸν τοποθετήσουν (ρύω, ἐρύω = σύρω).— **ὁ λάας** = λίθος. (πρβλ. λα-τόμος).— **κατωρυχῆς** = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος.— **ἀραρυῖα (ἀγορῆ)** = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70).— **ὄπλα (νηῶν)** = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων.— **ἀλέγω** = φροντίζω, καταγίνομαι.— **πίσμα** = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι.— **τὸ σπείρον**· ε 318.— **ἀποξούουσιν** = πελεκοῦν, διὰ τὸ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν.— **τὸ ἐρετμόν** = ἡ κώπη (ρίζ. ἐρ-ἐρέσσω-ἐρέτης τρι-ήρης· πρβλ. φιλήρετμοι· α 181).— **μέλει Φαιήκεσσι**· μέλει τινί τι· α 159.— **ὁ βιὸς** = τὸ τόξον.— **φαρέτρη** = θήκη τῶν βελῶν.— **νῆες εἶσαι**· ε 175.— **ῆσιν ἀγαλλόμενοι**· ἀγάλλομαι τινι = χαίρω, καμαρώνω διὰ κάτι.— **πολιός** = φαίός.— **ἀλειίνω** = ἀποφεύγω· καὶ ε 326.— **ἡ φῆμις**· φήμη = λόγοι, διαδόσεις.— **ἀδευκῆς** = κακόβουλος, — **μωμεύω** = κακολογῶ.— **δ' εἰσίν** = ὑπάρχουν πράγματι.— **ὑπερφιάλοι**· α 134.— **εἵπῃσι** ἡ ὑποτκ. ὡς μέλλον.— **κακώτερος** = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος.— **ἀντιβολῶ** = συναντῶ. Ἡ μτχ. εἶναι ὑποθ.— **τις δ' ὅδε ἐπεταί** = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ.— **μέγας**· ζ 230.— **πόσις**· α 15.— **ἦ πού τινα** = ὀρισμένως κάποιον.— **πλαγχθέντα**· α 2.— **κομίζομαι** = λαμβάνω μαζὶ μου.— **ἦς**· κτητ.— **τηλεδαπός** = ὁ ἐκ μακρυῆς χώρας προερχόμενος.— **ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι**· εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανεὶς...— **πολυάρητος** = πρὸς τὸν ὁποῖον ἔκαμε πολλὰς προσευχὰς (πολὸν + ἀράομαι = εὐχομαι).— **βέλτερον**· βέλτιον.— **ἐποιοχόμενη αὐτῆ** = ἀφοῦ ἐπῆγε μόνη της.— **ἦ γὰρ** = διότι τῷ ὄντι.— **ἀτιμάζω** = περιφρονῶ.— **μνάομαι**· α 248.— **ὄνειδος** = προσβολή, κατηγορία.— **νεμεσῶ**· α 119.— **ῥέζω**· α 47.— **ἀέκητι**· α 79.— **έόντων** = ἐνῶ ζοῦν.— **μίσγομαι** = ἔχω σχέσεις.— **ἀμφάδιος** = φανερός.— **ῶκα**· ἐπίρρ. = ταχέως (ὠκύς).— **ξυνίημι** = κατανοῶ.— **ἐμέθεν ἔπος** = τὸν λόγον μου.

β) — Μέλλων ποιητ. : **εἰδήσω** ἐξ ἀχρήστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ προκμ. *οἶδα*.

— Ἄδριστ. ὑποκτ. τοῦ **βαίνω** : **βῆω** (βῶ).

— **Ποσιδήιον** : τὸ **σι** μὲ **ι** ἐξ ἀρχαιοτ. ρίζ. **Ποσιδάν**. — Ἡ κατάλ. ἑωνικὴ ἀντὶ **-ειον**.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός : **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) — ἦν **πέρι πύργος** : Αἱ πόλεις τῶν Μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμέναι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεξοχάς (πύργους). Τοιουτοτρόπως τὸ τεῖχος ἐγένετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἴλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη. — **λεπτὴ δ' εἰσίθμη νῆες δ' ὀδὸν ἀμφιέλισσαι** : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικᾶς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκειται εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶναι στενὴ. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνυον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῖα, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιοκτῆταί των εἶχον ἀνεκλύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινάων** : Διὰ ν' ἀντέχουν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων ἠλείφοντο μὲ πίσσαν ἢ ἀπλῶς μὲ βαθύχρωμον βαφήν. — **βιός** : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ **φαρέτρα**, δηλ. θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἄνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοῦς ὤμους μὲ ἱμάντα.

στ. 291 — 315

α) 291 — 302. — **δήεις** = θά εὔρης. — **ἀγαλός** = λαμπρός, ὠραῖος. — **κέλευθος** α 195. — **αἰγειρός** ε 64. — **νάω** = ρέω (νάμα). — **τέμενος** = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτήμα. (τέμ-νω). — **ἄλωη** = ἐπίπεδος ἕκτασις καλλιεργημένη α 193. — **τεθαλυῖα** **τεθίλει** ε 69. — **πτόλις** πόλις, πρβλ. **πτολίεθρον** α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται, ὅταν φωνάζῃ. — **μείναι** ἀπαρμφ. μὲ σημασίαν προστακτ. — **εἰς ὃ** = ἕως ὅτου — **ἔλπομαι** = φαν-

τάζομαι, ὑπολογίζω.— ποτὶ = πρὸς.— ἴμεν· ἰέναι· ἀπαρμφ. ὡς προστακτ.— ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἐρ-, ἡρόμην).— ρεῖα· ζ 108.— ἀρίγνωτος· ζ 108.— καὶ πάις = ἀκόμα καὶ ἓνα παιδί.— ἠγοῦμαι = ὀδηγῶ.— νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ.· δηλ. ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρός.— εἰκότα· τοῖσι = ὅμοια μὲ αὐτά.— τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω.— δώματα· = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον.— οἶος· ἐνν. τέτυκται.— ἥρωσ· α 189.

303—315.— κεκύθωσι· κεύθω = κρύπτω.— ὀπότ' ἄν σε δόμοι κεκύθωσι = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα.— ὦκα· ζ 289.— διεληθέμεν· ἀπαρμφ. ὡς προστακτική.— ἦσται· α 108.— ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52.— αὐγή· ζ 98.— ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53.— θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἠλάκατα.— ιδέσθαι· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι.— κίονι κεκλιμένη = στηριζομένη ἐπὶ κίονος.— εἶα(αι)· ἦνται = κάθηνται.— ποτικέκλιται = στηρίζεται πρὸς.— αὐτῆ (τῆ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα.— τῷ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὁποίου καθήμενος.— οἰνοποτάζω = πίνω κρασί.— ἀθάνατος ὦς = ὡς ἀθάνατος.— παραμείβομαι = προσπερνῶ.— βάλλειν· ἀπαρέμφ. ὡς προστακτ.— νόστιμον ἦμαρ· α 9.— καρπαλίμως· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴθαι.— χαίρων = πρὸς χαρὰν σου.— εἴ κέν τοι = ἐὰν βεβαίως.— φίλα φρονέω = διατίθεμαι εὐμενῶς.— ἐλπωρή τοι (ἔστι) = ὑπάρχει ἐλπίς δι' ἐσέ.— εὐκτίμενος = καλοκτισμένος· (εὐ + κτίω = κτίζω).

γ) — ἄλλος: Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν.— δόμος· Ἄλκινόοιο: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἄλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὅμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ῥαψωδίαν η' (ἴδε περιλήψιν).

στ. 316—331

α) 316—327.— ἴμασεν· ε 380.— φαιινός = στιλπνός.— ὦκα· ζ 289.— τρωχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω.— πλίσσομαι = βαδίζω.— μάλα = μὲ πολλὴν δεξιότητα.— ἄμα = συγχρόνως.— ἐποίατο = ἔποιετο.— νόω = μὲ προσοχὴν.— ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπί.— ἦ ἰμάσθλη = ἡ μᾶστιξ· ε 380.— κλυτός· α 30.— ἱρός = ἱερός.— ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου.— αὐτίκα ἔπειτα· ε 44.— ἀρῶμαι = εὐχομαι.

προσεύχομαι.— κλυθί· προστακτ. τοῦ κλύω = ἐπακούω.— αἰγίοχος· ε 103.— ἀτρυτώνη = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηναΐδος.— νῦν δὴ περ = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἐγένετο ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὐρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.— πάρος = πρὶν, προηγουμένως.— ραίομαι = συντρίβομαι· ε 221.— ἐννοσίγαιος· ἐνοσίχθων· α 74.— φίλον ἦδ' ἔλεεινόν· κατηγγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαθείας. Ἦτοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαγγισθοῦν οἱ Φαίακες.

328—331.— εὐχομαι = προσεύχομαι.— ἐναντίη = κατὰ πρόσωπον.— αἶδετο· ζ 66.— γάρ ρα = διότι φυσικά.— πατροκασίγνητος = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς (κασίγνητος· ζ 155).— ἐπιζαφελῶς = σφοδρῶς.— μενεαίνω· α 20.— 331 = α 21.

β)— Προστακτ. ἀορ. β' τοῦ κλύω: κλυθί (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἐκλυν).

γ)— πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας: Ἡ Ἀθηναΐς δὲν ἔπαυσέ ποτε νὰ προστατεύη τὸν Ὀδυσσεύα. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυαγίον του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐναντιωθῇ ἡ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη ὅμως ἐτελέσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ῥ Α Ψ Ω Δ Ι Α π

στ. 154—185

α) 154—166.— ἦ· πρτκ. τοῦ ἡμί = λέγω· ζ 198.— ὦρσε· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ.— συφορβός = χοιροβοσκός (σῦς + φέρβω = τρέφω).— δησάμενος· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44.— Ἴεν ἦει· παρατ. τοῦ εἶμι.— οὐδ' ἄρα = καὶ φυσικά δὲν...— λῆθε· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν.— σταθμός = ἡ στάνη τῶν χοίρων.— κίων· κίω· α 22.— ὑφορβός = χοιροβοσκός (ῦς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω).— σχεδόν· ε 228.— δέμας· ε 212.— ἦικτο = εἶχεν ἐξομοιωθῆ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν· (παθ. ὑπερσ. τοῦ ἔοικα, εἶκτο καὶ ἦικτο).— ἄγλαός = ἐξοχος, ὠραῖος.— ἔργα = ἐργόχειρα.— ἰδυίη· θηλ. τοῦ εἰδῶς -οῖδα.— κατὰ ἀντίθυρον = ἐξῶ, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου.— ἡ κλισίη =

ἢ καλύβη (κλίνω).— οὐ πω = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον.— ἐναργής = δραστής, ὀλοφάνερος (ἀργής-ἀργός = στυλπνός, φωτεινός· πρβλ. ἀργυρός).— ὑλάοντο· ὑλάομαι = ὑλακτῶ, γαυγίζω.— κνυζηθμός = οὐρλιασμα.— ἐτέρωσε = εἰς τὸ ἄλλο μέρος.— φόβηθεν = ἔφυγαν τρομαγμένοι.— ἦλθεν· ὁ Ὀδυσ.— παρέκ τειχίον = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος.— πάροιθε = πρό, ἔμπροσθεν.

167—171.— ἔπος = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου.— φάο = νὰ εἰπῆς, νὰ ἀποκαλύψῃς. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα- τοῦ φημί.— ἐπίκουθε· κεύθω· ζ 303.— θάνατον καὶ κήρας· ε 387.— ἀραρόντε· ἀραρόσκαω· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω.— ἔρχησθον· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μτχ. ἀραρόντε εἰς δυϊκ. ἀριθμ.— δηρόν· ζ 220.— σφῶιν = ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σὺ-ὄμεις.— μεμαυῖα· μεμαῶς· ε 375.

172—180.— ἦ· π 154.— ἐπεμάσσατο· ἐπιμαίομαι = ἐγγίζω.— φᾶρος· ζ 214.— ἐυπλυνές = καλοπλυμένος.— δέμας· ε 212.— ὠφελ· ὀφέλλω = αὐξάνω.— ἦβη = νεότης, ἀκμή.— ἄψ = πάλιν, ἐκ νέου.— γναθμός = σιαγών, παρεϊά.— τάνυσθεν = ἐτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτάς αἱ ρυτίδες (τανύομαι· ε 68).— κυάνεος = βαθὺς κυανοῦς, μαῦρος.— τὸ γένειον = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι.— ἔρξασα· ἔρω· α 293.— πάλιν κίε = ἔφυγε.— ἦιεν· ἦει, εἶμι.— ἡ κλισίη· π 159.— θαμβῶ τινα = μένω ἔκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός.— ταρβῶ = τρομάζω, φοβοῦμαι.— ἐτέρωσε = πρὸς ἄλλο μέρος.— βάλε ὄμματα = ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του.— 180 = α 122.

181—185.— νέον = μόλις πρὸ ὀλίγου.— ἠέ πάροιθεν· ἡ πρίν.— εἶματα· ζ 26.— ὁ χρώς· ζ 61.— ἡ μάλα = ἀναμφιβόλως.— ἴληθι = γενοῦ ἴλεως· προστκ. ρήμ. ἴλημι ἢ ἰλήκω (ἐκ ρίζ. ἰλάω-ἴλεως).— δώομεν· ὑποτκ. ἀορ. τοῦ δίδωμι.— κεχαρισμένα = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἐπομ. μεγαλοπρεπῆ.— ἱερά· α 61.— τετυγμένα = κατεσκευασμένα, κατεργασμένα· ρ. τεύχω· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευὴ χρυσᾶ.— φρέιδομαι = προφυλάττω, προστατεύω.

β) — Σχηματισμός τοῦ παρατ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βαρύτονα : ἴεν.

— Θηλ. τῆς μτχ. τοῦ οἶδα ἐκ τῆς ρίζ. ἰδ.-: ἰδυῖα.

— Τὸ φημί εἰς τύπους μέσης φωνῆς : προστ. φάο, ἔφατο, φάσθε· ζ 200. κ.ᾶ.

— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. σύ : σφῶι, σφῶιν.

— Κατάληξις γ'. πληθ. παθητ. ἀορ. -θεν : τάνυσθεν.

γ) — **κύνες τε ἴδον** : Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἰσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικά φαινόμενα. — **ἄλλοιός φάνης** : Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἄθηνᾶ τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὠραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ χαρακτηριστικά, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνηθες θέμα εἰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν. — **δῶρα χρύσεια τετυγμένα** : Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκευὴ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν Μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ κτερίσματα ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσοῦς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλείων ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχάλοοντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

στ. 186 — 224

α) 186 — 193. — **τοί· σοί· δοτ· ἤθικ.** = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε. — **εἰσκῶ** ζ 152. — **στεναχίζω** = στεναίζω. — **ἄλγεα**· α 4. — **βία** = αὐθαιρεσία. — **ὑποδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι. — **κύσει· κινέω** = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **κάδ δέ·** ζ 230. — **ἦκε· ἦμι** = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. — **χαμᾶζε** = κάτω, χάμω. — **πάρος·** α 21. — **ἦκε·** ἀντικμ. δάκρυον. — **νωλεμές·** ἐπίρρ. = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ·** ἀντιθ. = ἄλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπίειθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἐξαυτίς** = πάλιν.

194 — 200. — **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἄλλ' εἶσαι θεός, ὅστις μὲ θέλγει = μὲ ἀπατᾷ. — **οὐ πως ἄν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. — **μηχανόωτο· μηχανάομαι** = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ᾧ αὐτοῦ νόω·** ἐῶ αὐτοῦ = μὲ τὸν ἰδικόν του νοῦν, μὲ τὴν ἰδικὴν του εὐφυΐαν. — **ὄτε μὴ** = ἐάν μὴ, ἐκτὸς ἐάν. — **ῤηιδίως· ῥαδίως.** — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησίν του. — **θειῆ· τίθημι** = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον·** π. 181. — **ἀεικῆς** = εὐτελής. — **ἔσσο·** ὑπρσντ. τοῦ ἔσσημι (ρίζ. ἐσ-ἔσσημι).

201 — 212. — **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε... ἀγάσθαι**· ἡ σειρὰ τῶν λέξ. : οὐ ἔοικε σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάσθαι φίλον πατέρα ἔνδον ἔόντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. — **ἔνδον ἔόντα** = διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν πατρίδα του. — **περιώσιον** =

ὑπερβολικὰ (περιούσιον, περί = πολὺ + εἰμί), εἰς τόσον βαθμόν.— **ἀγάσθαι** ἀγαμαι = ἐκπλήττομαι.— **τοί** σοι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλεύσεται.— **ᾧδ' ἐγὼ** = ἐγὼ ἐδῶ.— **τοιόσδε** = μὲ αὐτὴν τὴν μορφήν, ὅπως μὲ βλέπεις.— **ἀληθείς** ἀλάομαι ε 377.— **τόδε ἔργον** = τοῦτο, δηλ. ἡ μεταμόρφωσις μου εἶναι ἔργον.— **ἀγελείη** = ἡ δίδουσα λάφυρα (ἀγω + λείη). Ἐπίθ. τῆς Ἀθηνᾶς.— **πτωχὸς** = ἐπαίτης (πτώσσω = ζαρώνω).— **ἐναλίγκιος** ἀλίγκιος = ὅμοιος.— **περὶ χροῦ** π 182.— **ῥήιδιον** ῥήιδιον.— **κυδῆναι** κυδαίνω = δοξάζω, ἐξυψώνω.— **βροτός** μετὰ τοῦ θνητός = ἄνθρωπος.— **κακῶσαι** κακῶ = βλάπτω, ἐξευτελίζω.

213—224.— **ὡς ἄρα φωνήσας** = ἀκολούθως, ἀφοῦ εἶπεν...— **ἀμφιχυθείς** ἀμφιχέομαι = περιπτύσσομαι.— **λείβω** ε 84.— **ἕμερος** = πάθος (ἡμείρομαι α 59).— **ὑπὸ ὦρτο** = προσεκλήθη ἐνδομύχως (ρ. ὄρνυμαι).— **γός** = θρῆνος.— **λιγέως** = διαπεραστικά, δυνατά.— **ἀδινώτερον** = περισσότερον, μὲ θρῆνον διαρκέστερον (ἀδινός α 92).— **οἰωνοί** α 202.— **φήνη** = εἶδος ἀετοῦ.— **αἰγυπιὸς** = γύψ (αἶξ + γύψ, διότι οἱ γῦπες ἀρπάζουν αἶγας).— **οἴσι** ἡ δοτικ. εἶναι κτητ. καὶ ἡθ. = τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των.— **ἐξείλοντο** ἐξαιροῦμαι = ἀφαιρῶ, ἀρπάζω.— **πάρος** α 21.— **πετεηνά** = ἱκανὰ νὰ πετοῦν.— **ὡς ἄρα** = ἔτσι λοιπόν.— **ἐλεεινὸν δάκρυον** περιληπτ. = δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον.— **εἰβῶ** λείβω.— **καὶ νυ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδυ** = καὶ ἔτσι θὰ ἔδυσεν.— **ὄδυρομένοισι** ἐν. αὐτοῖς = ἐνῶ αὐτοῖ ἐκλαιον.— **αἶψα** = αἶφνης.— **223-224** = α 172—173.

β) — **ω** ἀντὶ **ου**: περιούσιον (περιούσιον).

— Ἔτερος τύπος τοῦ ὀνόμ. Ἀθήνη : Ἀθηναίη.

γ) — **ᾧδ' αὐτὸς τοιόσδε**: Ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐγνώριζε τὴν μορφήν τοῦ πατρὸς του καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ὀδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν: ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσ. καὶ αὕτη εἶναι ἡ μορφή μου.— **Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔξετο**: Μὲ δραματικὴν τέχνην ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸν Ὀδυσσεᾶ νὰ λυγίξη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμήν τῆς ζωῆς του. Ὁ ἐναγκαλισμὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποτελοῦν ἐπίσης θαυμαστὴν παρένθεσιν εἰς τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὸν νὰ διακοπῇ.— **ἀδινώτερον ἢ οἰωνοί**: Ὁ θρῆνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρὰ των, εἶναι τόσον ἐπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νὰ

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται τὴν παρομοίωσιν αὐτῆν.

στ. 225—265

α) 225—239.— **τοιγάρ** = βεβαίως.— **τοι** συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω.— **ναυσικλυτός· ναυσικλειτός·** ζ 22.— **καί με εὐδοντα...** Ἰθάκην· σειρ. λέξ. : *καί με κάθθησαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὐδοντα ἐν νηϊ θοῆ ἐπὶ πόντον.*— **εὐδω** = κοιμῶμαι.— **κάθθησαν** = ἀπεβίβασαν.— **ἔπορον·** ε 372.— **ἄλις** = ἀρκετά.— **231** = ε 38.— **τὸ σπῆος** = σπέος· α 15.— **ἰότης** = θέλησις.— **κέονται** = κεῖνται.— **ὑποθημοσύνη** = συμβουλή, ὑπόδειξις (ὑποτίθημι).— **βουλεύω** = συσκέπτομαι.— **καταλέγω** = ἀναφέρω κατὰ σειράν.— **θυμὸς ἀμύμων** = εὐγενὲς καρδία.— **μερμηρίξας** = ζ 141.— **φράσσομαι κεν** = θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι.— **ἦ-ἦ** = ἐάν— ἦ.— **νῶι** = ἡμεῖς οἱ δύο.— **δυνησόμεθά κεν** = θὰ δυνηθῶμεν.— **ἀντιφέρομαι** = ἀντιμετροῦμαι.— **μούνω· μόνω.**— **ἄνευθε** = ἄνευ.— **δίξημαι·** α 261.

240—257.— **ἦ τοι** = ἀληθῶς, πράγματι.— **αἰχμητής** = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητής.— **ἐπίφρων** = συνετός, φρόνιμος.— **χεῖρας-βουλήν**· αἰτιατικαὶ τοῦ κατὰ τι.— **ἡ ἄγη** = θαυμασμός.— **οὐδέ κεν εἶη** = καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν.— **ἴφθιμος** = ἰσχυρός, ἀκμαῖος.— **ἀτρεκές** = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν.— **οὔτε δύ' οἶαι** = οὔτε δύο μόνον δεκάδες.— **τάχα** = ἀμέσως.— **εἴσομαι· μέλλ.** τοῦ οἶδα.— **κοῦρος** = νέος.— **κεκριμένος** = ἐκλεκτός· ρ. κρίνω = χωρίζω, ἐκλέγω.— **δρηστήρ** = ὑπηρέτης (ρ. δρω).— **πίσυρες·** ε 70.— **φῶς·** α 324.— **ἔασιν** = εἰσίν.— **ἄριστοι** = εὐγενεῖς.— **ἄμα** = μαζί.— **δοιῶ** = δύο.— **δαήμων** = εἰδικός.— **δαιτροσύνη** = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας· (δαιτρός· α 141).— **εἰ ἀντήσομεν τῶν** = ἐὰν συναντήσωμεν αὐτούς.— **μή·** ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου δέδοικα.— **πολύπικρα καὶ αἰνὰ** = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερόν.— **ἀποτίσαι· ἀποτίνομαι** = ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ.— **βία** = βιαιοπραγία. Τὸ νόημα : φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποίαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων προκαλέσῃ τὴν καταστροφὴν σου.— **ἀμύντωρ** = βοηθός.— **φράζω· φράζομαι** = συλλογίζομαι.— **ὃ κέν τις ἀμύνη·** ὅστις ἂν = ὁ ὅποιος θὰ ἡδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ.— **πρόφρονι θυμῷ** = με προθυμίαν.

258 — 265.— **σύνθεο**· ρ. *συντίθημι* = προσέχω και κατανοῶ.—
ἀρκέσει· *ἀρκῶ* = βοηθῶ.— **ἐσθλῶ τούτω ἐπαμύντορε**· ὀνομαστ.
 δυϊκ.— **τούς ἀγορεύεις** = τούς ὁποίους ἀναφέρεις.— **ὑψι**· ἐπίφρ. =
 ὑψηλά.— **καθημένω περ** = μαλονότι κάθηνται.— **ὦ** = οἱ ὁποῖοι, δηλ.
 οἱ δύο ἐπαμύντορες.— **κρατέουσι**· μετὰ δοτκ. = κυβερνοῦσι.

β)— Ἐπικῶς τύπος τοῦ *κεῖμαι* εἰς τὸ γ' πληθ. **κέονται**.

— Δυϊκῶς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : **νῶι(ν)**.

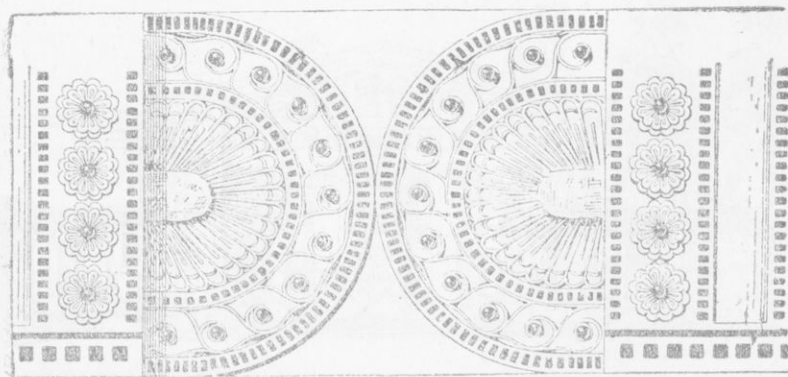
— Γ' πληθ. τοῦ εἶμι : **ἔασι(ν)**.

γ)— **χεῖρας αἰχμητὴν και ἐπίφρονα βουλήν**: Κατὰ τὸν Ὅμη-
 ρον τύπος ἰδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς με-
 τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρχηγὸς
 ἐνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι «ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμητῆς».—
ἔξ δὲ δρηστῆρες... : Οἱ μνηστῆρες ἔχοντες μαζί και τὴν ἀκολουθίαν
 των ἀπὸ θεράποντας και κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν και ἦσαν
 ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἡ βεβαίωσις τοῦ Ὀδυσ-
 σέως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες, ὁ Ζεὺς και ἡ Ἄθηνᾶ, θὰ βοη-
 θήσουν τούς ἐνδικητὰς προεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δράματος,
 τὸ ὅποιον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσέως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

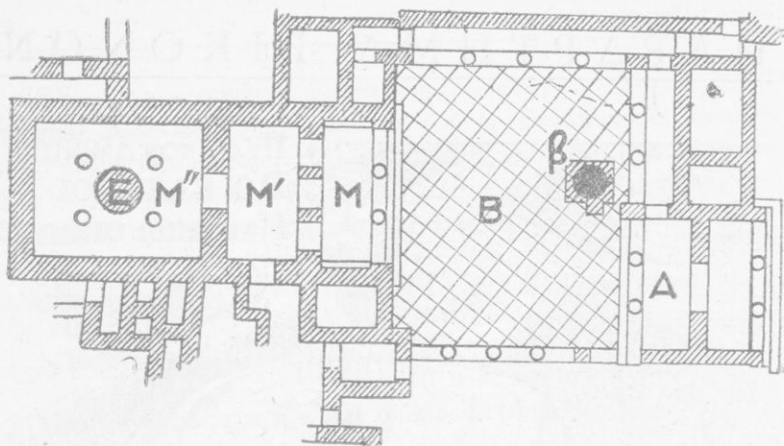

Εικ. 1. Ὁ κυκλικὸς περίβολος ἐν τῇ ἀκρόπολει τῶν Μυκηνῶν, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκρόπόλεως τῶν Μυκηνῶν. (Ἀναπαράστασις)

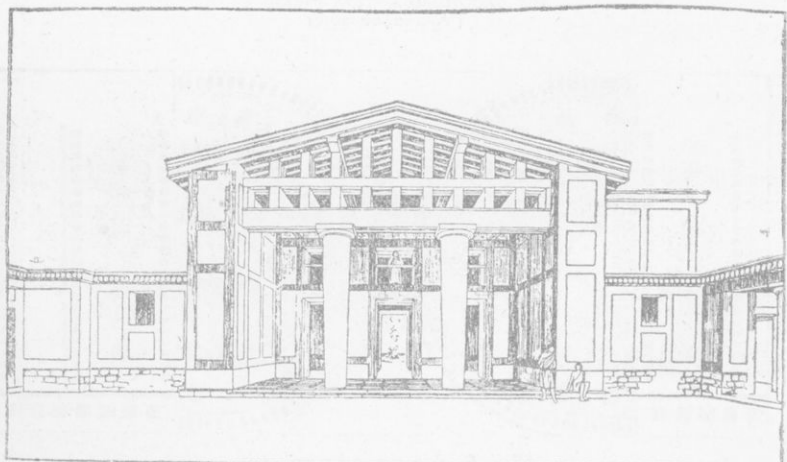
Εικ. 2. Διακόσμησις τοίχων.
Πλάξ ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὅμηρον «θριγκὸν κυάνοιο» καὶ εὑρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δ' ὤματος τοῦ ἐν Τίρυνθι μεγάρου.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Εικ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

- A. Πρόπυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου
- B. Αὐλή τοῦ ἀνακτόρου
- β. Βωμὸς
- M. Αἴθουσα δώματος
- M' Πρόδομος.
- M'' Κυρίως μέγαρον
- E. Ἐσχάρη

Εικ. 4. Ἐξωτερικὸν μεγάρου (ἀναπαράστασις)

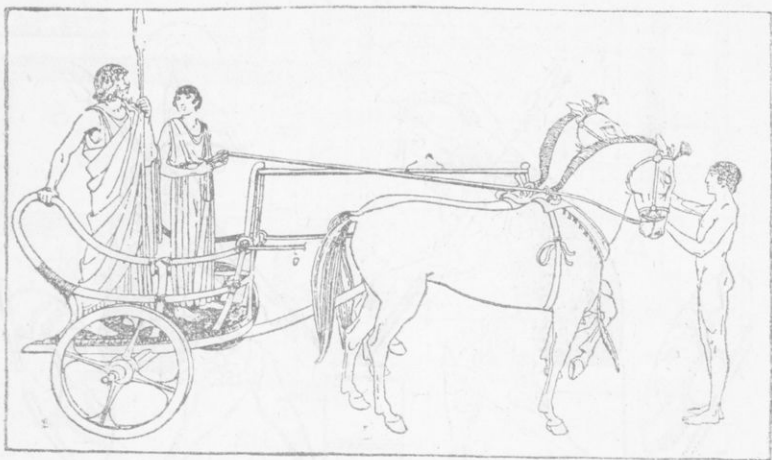
Εικ. 5. Παιγνίδιον πεσσῶν.
(Ἀναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

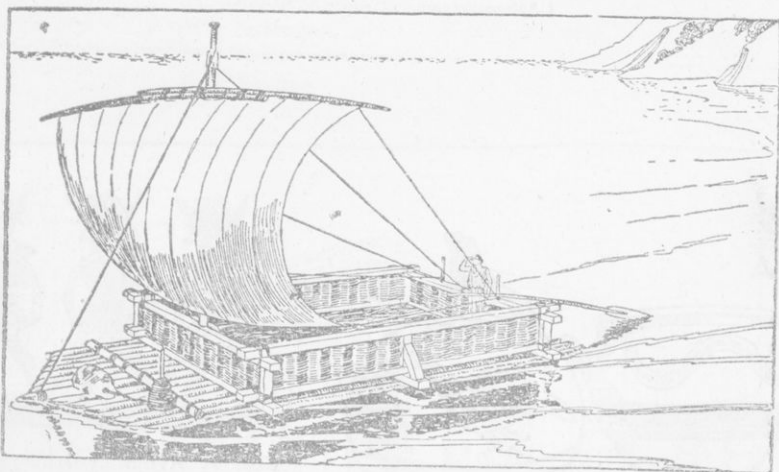
Εικ. 6. Μυκηναϊκὰ ἀγγεία.
Α. Ἀγγεῖον τύπου κρατήρος
Β. Μυκηναϊκὴ πρόχους.

Εικ. 7. Ἀχαιοὶ πολεμιστὰὶ φέροντες πῆληκα μελῶνα καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὁποίου φαίνεται ὀχιτῶν καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.
(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εἰκ. 8. Ἄρμα. (ἀναπαράστασις)

Εἰκ. 9. Ἡ σκεδία τοῦ Ὀδυσσεύς.
(Ἀναπαράστασις κατὰ περιγραφὴν τῶν στίχων 234–261)

024000028069

Handwritten signature or initials in the top left corner.